

STORTINGET

Innst. 86 L

(2023–2024)

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i konfliktrådsloven, straffeloven og straffeprosessloven mv. (strafferettslige reaksjoner for ungdom og varetekt med elektronisk kontroll) og to representantforslag om gjeng- og organisert kriminalitet.

Prop. 139 L (2022–2023), Dokument 8:7 S (2023–2024)
og Dokument 8:13 S (2023–2024)

STORTINGET

Innst. 86 L

(2023–2024)

Innstilling til Stortinget
fra justiskomiteen

Prop. 139 L (2022–2023), Dokument 8:7 S (2023–2024) og Dokument 8:13 S (2023–2024)

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i konfliktrådsloven, straffeloven og straffeprosessloven mv. (strafferettslige reaksjoner for ungdom og varetekt med elektronisk kontroll) og to representantforslag om gjeng- og organisert kriminalitet.

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Prop. 139 L (2022–2023)

Justis- og beredskapsdepartementet fremmer i proposisjonen forslag til endringer i blant annet lov 20. juni 2014 nr. 49 om konfliktrådsbehandling (konfliktrådsloven), lov 20. mai 2005 nr. 29 om straff (straffeloven) og lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker (straffeprosessloven). Forslagene skal forbedre de strafferettslige reaksjonene ungdomsstraff og ungdomsoppfølging. Dette er reaksjoner i frihet i regi av konfliktrådet for ungdom mellom 15 og 18 år. I tillegg foreslås det enkelte andre klargjøringer i konfliktrådsloven. Videre foreslås det å utvide virkeområdet for oppholdsforbud etter straffeprosessloven § 222 c til også å omfatte ungdom mellom 15 og 18 år, samt å åpne for gjennomføring utenfor fengsel av varetekt som oppholdspåbud med elektronisk kontroll for alle aldersgrupper. Forslagene følger opp Justis- og beredskapsdepartementets høringsnotater 1. september 2020 og 13. oktober 2022.

Barne- og ungdomskriminaliteten er lav i Norge, og de fleste unge begår ikke lovbrudd. Siden 1990-tallet har det vært en vesentlig nedgang i registrert kriminalitet

blant de under 18 år. Det er likevel en klar sammenheng mellom alder og kriminalitet, og unge er overrepresentert både blant de som begår kriminalitet og blant de som er utsatt for kriminalitet. De senere årene har det også vært en liten økning i registrert kriminalitet blant de under 18 år. Dette har først og fremst sammenheng med et økt antall siktelser mot en liten gruppe ungdommer som begår gjentatt kriminalitet, og som står for en betydelig andel av lovbruddene. I proposisjonen gis det en utvidet beskrivelse av bakgrunnen for lovforslagene. Her presenteres også en oversikt over status og utviklingstrekk for barne- og ungdomskriminaliteten i Norge.

Det å begå lovbrudd som barn, er en av risikofaktorene for å utvikle en kriminell løpebane som voksen. For barn og unge som begår kriminalitet eller befinner seg i en sårbar livssituasjon, må samfunnet gripe tidlig inn med tiltak som virker. Barne- og ungdomskriminalitet kan ikke forebygges i justissektoren alene. Det trengs en bred tilnærming der målet er gode og trygge oppvekst- og levekår, mestring gjennom opplæring og arbeid og en meningsfull fritid. Forpliktende samarbeid på tvers av ulike sektorer er nødvendig for å lykkes i det forebyggende arbeidet.

Ungdomsstraff og ungdomsoppfølging er fortsatt relativt nye reaksjoner. Justis- og beredskapsdepartementet har i perioden fra reaksjonene ble innført 1. juli 2014 arbeidet med å kartlegge utfordringer og forbedringspunkter. Kartleggingen viser at mange unge får hjelp til et liv uten kriminalitet, men også at det er utfordringer, og at reaksjonene har et forbedringspotensial.

Justis- og beredskapsdepartementet ønsker å videreutvikle ungdomsreaksjonene og innføre mer effektive virkemidler for å forebygge ny kriminalitet. Det er viktig

at straffgjennomføringen tar hensyn til den enkeltes forutsetninger, behov og ressurser, men også setter tydelige grenser. Barn og unge som begår kriminelle handlinger må møtes med en rask reaksjon. Ungdommens rettssikkerhet skal ivaretas, samtidig som konfliktrådets mulighet for fleksibel og effektiv oppfølging forslås styrket.

Forslagene i proposisjonen om forbedringer av ungdomsreaksjonene har i hovedsak som formål å sikre raskere iverksettelse av straffen, forenkle det rettslige rammeverket for reaksjonene, tilrettelegge for et bedre tverrsektorielt samarbeid, gi domstolene flere handlingsalternativer og større rom for individuelle vurderinger, og å sikre god ivaretagelse av fornærmede og bygging av relasjoner rundt ungdommen. Det foreslås også å redusere antall krav til samtykker, herunder erstatte kravet om samtykke til ungdomsstraff med et krav om at saken egner seg for slik behandling, samtidig som det foreslås å sikre ungdommens rett til medvirkning, og å innføre en klageadgang.

Formålet med forslaget om å utvide virkeområdet for oppholdsforbud til også å omfatte ungdom mellom 15 og 18 år, er å bidra til å beskytte denne gruppen mot å begå fremtidig kriminalitet, samtidig som forbudet vil kunne bidra til å motvirke rekruttering til, og bryte opp, uheldige miljøer. Slikt oppholdsforbud, som påtalemyndigheten i dag kan ilegge barn under 15 år, er ikke en strafferettslig reaksjon, men et forebyggende og beskyttende tiltak.

Forslaget om å åpne for gjennomføring av varetekt utenfor fengsel som oppholdspåbud med elektronisk kontroll går ut på at retten – i stedet for varetektsfengsling – kan beslutte at siktede skal oppholde seg på bestemte steder og være undergitt elektronisk kontroll. Forslaget gjelder alle aldersgrupper og kan bidra til å redusere bruken av tradisjonell varetektsfengsling og dermed negative konsekvenser av fengsling, herunder faktisk isolasjon. Det er en forutsetning at en slik ordning kan ivareta formålet med fengslingen i tilstrekkelig grad.

Det vises for øvrig til sammendraget i kapittel 5 i proposisjonen for en overordnet omtale av lovforslagene.

Det foreslås også å rette opp en del inkurier i lovgivningen på Justis- og beredskapsdepartementets område.

1.2 Dokument 8:7 S (2023–2024)

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen legge frem forslag til lovendringer som hjemler idømmelse av forbud mot opphold i bestemte områder i bestemte tidsrom for den som dømmes for gjengrelatert kriminalitet.
2. Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige

lovendringsforslag for å sikre innføring av visitasjonssoner for våpenkontroll.

3. Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å sikre innføring av doble strafferamme for gjengrelatert kriminalitet.
4. Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å sikre en dobling av strafferammen for kriminalitet begått i områder som er særlig utsatt for gjengrelatert kriminalitet.
5. Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å sikre en kraftig skjerpelse av straffenivået for ulovlig våpenbesittelse.
6. Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å sikre straffutmålingsbestemmelse ved utmåling av fengselsstraff for flere lovbrudd i samme dom, hvor straffen for de tre strengeste forholdene adderes før det eventuelt gis fellesstraff for øvrige pådømte lovbrudd.
7. Stortinget ber regjeringen utrede det nasjonale handlingsrommet for varetektsfengsling og for idømmelse av fengselsstraff for lovbrutere under 18 år som domfelles for gjengrelatert kriminalitet.
8. Stortinget ber regjeringen utrede og fremme de nødvendige lovendringsforslag for innføring av et lukket institusjonsregime som straffereaksjon for straffedømte under 18 år, som erstatning for de gjeldende reaksjonsformer ungdomsstraff og ungdomsoppfølging, som foreslås avvirket.
9. Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å senke den kriminelle lavalderen fra 15 år til 14 år, slik den var frem til 1987.
10. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å opprette et lukket institusjonstilbud for barn under den strafferettslige lavalder som har begått gjentatte eller alvorlige kriminelle handlinger.
11. Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å sikre en generell bevæpning av politiet.
12. Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å gjøre det enklere for påtalemyndigheten å inndra verdier som er frembrakt ved kriminelle handlinger.
13. Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å sikre etableringen av et hurtigspor for rask pådømmelse av lovbrudd begått av gjerningspersoner som var under 18 år på handlingstidspunktet.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

1.3 Dokument 8:13 S (2023–2024)

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen igangsette et pilotprosjekt i Oslo og Kristiansand kommune med etablering av en tverrfaglig tiltaksgruppe rundt barn og unge som har høy risiko for å begå alvorlige lovbrudd, etter modell fra Danmark.
2. Stortinget ber regjeringen gjennomføre en juridisk gjennomgang av relevant lovverk knyttet til taushetsplikt og informasjonsplikt for alle relevante instanser som jobber med barn og unge som har høy risiko for å begå alvorlige lovbrudd, med spesielt henblikk på mulighetsrommet for informasjonsflyt.
3. Stortinget ber regjeringen sikre en bufferkapasitet innenfor psykisk helsevern til kartlegging av psykisk og somatisk helse for barn og unge som har høy risiko for å begå alvorlige lovbrudd.
4. Stortinget ber regjeringen opprette dedikerte inn- dragningssteam i hvert politidistrikt. Gruppen skal bestå av en jurist, en etterforsker og en revisor.
5. Stortinget ber regjeringen sørge for at arbeidet med organisert kriminalitet og gjenger prioriteres og tilføres ressurser i politidistriktene der dette kreves som en følge av kriminalitetsbildet, og at dette sikres langsiktighet og forutsigbarhet.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Odd Harald Hovland, Hadia Tajik og Maria Aasen-Svensrud, fra Høyre, Ingunn Foss og Sveinung Stensland, fra Senterpartiet, Ivar B. Prestbakmo og Else Marie Rødby, fra Fremskrittspartiet, lederen Per-Willy Amundsen og Tor André Johnsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Andreas Sjalg Unneland, og fra Venstre, Ingvild Wettrhus Thorsvik, viser til at Prop. 139 L (2022–2023) om endringer i konfliktrådsloven, straffeloven og straffeprosessloven mv. (strafferettslige reaksjoner for ungdom og varetekt med elektronisk kontroll), Representantforslag om tiltak for bekjempelse av ungdoms- og gjengkriminalitet (Dokument 8:7 S (2023–2024)) og Representantforslag om å forebygge og bekjempe organisert kriminalitet (Dokument 8:13 S (2023–2024)) behandles i denne innstillingen.

Komiteen viser til at det i Prop. 139 L (2022–2023) foreslås endringer i konfliktrådsloven, straffeloven og straffeprosessloven mv. Lovforslaget går ut på endringer

i de strafferettslige reaksjonene ungdomsstraff og ungdomsoppfølging. I tillegg foreslås det enkelte andre endringer i konfliktrådsloven. Videre foreslås det å utvide virkeområdet for oppholdsforbud etter straffeprosessloven § 222 c til også å omfatte ungdom mellom 15 og 18 år, samt å åpne for gjennomføring av varetekt utenfor fengsel som oppholdspåbud med elektronisk kontroll for alle aldersgrupper.

Komiteen viser videre til at representantforslaget fra representanter fra Fremskrittspartiet – Dokument 8:7 S (2023–2024) – inneholder 13 forslag rettet mot ungdoms- og gjengkriminalitet. Forslagene spenner over flere typer av virkemidler for bekjempelse av ungdoms- og gjengkriminalitet, herunder flere straffeskjerpelser og avvikling av reaksjonsformene ungdomsstraff og ungdomsoppfølging som foreslås erstattet med et lukket institusjonsregime og generell bevæpning av politiet. Komiteen viser til statsrådets vurdering av forslagene i brev av 7. november 2023. Brevet følger vedlagt denne innstillingen.

Komiteen viser videre til at representantforslaget fra representanter fra Venstre – Dokument 8:13 S (2023–2024) – inneholder fem forslag rettet mot forebygging og bekjempelse av organisert kriminalitet. Forslagene går blant annet ut på et pilotprosjekt om tverrfaglig tiltaksgruppe, gjennomgang av relevant lovverk for taushetsplikt og informasjonsplikt og opprettelse av inn- dragningssteam i hvert politidistrikt.

Komiteen viser avslutningsvis til at det den 7. november 2023 ble gjennomført muntlig høring i sakene. Oslo tingrett, Juristforbundet, Advokatforeningen, Politijuristene, Kriminalomsorgsdirektoratet, Barneombudet, Sekretariatet for konfliktrådene, Kirkens bymisjon, Norges Røde Kors og Forandringsfabrikken møtte på høringen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser til at selv om andelen ungdom som begår lovbrudd, er lav i Norge, ser vi tendenser som vi må ta på alvor.

Et annet flertall, komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Venstre, viser til at det siden 2016 har vært en økning i antallet unge som begår kriminalitet. En liten gruppe står for en stor del av hendelsene, og hendelsene blir stadig grovere.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, mener at innsatsen mot ungdomskriminalitet må skje på flere fronter. Det mest grunnleggende er å sikre gode og trygge bo- og oppvekstmiljø med gode skoler og meningsfulle fritidsaktiviteter. Flertallet viser til at vi må ha et

reaksjonssystem som gir unge lovbrutere en hurtig og følbart reaksjon ved lovbrudd.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til at regjeringen Solberg sendte et forslag om endringer i ungdomsstraffordningen på høring i 2020, hvor et av målene var å redusere tiden fra overtreddelse til reaksjon. Et annet viktig tiltak var å sørge for at vi har ordninger som hjelper ungdom ut av en kriminell løpebane. Her er det viktig at politi, barnevern, skoler og andre offentlige etater samarbeider og i fellesskap sikrer at ungdom følges opp. Det kan skje i forkant av at kriminalitet begås, ved at etablerer formaliserte samarbeidsarenaer hvor de ulike aktørene kan dele informasjon med hverandre. Det kan også skje som ledd i gjennomføring av ungdomsstraff i oppfølgingsteamet som skal gjennomføre tiltakene i ungdomsplanen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser til at aktørenes taushetsplikt er regulert av flere ulike lovverk, avhengig av hvilket område en arbeider innenfor. Relevante lovverk hvor det finnes regler om taushetsplikt, er forvaltningsloven, sosialtjenesteloven, opplæringsloven, helseregisterloven, helse- og omsorgstjenesteloven, barnevernsloven og politiloven, for å nevne noen. Det er et mål at taushetsplikten ikke skal stå i veien for god samhandling. Flertallet vil ikke svekke reglene. En må fortsatt sikre en balanse som ivaretar retten til privatliv, særlig når det er snakk om personopplysninger av sensitiv karakter. Flertallet mener reglene skal legge til rette for at tillitsforholdet mellom ungdommen og de ulike offentlige aktørene blir ivaretatt. Samtidig må ikke taushetsplikten være til hinder for at ungdom får den hjelpen de trenger til å komme ut av kriminelle miljøer, eller til å bygge opp relasjoner og en lovlydig fremtid. Da trenger vi tydelige regler om når de ulike aktørene kan dele opplysninger uten å være hindret av taushetsplikten. Hvis ikke, risikerer vi at opplysninger som kan bidra til bedre forebygging og tilpassing til den enkelte, ikke blir delt og tatt hensyn til. Det svekker det kriminalitetsforebyggende arbeidet og går særlig ut over ungdommen. Flertallet finner det derfor riktig å be regjeringen gjennomføre en juridisk gjennomgang av relevant lovverk knyttet til taushetsplikt og informasjonsplikt for alle relevante instanser som jobber med barn og unge som har høy risiko for å begå alvorlige lovbrudd, med spesielt henblikk på mulighetsrommet for informasjonsflyt.

Flertallet mener spørsmålene om taushetsplikt ikke bare er knyttet til forebygging av ungdomskriminalitet og radikalisering. Det er også en utfordring på andre felt, som debatten om mennesker som begår grove handlinger mens de er i en psykosetilstand. Flertallet

vil derfor peke på et annet område hvor det er behov for å se på reglene om informasjonsdeling: samarbeidet mellom politi og helsetjenestene. Også unge lovbrutere kan komme inn under dette. Utvalget som evaluerte Kongsberg-hendelsen 13. oktober 2021, skriver i sin rapport:

«[E]t prekært funn i denne saken er relatert til politiets manglende muligheter for å drive forebyggende arbeid rettet mot psykisk syke med tilbøyelighet til voldelig adferd.»

Flertallet viser til at utvalget med bakgrunn i dette fremmet en rekke forslag hvor formålet er å forbedre den forebyggende innsatsen overfor psykisk syke. Et av forslagene til utvalget er å opprette et formalisert samarbeid mellom politi, psykisk helsevern og sosialetaten etter modell av SLT-ordningen. Gjennom det formaliserte samarbeidet skal aktørene diskutere og vurdere risikoen knyttet til enkeltpersoner, gjennomføre risikovurderinger samt initiere nødvendige forebyggende og risikoreduserende tiltak. Et slikt samarbeid forutsetter flere lovendringer, bl.a. unntak fra taushetsplikt for aktørene som deltar i dette samarbeidet, for den pasient- og klientgruppen samarbeidet gjelder.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser ellers til Dokument 8:15 S (2022–2023), der representanter fra Høyre fremmet flere forslag i tråd med dette.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er av den oppfatning at det er helt nødvendig å gjøre kraftfulle grep i møtet med den bekymringsfulle utviklingen i ungdoms- og gjengkriminaliteten vi nå opplever. Disse medlemmer mener regjeringens forslag til innstramninger i proposisjonen er forsiktede steg i riktig retning, og vil følgelig støtte proposisjonens forslag til lovendringer. Men slik disse medlemmer ser det er det nødvendig med enda kraftigere grep enn de som foreslås i proposisjonen, for å sikre oss mot at vi ikke opplever en slik samfunnsdestruktiv kriminalitetsutvikling som enkelte andre europeiske land nå opplever.

Om Prop. 139 L (2022–2023)

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre påpeker at den foreliggende proposisjonen er dagens regjeringens alternative tilnærming til det regjeringen Solberg fremmet i Meld. St. 34 (2020–2021) Sammen mot barne-, ungdoms- og gjengkriminalitet. I proposisjonen fremmes det flere forslag som skal bidra til raskere iverksettelse, forenkling av rammeverket for ungdomsstraff samt ikke minst å fjerne kravet om samtykke fra ungdommer for å idømme ungdomsstraff. Det legges også opp til flere handlingsalternativer for domstolene ved idømmelse og brudd.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, mener forslagene fra regjeringen er gode, men mener de i en del tilfeller ikke går langt nok.

GENERELT OM UNGDOMSSTRAFF OG UNGDOMSOPPFØLGING

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, påpeker at det i mange år har vært flest avsagte dommer på samfunnsstraff og betinget fengsel med ungdomsoppfølging, mens det har vært få dommer på ungdomsstraff. Den foreslåtte lovendringen vil endre dette, ved at rettens adgang til å idømme betinget fengsel med ungdomsoppfølging opphører. Det vil, om det blir vedtatt, medføre at det blir avsagt flere dommer med ungdomsstraff fremover. I lovforslaget videreføres en tosporet modell når ungdommene bryter vilkårene, men påtalemyndighetens rolle blir nå vesentlig mindre enn før. Flertallet mener i likhet med Oslo tingrett at dette er en uheldig følge av forslaget. Dette har tingretten tatt opp i både møter, på høring og i skriftlig innspill.

Flertallet mener regjeringens lovforslag viderefører en tosporet modell i tilfeller der ungdommene bryter vilkårene. I kraft av regjeringens forslag blir påtalemyndighetens rolle ved oppfølging av brudd vesentlig mindre enn før, om ikke lovteksten endres i tråd med våre tilføyelser. Ifølge regjeringens forslag, skal utelukkende kriminalomsorgens regionale nivå fremme rene bruddsaker på ungdomsstraff. Påtalemyndigheten skal følge opp brudd ved ny kriminalitet ved samfunnsstraff og ungdomsstraff. Dette innebærer at ansvaret påtalemyndigheten i dag har for å følge opp brudd på ungdomsoppfølging gitt på vilkår for betinget dom opphører, fordi straffereaksjonen faller bort. Flertallet mener dette er en uheldig følge av regjeringens forslag og vil derfor rette opp i dette gjennom forslag til alternative lovtekster. Det todelte systemet har hittil ikke fungert etter hensikten overfor de mest «aktive» ungdommene. Det reageres for sjeldent og sent på brudd, og saksbehandlingstiden blir for lang. I praksis er det kun påtalemyndigheten som har brakt bruddsaker inn for retten.

Flertallet viser til Oslo tingrett, som anfører at det er helt avgjørende for en vellykket gjennomføring av et hurtigsporprosjekt i Oslo for U18-sakene at påtalemyndigheten med sin unike kompetanse, raske handleevne, nære kjennskap til ungdomsmiljøet og egne ungdomsjurister, har mulighet til å fremme bruddsaker for retten, både ved ny kriminalitet og ved brudd på vilkår i alle typer saker. Det vil bidra til en raskere og mer effektiv reaksjon ved brudd på vilkårene i ungdomsstraffen hvis påtalemyndigheten ved en liten tilføyelse i loven,

får mulighet til å ta alle typer bruddsaker til retten. Da vil Oslo tingrett i et prøveprosjekt kunne behandle alle sakene i samme hurtigspor i løpet av få dager.

Flertallet vil ha raskere og mer effektiv reaksjon ved brudd på vilkårene i ungdomsstraffen. En tilføyelse til regjeringens forslag vil bidra til flertallets mål om en mer effektiv ungdomsstraff.

Flertallet viser til at retten i dag kan idømme betinget dom med ungdomsoppfølging. Her kan retten samtidig fastsette særvilkår som bosted, oppholdssted, arbeid, opplæring, unngå kontakt med visse personer, avstå fra å bruke rusmidler, avgi rusprøver og meldepikt. Disse vilkårene starter med én gang dommen er rettskraftig, selv om ungdomsoppfølgingen starter senere. Slike særvilkår kan ikke fastsettes samtidig med ungdomsstraff. Betinget fengsel med ungdomsoppfølging er derfor en langt mer fleksibel reaksjon enn ungdomsstraff. For å gjøre regelverket mer oversiktlig, vil regjeringen med sitt forslag oppheve muligheten for å idømme betinget fengsel med ungdomsoppfølging, og foreslår at ungdomsstraff i stedet brukes der vi i dag idømmer ungdomsoppfølging. Flertallet påpeker at tiden fra rettskraftig dom til iverksettelse av ungdomsstraff med dette fortsatt vil ta mange uker. I denne perioden kan særlig de mest «aktive» ungdommene begå ny kriminalitet.

Flertallet foreslår derfor en tilføyelse i den foreslåtte lovbestemmelsen, som gir retten mulighet til å fastsette særvilkår sammen med ungdomsstraff, for å sikre faste rammer rundt ungdommen fra dag én. Vilka-rene kan senere endres av Konfliktrådet når de utarbeider ungdomsplanen, hvis de anser at det er hensiktsmessig.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre fremmer følgende forslag:

«Konfliktrådsloven § 25 fjerde ledd skal lyde:

I saker der det er idømt ungdomsstraff og en ungdomsplan ikke kommer i stand, overføres saken til kriminalomsorgens regionale nivå, eller påtalemyndigheten med innstilling om at saken bringes inn for retten med begjæring som nevnt i konfliktrådsloven § 31 tredje ledd bokstav b eller c.»

«Konfliktrådsloven § 31 tredje og fjerde ledd skal lyde:

Hvis ungdommen, etter at ungdomskoordinatoren har pålagt ungdommen å møte til samtale som nevnt i første ledd eller fastsatt vilkår etter annet ledd, på nytt bryter kravene eller vilkår fastsatt etter annet ledd bokstav a til e, kan ungdomskoordinatoren, etter samtykke fra politiet og kriminalomsorgen, innkalle til et nytt ungdomsplanmøte, eller overføre saken til kriminalomsorgens regionale nivå, eller påtalemyndigheten

med innstilling om at saken bringes inn for retten med begjæring om

a. fastsettelse av vilkår med elektronisk kontroll etter straffeloven § 52 c fjerde ledd

b. at den subsidiære fengselsstraffen skal fullbyrdes helt eller delvis etter straffeloven § 52 c første ledd bokstav a, eller

c. at den subsidiære fengselsstraffen helt eller delvis skal omgjøres til samfunnsstraff eller betinget fengsel etter straffeloven § 52 c første ledd bokstav a.

Når ungdomskoordinatoren har overført saken til kriminalomsorgens regionale nivå eller påtalemyndigheten med innstilling om å bringe saken inn for retten, avbrytes gjennomføringen av straffen fra det tidspunktet begjæringen er oversendt retten. Straffegjennomføringen avbrytes ikke ved begjæring etter tredje ledd bokstav a.»

«Straffeprosessloven § 68 femte ledd andre punktum skal lyde:

Anke over tingrettens avgjørelse i sak etter straffeloven § 52 c første ledd bokstav a, og etter straffeloven § 52 c fjerde og femte ledd, besluttet av kriminalomsorgens regionale nivå eller påtalemyndigheten.»

«Straffeloven § 52 c femte ledd tredje punktum skal lyde:

Etter begjæring fra kriminalomsorgen eller påtalemyndigheten kan retten beslutte at vilkår etter fjerde ledd skal lempes eller opphøre.»

«Straffeloven § 52 c sjette ledd første punktum skal lyde:

Begjæring etter første ledd bokstav a og fjerde og femte ledd fremmes av kriminalomsorgen eller påtalemyndigheten»

«Straffeloven § 52 b nytt annet ledd skal lyde:

Retten kan fastsette de særvilkår som følger av straffeloven § 37 a, b og d. Vilkårene kan endres eller oppheves i ungdomsplanen.

Någjeldende annet ledd blir tredje ledd.»

«Straffeloven § 52 c første ledd bokstav a skal lyde:

Etter begjæring kan tingretten ved dom bestemme at hele eller deler av den subsidiære fengselsstraffen skal fullbyrdes eller omgjøres til samfunnsstraff eller betinget fengsel når den domfelte har

a. brutt bestemmelser gitt i eller i medhold av konfliktrådsloven § 31 eller straffeloven § 52 b annet ledd, eller»

«Konfliktrådsloven § 29 første ledd skal lyde:

Hvis ungdommen er pålagt å avstå fra å bruke alkohol og andre berusende eller bedøvende midler og avgjøre nødvendige rusprøver etter § 25 første ledd bokstav f, § 28 første ledd, § 31 annet ledd bokstav c eller § 33 an-

net ledd bokstav c, eller straffeloven § 37 bokstav d skal konfliktrådet undersøke om pålegget følges.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser til at Barneombudet i sitt høringsinnspill skriver følgende:

«Unge som begår kriminalitet må ha lik tilgang til tiltak som motvirker kriminalitet, og som fremmer positiv utvikling. I dag avhenger hjelpen helt av om ungdommen bor i en kommune som har tiltak tilgjengelig.

Barneombudet erfarer at mange kommuner mangler gode tilbud til unge lovbrutere, og at kommunens ansvar ikke er synliggjort i regelverket og styringen av tjenestene.»

Flertallet viser til at vilkår og tiltak i ungdomsplanen skal være tilpasset den enkelte ungdom og de problemer som hver enkelt måtte stri med. Vilkårene skal også tilpasses den type lovbrudd som er begått. Flertallet viser til at Nordlandsforskningsfølgeevaluering i rapporten «Mellom hjelp og straff – fungerer nye straffereaksjoner etter intensjonen?» fra 2019 imidlertid viser til stor variasjon i hvilke tiltak som er tilgjengelige og som kan inngå i straffereaksjonene.

Flertallet viser til at det i rapporten refereres til at tiltaksregisteret i flere av konfliktrådsregionene er begrenset, og at dette særlig gjelder tiltak som er egnet i forbindelse med rusproblemer og voldspromatikk. I Nordlandsforsknings spørreskjemaundersøkelse som gikk ut til ungdomskoordinatorene, ble det stilt spørsmål om hvilket register de har å spille på i valg av tiltak innenfor aktuelle områder. På side 110 i rapporten oppsummeres svarene slik:

«Rundt en fjerdedel ga uttrykk for at godt egnede tiltak er tilgjengelig i deres region, det vil si litt i overkant av en fjerdedel (ni personer) for ungdomsoppfølging og litt i underkant av dette (syv personer) for ungdomsstraff. På spørsmål om spesifikke tiltak for å hjelpe ungdommer med henholdsvis rusproblemer og voldspromatikk, lener svarfordelingen litt sterkere i retning av at dette jevnt over er mangelfullt. Andelen som svarer at de har tilgang til egnede hjelpetiltak, er høyere for ruspromatikk enn for voldspromatikk som svært få har krysset av. Så godt som alle ungdomskoordinatorene er enig/helt enig i at godt egnede tiltak er avhengig av ungdommens geografiske bosted.»

Flertallet viser videre til at funnene fra case-studien oppsummeres slik, på side 11 i rapporten:

«I casestudien var mangel på tilgjengelige tiltak et sentralt tema i intervjuene, og da særlig tiltak i forbindelse med de største utfordringene, som rus, vold og psykiske helseproblemer. Det ble blant annet bemærket at en rekke ungdommer har problemer med sinne, og at mange av disse har behov for noe annet enn tiltak som retter seg mot grupper, eller som retter oppmerksomheten mot vold i nære relasjoner, som kan være det eneste

som finnes av tiltak, om det i det hele tatt finnes noe. I et intervju fra 2019 sier en ungdomsadministrator:

Det er vel den største utfordringen vi har, en av de største, å finne egnede tiltak inn mot hver enkelt ungdom. Da er det ofte psykisk helse, tiltak på vold og rusproblematikk som er det mest utfordrende, vi kan stå lenge i stampe og lete etter gode tiltak. Det savner vi.»

Flertallet viser til at Barneombudet i sitt høringsinnspill understreker at store ulikheter i innholdet gjør at unge lovbryttere rundt om i landet ikke har like muligheter til å ta tak i bakenforliggende årsaker og komme seg ut av en negativ utvikling. Dette samsvarer med ny kunnskap på feltet, som viser at mange kommuner mangler tiltak som dekker bredden i barns behov, fra «myke» tiltak som utekontakter, fritidsklubber og dagtilbud i den ene enden av spekteret, til mer «spisse» hjelpetiltak for barn og unge med utfordringer med kriminalitet i den andre enden av spekteret.

Flertallet viser til at det i Riksrevisjonen i sin undersøkelse av psykiske helsetjenester fra 2021 (Dokument 3:13 (2020–2021)) finner at ungdommer med samtidige psykiske lidelser og rusmiddelproblemer ikke får god nok behandling. Nesten 40 pst. av kommunene opplyser at behandlingstilbudet til unge med samtidige psykiske plager/lidelser og rusmiddelproblemer ikke er godt i deres kommune, og omtrent hver tredje kommune opplyser at behandlingstilbudet ikke har tilstrekkelig kapasitet. Nesten 20 pst. av kommunene mangler et tilbud til ungdom med rusmiddelproblemer. Riksrevisjonen uttaler følgende i rapporten på side 8:

«Riksrevisjonen mener det er alvorlig at ungdom med samtidige psykiske plager/lidelser og rusmiddelproblemer i mange kommuner enten ikke får et godt nok behandlingstilbud eller står uten et kommunalt tilbud.»

Videre skriver Riksrevisjonen at selv om et klart flertall av lederne for allmennpsykiatriske poliklinikker og ruspoliklinikker i psykisk helsevern for voksne mener at ungdom under 18 år trenger en annen behandling og oppfølging enn voksne, viser undersøkelsen at ungdom som blir behandlet i disse poliklinikkene, ofte får behandling som er beregnet på voksne. Videre viser undersøkelsen at disse ungdommene som hovedregel ikke samtidig behandles i Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk (BUP) for sin psykiske lidelse. Riksrevisjonen skriver deretter følgende:

«Etter Riksrevisjonens vurdering er det viktig at unge mennesker som har samtidige psykiske lidelser og rusmiddelproblemer, får behandling for både den psykiske lidelsen og rusmiddelproblemet som er tilpasset deres unge alder.»

Flertallet viser videre til Bufdirs rapport «Barn og unge som begår eller står i fare for å begå kriminelle

handlinger» fra 2021, hvor det også understrekes at tilbudet til barn og unge med rusmiddelproblemer bør styrkes. I rapporten understrekes også behovet for en helhetlig og planmessig utvikling av arbeidet rettet mot barn og unge som voldsutøvere og problematisk og/eller skadelig seksuell atferd, både i kommune- og spesialisthelsetjenesten.

Flertallet viser videre til at Barneombudet i sitt høringsinnspill skriver følgende:

«Barneombudet mener at mangelen på spesialiserte hjelpetiltak for ungdom med utfordringer knyttet til vold, rus, og skadelig seksuell atferd er særlig bekymringsfull, spesielt fordi disse lovbruddene er blant de hyppigste blant målgruppen for disse straffereaksjonene.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til høringsnotatet fra Oslo tingrett, hvor det tas til orde for at påtalemyndigheten bør gis prosessuell adgang til å fremme saker om brudd på alle typer vilkår for ungdomsstraff for retten. Disse medlemmer merker seg at det i høringsuttalelsen fremheves at det todelte systemet for oppfølging av brudd på vilkårene for ungdomsstraff – hvor ansvaret er fordelt mellom påtalemyndigheten og kriminalomsorgen – ikke har fungert etter hensikten i Oslo. Det hitsettes fra høringsnotatet:

«Dette todelte systemet har hittil ikke fungert etter hensikten i Oslo overfor de mest aktive ungdommene. Det reageres for sjeldent og for sent på brudd, og saksbehandlingstiden blir for lang. I praksis er det kun påtalemyndigheten som har brakt bruddsaker inn for retten.

Det er behov for endringer, ikke en videreføring og en utvidelse av en modell som ikke virker.

Det er helt avgjørende for en vellykket gjennomføring av et hurtigspor-prosjekt i Oslo i U18-sakene at påtalemyndigheten med sin unike kompetanse, raske handleevne, nære kjennskap til ungdomsmiljøet og egne ungdomsjurister, kan fremme alle bruddsaker for retten, både ved ny kriminalitet og ved brudd på vilkår i alle typer saker. Det vil bidra til en raskere og mer effektiv reaksjon ved brudd på vilkårene i ungdomsstraffen. Ved en liten tilføyelse i loven kan Oslo tingrett behandle alle sakene i samme hurtigspor i løpet av få dager.»

Disse medlemmer mener dette innspillet fra en aktør som Oslo tingrett bør tas på alvor, og tiltrer også vurderingene om at det er påtalemyndigheten er best egnet til å vurdere dette på bakgrunn av deres kompetanse og er nære kjennskap til de aktuelle ungdomsmiljøene. Disse medlemmer viser til at Oslo tingretts virkelighetsbeskrivelse om at det reageres for sjeldent på brudd og i praksis kun er påtalemyndigheten som har brakt bruddsaker inn for retten, bekreftes av justis- og beredskapsministerens svar av 19. april 2023 på spørsmål til skriftlig besvarelse av 12. april 2023 fra stortingsrepresentant Per-Willy Amundsen, jf. Dokument 15:1932 (2022–2023). Disse medlemmer foreslår

derfor å utforme loven i tråd med høringsinnspillet fra Oslo tingrett.

Disse medlemmer vil fremholde at Fremskrittspartiets primærstandpunkt er at reaksjonsformene ungdomsstraff og ungdomsoppfølging ikke gir en tilstrekkelig følbar konsekvens for unge lovbruyere, og at reaksjonsformene bør erstattes av et lukket institusjonsregime for domfelte under 18 år. Det fremmes derfor eget forslag om dette. Det vil – dersom det nevnte forslaget blir vedtatt – ta noe tid for å få gjennomført denne endringen, og reaksjonsformen ungdomsoppfølging og ungdomsstraff vil følgelig spille en rolle i perioden frem til reaksjonsform i form av lukket institusjonsregime blir vedtatt. Disse medlemmer vil følgelig støtte forslagene til innstramninger i ungdomsoppfølging og ungdomsstraff, selv om reaksjonsformen ønskes avviklet og erstattet.

ADGANG TIL Å KOMBINERE UNGDOMSSTRAFF MED UBETINGET FENGSEL

Komiteen viser til at det i gjeldende rett ikke er anledning til å kombinere ungdomsstraff med ubetinget fengsel. Forslaget i proposisjonen åpner for å kunne kombinere ungdomsstraff med inntil 6 måneders fengsel, og formålet er å åpne for en strengere straff enn ungdomsstraff alene i de noe mer alvorlige sakene innenfor ungdomsstraffens virkeområde, forutsatt at vilkårene for å idømme fengsel er oppfylt. Komiteen mener at det kan være gode grunner til å utvide denne ordningen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser til at ungdomsstraff i dag er et alternativ til ubetinget fengsel, de to straffereaksjonene kan ikke kombineres. Dette er en vesentlig grunn til at domstolen kombinerer ubetinget fengselsstraff med betinget fengsel med særvilkår om ungdomsoppfølging. I forslag til ny § 52 d i straffeloven åpnes det i regjeringens forslag for at det sammen med ungdomsstraff kan idømmes ubetinget fengsel med en begrensning på inntil 6 måneder. Dette vil samlet sett redusere rettens mulighet til å fastsette riktig straff i de mest alvorlige sakene som drapsforsøk, voldtekt, alvorlige narkotikalovbrudd og gjengkriminalitet, og for de mest aktive gjengangerne.

Flertallet viser til komitéhøringen 7. november 2023, der det kom frem at retten her vil stå i et dilemma: skal den sikre at ungdommen får oppfølging etter soning, kan ikke den ubetingede fengselsstraffen være mer enn 6 måneder, noe om i mange tilfeller vil være for mildt. Retten blir da tvunget til å idømme bare fengselsstraff, der muligheten for ettervern med regjeringens forslag nå stenges.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre viser til at Barneombudet under den åpne høringen 7. november 2023 uttalte følgende om behovet for å kunne kombinere ubetinget fengselsstraff med ungdomsstraff:

«Det ser ikke ut som om Justisdepartementet har drøftet dette behovet, hvor man [...] er over terskelen for ungdomsstraff. Det er noen barn som begår så alvorlig kriminalitet at det ikke er aktuelt med ungdomsstraff. Da får de ubetinget fengsel. Det jeg forstår Oslo tingrett mener, er at man kan løse dette ved å gi ungdomsstraff ved siden av, som et ettervern som de facto knappst finnes i dag – i hvert fall ikke godt nok. [...] Den kombinasjonen her, og den tanken her, [...] er veldig interessant, forutsatt at terskelen ligger fast. Hva gjør vi med de barna eller de ungdommene som skal i fengsel og må i fengsel, for at de får bygd videre på de gode tiltakene de har fått i ungdomsenhetene? Da kan dette være en fin kombinasjon, [...] som egentlig vil synliggjøre behovene for et tettere ettervern.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Venstre vil ikke ha en grense for hvor lang ubetinget fengselsstraff som kan kombineres med ungdomsstraff. Disse medlemmer mener retten må kunne idømme en kombinasjon av ubetinget fengselsstraff med ungdomsstraff i stedet for en kombinasjon av ubetinget fengsel og betinget fengsel uten oppfølging.

Disse medlemmer viser til at Oslo tingrett har kommet med gjennomarbeidede forslag til forbedringer utarbeidet i samarbeid med Oslo politidistrikt. Disse ble presentert under komiteens høring og ettersendt skriftlig. Disse medlemmer mener dette er gode forbedringer som vil gi raskere og mer effektiv oppfølging av unge kriminelle i våre domstoler.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre fremmer på følgende forslag:

«Straffeloven § 52 d punkt a skal lyde:

- Sammen med ungdomsstraff kan det idømmes
- a. ubetinget fengselsstraff, jf. § 52 a fjerde ledd, jf. § 32 bokstav d, eller»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet har merket seg departementets vurderinger og argumentasjon for adgangen til å kombinere ungdomsstraff med straffereaksjonen ubetinget fengsel, jf. proposisjonens punkt 13.1.4. Disse medlemmer mener at en slik kombinasjonsadgang er en klar forbedring av dagens system for reaksjonsformen ungdomsstraff, og at dette er et viktig og riktig grep i bekjempelsen av ungdomskriminalitet. Disse medlemmer tiltrer departementets vurdering om viktigheten av at domstolen gis fleksibilitet til å kunne idømme en riktig reaksjon. Disse medlemmer me-

ner dette tilsier et større handlingsrom for domstolen hva gjelder lengden på den ubetingede fengselsstraffen som kan idømmes i kombinasjon med reaksjonsformen ungdomsstraff, enn proposisjonens forslag om å åpne for å kombinere ungdomsstraff med ubetinget fengsel i inntil seks måneder.

KRIMINALOMSORGENS ROLLE

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser videre til at høringsnotatet fra Oslo tingrett også omtaler kriminalomsorgens adgang til å overprøve rettens beslutning om ubetinget fengsel for mindreårige lovbrøyttere, ved at kriminalomsorgen har adgang til å innvilge fotlenkesoning for ungdom som er domfelt for alvorlig kriminalitet som eksempelvis voldtekt og drapsforsøk. Det hitsettes fra høringsnotatet:

«I forbindelse med pandemien ble adgangen til å sone med fotlenke for ungdom vesentlig utvidet. Forskriften gjelder fortsatt. Dette innebærer at ungdom kan sone straff for eksempel for voldtekt eller drapsforsøk med fotlenke. Det er Kriminalomsorgen som kan bestemme dette, etter at retten har avsagt dom på ubetinget fengsel. Gitt den høye terskelen for å idømme ubetinget fengsel til mindreårige, bør kriminalomsorgen ikke ha anledning til å beslutte bruk av fotlenke allerede ved soningsstart, men det er opp til departementet å endre dette i forskrift.

Ved brudd på vilkår for ungdomsstraff foreslår nå regjeringen at retten kan bestemme at straffen skal gjennomføres ved bruk av fotlenke, i stedet for å fullbyrde den subsidiære fengselsstraffen (forslag til ny straffeloven § 52 c tredje ledd). Hvis retten her likevel finner at riktig reaksjon er ubetinget fengsel, gir det lite mening at rettens avgjørelse etterpå kan overprøves av kriminalomsorgen ved at de kan beslutte fotlenke fra soningsstart.

Lovgiver bør derfor vurdere å ta inn i merknadene til forslag til straffelovens § 52 c om det er meningen at denne adgangen i forskriften skal kunne brukes ved omgjøring av ungdomsstraff.»

Disse medlemmer viser til at det i forbindelse med pandemien ble foretatt en vesentlig utvidelse av kriminalomsorgens adgang til å innvilge straffegjennomføring med elektronisk kontroll, også kjent som fotlenkesoning. Den utvidede adgangen til å innvilge slik straffegjennomføring gjelder fremdeles, da § 7-2 i forskrift om straffegjennomføring ikke har blitt revidert siden utvidelsen av innvilgningsadgangen. Disse medlemmer merker seg innspillene fra Oslo tingrett, og inntar med dette i merknadene til forslaget til straffeloven § 52 c at det ikke er meningen at adgangen til innvilgelse av straffegjennomføring med elektronisk kontroll etter forskrift om straffegjennomføring skal være anvendelig i saker der retten har fastsatt ubetinget fengselsstraff ved omgjøring av ungdomsstraff.

Disse medlemmer viser videre til at justis- og beredskapsministeren har blitt forespurt om det problematiske ved at den utvidede adgangen til å innvilge fot-

lenkesoning som ble innført under pandemien, ikke har blitt revidert hva gjelder domfelte over 18 år. Det vises til spørsmål til skriftlig besvarelse fra stortingsrepresentant Per-Willy Amundsen av 1. juni 2023 som ble besvart av statsråden den 6. juni 2023, jf. Dokument 15:2407 (2022–2023). Statsråden gir i besvarelsen av spørsmålet uttrykk for at flere burde få gjennomføre straff med elektronisk kontroll, ikke færre. Disse medlemmer vil i lys av adgangen til å innvilge straffegjennomføring med elektronisk kontroll nå er tema og det som i den anledning har fremkommet, benytte anledningen til å oppfordre departementet til å foreta en ny vurdering av om forskrift om straffegjennomføring bør revideres, slik at adgangen til å innvilge fotlenkesoning justeres tilbake til slik den var forut for endringene som ble gjort under pandemien. Disse medlemmer viser herunder til at Helse- og omsorgsdepartementet den 20. november 2023 annonserte at covid-19 ved forskriftsendring er fjernet fra forskrift om allmennfarlige smittsomme sykdommer, og at covid-19-forskriften ble opphevet samme dag. Disse medlemmer mener det på denne bakgrunn er naturlig at pandemitilpasninger innen justissektoren også revideres.

INNHALDET I UNGDOMSSTRAFFEN

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser videre til at barneombudet ved flere anledninger har anført at det er mangel på innhold i ungdomsstraffen. Flertallet foreslår derfor en anmodning til regjeringen for å be om forslag til hvordan en kan sikre innhold i straffen knyttet særlig til forhold relatert til vold, rus og seksuallovbrudd, samt hvordan domstolene kan ha en mer aktiv rolle i gjennomføringen. Målet er å sikre bedre rettssikkerhet og fleksibilitet i straffen. I dag varierer tilgjengelige tiltak i stor grad fra kommune til kommune. Hvilket innhold straffen får, avhenger i dag av hvor i landet ungdommen bor. På denne måten får ikke alle ungdommer som begår kriminalitet, samme hjelp til å komme seg ut av en kriminell løpebane. Flertallet presiserer i merknadene at terskelen for å fengsle barn skal ligge fast, men dette er et bidrag for å sikre bedre overgang for de som er i fengsel til et liv utenfor murene.

Komiteen fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere om domstolen bør ha en mer aktiv rolle i straffegjennomføringen både med hensyn til fastsetting av vilkår i straffen og for å kunne følge opp gjennomføringen av denne, etter mønster fra narkotikaprogram med domstolskontroll.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Venstre fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om hvordan man kan sikre at ungdomsstraffen har reelt innhold uavhengig av hvor man bor. Slik regulering kan skje gjennom lov eller forskrift med en minimumsstandard for hvilke typer tiltak som skal være tilgjengelige i alle kommuner og helseforetak.»

ADVOKATBISTAND TIL UTFORMING AV UNGDOMSPLAN UNDER UNGDOMSOPPFØLGING

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser til at det i proposisjonen foreslås at retten til forsvarer utvides til å gjelde alle saker hvor ungdom idømmes ungdomsstraff. Videre foreslås det i punkt 24.3 at ungdommen gis rett til advokatbistand i en klageprosess, både ved ungdomsstraff og ungdomsoppfølging. Forslagene innebærer at ungdommen ikke gis rett til advokatbistand i saker som avledes fra det ordinære domstolssystemet, slik som ungdomsoppfølging ilagt av påtalemyndigheten. Flertallet mener det kan være gode grunner til at denne ordningen også omfatter advokatbistand ved utforming av ungdomsplanen under ungdomsoppfølging.

På denne bakgrunn fremmer flertallet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere endringer i angjeldende lovverk vedrørende rett til oppnevnt forsvarer i ungdomsplanmøte både ved ungdomsoppfølging og ved ungdomsstraff.»

NÆRMERE OM FOREBYGGENDE TILTAK

Flertallet viser til at Barneombudet under den åpne høringen 7. november 2023 uttrykte sterk bekymring rundt mangel på forebyggende tiltak i kommunene. Barneombudet uttalte følgende:

«Sist jeg var her, for kort tid siden, så prøvde jeg å avlive myten om at vi i Norge er veldig gode på forebygging. Jeg vil igjen minne om her, siden det er flere representanter til stede, at vi er i ferd med å narre oss inn i en blindgate som på sikt vil koste oss veldig dyrt. Jeg vil også minne om behovet for kunnskapsbasert tilnærming til ungdomskriminaliteten, ellers så risikerer vi igjen å bruke stadig mer penger på justisbudsjettet.

Det er godt dokumentert at ungdom som begår kriminalitet har flere risikofaktorer som vi enten ikke har klart å fange opp eller ikke klarer å treffe med målrettede tiltak. Og jeg tenker det er alvorlig at vi som det kunnskapssamfunnet vi er, og har hatt over tid, i liten grad klarer å iverksette kunnskapsbaserte tiltak. Det slutter jeg virkelig ikke å undre meg over.

I tillegg så er det slik, at det forebyggende arbeidet i kommunene er mye finansiert på prosjektmidler, med kortsiktig finansiering som svinger i takt med nyhetsbildet.»

Flertallet viser videre til at Samordning av lokale rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak (SLT) er etablert i mange norske kommuner, men at kommuner ikke er forpliktet til å delta i SLT-samarbeid. Modellen skal sikre at de ressursene som allerede finnes hos kommunen og politiet, blir mer samkjørt og målrettet. Gjennom et velfungerende SLT-samarbeid kan politiet og kommunen utarbeide et felles kunnskapsgrunnlag og danne seg et inntrykk av kriminalitetsomfang og -utvikling i eget område. Deretter kan de sammen iverksette tiltak for å forebygge og bekjempe kriminalitet, og på den måten bidra til bedre trygghet og levekår for befolkningen.

Flertallet viser videre til at SLT-samarbeidet i Oslo, SaLTo, er evaluert av institutt for kriminologi ved Universitetet i Oslo i rapporten «Evaluering av SaLTo-samarbeidet: Forutsetninger for effektivt tverretattlig og tverrfaglig samarbeid» fra 2022. Overordnet fremstår modellen som velutviklet, relativt velfungerende og med økende grad av profesjonalisering, men det er også rom for en tydeligere retning og ramme for arbeidet.

Flertallet viser videre til Politihøgskolens evalueringsrapport «Evaluering av PSTs og politiets håndtering i tilknytning til Kongsberg-hendelsen 13. oktober 2021» fra 2022. Utvalget vurderer at et prekært funn i denne saken er relatert til politiets manglende muligheter for å drive forebyggende arbeid rettet mot psykisk syke med tilbøyelighet til voldelig atferd. Flertallet viser til at utvalget på side 200–201 skriver følgende:

«Rent tentativt ser utvalget for seg at det innenfor et hensiktsmessig geografisk område etableres et formalisert samarbeid etter mal av SLT-ordningen, hvor det møter representanter fra politiet og helse- og sosialetaten. Skal et slik formalisert samarbeid kunne ha den nødvendige forebyggende effekt, må forutsetningen være at man kan diskutere og vurdere risikoen knyttet til enkeltpersoner. Det må derfor være en forutsetning at de som deltar fra de forskjellige etater/institusjoner, har den nødvendige innsikt og kompetanse til å foreta en nærmere risikovurdering av personene som samarbeidet gjelder, samt til å initiere nødvendige tiltak som kan ha en forebyggende og risikoreduserende effekt. Utvalget har gjennom intervjuene fått informasjon om at det flere steder er opprettet slik samarbeidsfora, men uten at de er gitt spesielle og tilpassede rettslige og organisatoriske rammer.»

Flertallet merker seg at utvalget mener at Politidirektoratet må sørge for at politiets forebyggende tjeneste overfor psykisk syke med kriminell eller utagerende atferd, identifiseres som et eget forebyggende felt, herunder at de organiseres og gis hjemler som gjør det mulig å gjennomføre en bedre forebyggende tjeneste. Utvalget foreslår også at Politidirektoratet vurderer å gjøre Oslo politidistrikts psykiatrigruppe til et nasjonalt kompetansesenter.

Komiteens medlem fra Venstre viser i denne forbindelse til at Venstre både i sitt alternative statsbudsjett for 2023 og for 2024 har foreslått å opprette psykiatrigrupper i flere politidistrikter, etter modell fra Oslo politidistrikt.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, mener at det kan være hensiktsmessig å vurdere om SLT-samarbeidet også bør inkludere arbeid med psykisk syke barn og unge med tilbøyelighet til voldelig atferd, eller om det eventuelt bør opprettes et eget formalisert samarbeid for psykisk syke med tilbøyelighet til voldelig atferd uavhengig av alder, etter modell fra SLT-samarbeidet.

Flertallet viser videre til at det fra 1. juli 2023 trådte en ny lov i kraft i Sverige, som gir kommunene et større ansvar for det kriminalitetsforebyggende arbeidet (Regeringens proposition 2022/23: Kommuners ansvar för brottsforebyggande arbete). Ansvaret innebærer at kommunene skal ha oversikt over og kunnskap om utfordringsbildet når det gjelder kriminaliteten i sitt område, ta stilling til behovet for tiltak, og utarbeide en handlingsplan. Kommunene får også ansvar for koordineringen av det lokale kriminalitetsforebyggende arbeidet, og skal etablere en koordineringsfunksjon. Brottsforebyggende rådet (BRÅ) har fått i oppdrag å støtte implementeringen av det kommunale ansvaret. Både BRÅ, regionalt nivå og kommunene er tilført midler for å forsterke det kriminalitetsforebyggende arbeidet.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre mener på denne bakgrunn at det er på tide å gi SLT-samarbeidet en tydeligere retning og ramme for arbeidet, og at det er behov for å gjøre SLT-samarbeidet landsdekkende, slik at innbyggere i alle deler av landet skal kunne nyte godt av å bo i kommuner hvor et slikt samarbeid eksisterer.

Disse medlemmer viser til at kommunene har forebyggingsoppgaver som er nedfelt i ulike sektorregelverk. Disse medlemmer mener også at det er behov for å tydeliggjøre kommunenes ansvar for kriminalitetsforebygging, og at det i den forbindelse er naturlig at kommunene får tilført midler for å kunne forsterke det kriminalitetsforebyggende arbeidet.

Disse medlemmer viser til at også departementet i proposisjonen på side 36 skriver at det for å videreutvikle SLT-modellen kan være nyttig å følge utviklingen i Sverige. Departementet vil også vurdere om det er behov for et oppdatert kunnskapsgrunnlag for hvordan modellen fungerer og om den bidrar til bedre samarbeid og koordinering lokalt.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede muligheten for å formalisere ordningen med Samordning av lokale rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak (SLT) og gjøre det landsdekkende, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

«Stortinget ber regjeringen utrede muligheten for å lovfeste eller på annen måte tydeliggjøre kommunenes ansvar for kriminalitetsforebygging, herunder vurdere modellen i den svenske loven om kommunenes ansvar for kriminalitetsforebygging, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

RETNING AV INKURIER

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet har merket seg at det i proposisjonen gjennomføres inkurieopprettinger i et variert utvalg av lovverk, jf. omtalen i proposisjonens punkt 32.11. Disse medlemmer vil påpeke at det i forbindelse med representanter fra Fremskrittspartiets representantforslag om endring av straffeprosessloven i Dokument 8:104 L (2021–2022), jf. Innst. 262 L (2021–2022), ble påpekt en overflødig henvisning til straffeloven § 274 i straffeprosessloven § 172 bokstav b, som er uten selvstendig betydning da overtredelse av straffeloven § 274 møter vilkårene for bestemmelsens anvendelse etter hovedregelen i straffeprosessloven § 172 bokstav a. Disse medlemmer viser herunder til siste avsnitt i statsrådets vurdering av forslaget i brev av 21. mars 2022:

«Representantenes forslag om å fjerne henvisningen til straffeloven § 274 i straffeprosessloven § 172 bokstav b av rettssystematiske hensyn fremstår fornuftig. Dette forslaget kan vurderes fulgt opp i et fremtidig lovarbeid.»

Disse medlemmer mener det er naturlig å foreta denne revideringen av bestemmelsen når det nå foreslås endringer i både straffeloven og straffeprosessloven, og samtidig foretas inkurieopprettinger i øvrig lovgivning. Slik disse medlemmer ser det må det bero på en inkurie at departementet ikke har fremmet forslag om at denne bestemmelsen rettes ved behandlingen av den foreliggende proposisjonen. Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker gjøres følgende endring:
§ 172 lyde:

Når noen mistenkes for

- a. et lovbrudd som kan medføre straff av fengsel i 10 år eller mer, eller forsøk på et slikt lovbrudd, eller
- b. overtredelse av straffeloven § 272,

kan han pågripes såfremt det foreligger tilståelse eller andre forhold som i særlig grad styrker mistanken, selv

om vilkårene i § 171 ikke er oppfylt. Ved vurderingen skal det særlig legges vekt på om det er egnet til å støtte allmennhetens rettsfølelse eller skape utrygghet dersom den mistenkte er på frifot.»

Særlig om forslagene i Dokument 8:7 S (2023–2024)

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til erfaringene med egne visitasjonssoner for våpenkontroll i flere andre land. Slike visitasjonssoner reiser en rekke praktiske og prinsipielle spørsmål og må før dette eventuelt innføres i Norge utredes nærmere.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere de praktiske og prinsipielle sidene ved en eventuell innføring av visitasjonssoner for våpenkontroll i Norge.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at det de siste årene har vært en bekymringsfull utvikling av organisert kriminalitet i Norge, og da særlig i hovedstaden. Dette har utviklet seg dithen at vi nå opplever grove voldsepisoder med bruk av våpen i det offentlige rom. Politiet har kommunisert at det i mange av disse tilfellene dreier seg om interne oppgjør i hovedstadens kriminelle miljøer. Disse medlemmer mener denne utviklingen må møtes med resolute grep som synliggjør samfunnets nulltoleranse for gjengkriminalitet. Det er tale om alvorlig kriminalitet som undergraver flere samfunnsfunksjoner, og som også er egnet til å skape frykt og utrygghetsfølelse i befolkningen. Det er slik disse medlemmer ser det nødvendig å møte dette samfunnsproblemet med flere virkemidler, som samlet må utgjøre en effektiv respons til denne uønskede utviklingen. Disse medlemmer mener også det er naturlig å se de negative trendene i ungdomskriminaliteten og den organiserte kriminaliteten i sammenheng. Det er et markant utviklingstrekk i europeiske land med eskalerende gjengkriminalitet at de organiserte kriminelle miljøene rekrutterer stadig yngre mennesker til sin virksomhet. Disse medlemmer mener på bakgrunn av erfaringene fra andre europeiske land, at en effektiv bekjempelse av ungdomskriminaliteten er et viktig grep for å forebygge organisert kriminalitet.

Disse medlemmer mener det bør innføres forbudssoner ved dom etter modell av den danske lovgivning, som trådte i kraft 1. juli 2021 og forbød deltakelse i nattelivet, og ble fremmet i mars 2021 som del av en større trygghetspakke. Den danske loven gir domstolene adgang til å idømme forbud for personer som er dømt for visse former for kriminalitet å ferdes og ta opphold på serveringssteder over hele landet samt i definerte nattelivssoner i et nærmere angitt tidsrom.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet mener det bør være en tilsvarende adgang for norske domstoler til å idømme de som domfelles for gjengrelatert kriminalitet, et forbud mot å oppholde seg i områder som er særlig utsatt for gjengkriminalitet. Slik disse medlemmer ser det vil et slikt oppholdsforbud være et godt egnet virkemiddel for å forebygge organisert kriminalitet i utsatte områder og bedre tryggheten til de lovlydige borgerne som bor i disse områdene.

Disse medlemmer har merket seg at statsråden i sitt svarbrev ikke ser behovet for å fremme slike lovendringsforslag, og mener at forslaget ikke bør vedtas. Til dette vil disse medlemmer bemerke at den danske lovgivningen det henvises til, følger en annen systematikk enn ved idømmelse av kontaktforbud som forbud mot opphold i bestemte områder etter straffeloven § 57, ved at de områder forbudet gjelder for defineres generelt, og ikke konkret ved idømmelsen av kontaktforbud i den enkelte sak. Forslaget har følgelig selvstendig betydning utover adgangen til idømmelse av forbud mot opphold i bestemte områder etter straffeloven § 57, og disse medlemmer mener på den bakgrunn at statsrådets argumentasjon for at det ikke er behov for de lovendringer som foreslås, ikke er korrekt.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag til lovendringer som hjemler idømmelse av forbud mot opphold i bestemte områder i bestemte tidsrom for den som dømmes for gjengrelatert kriminalitet.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre viser til at oppholdsforbud er et inngrep i bevegelsesfriheten. Den europeiske menneskerettighetskonvensjonens tilleggsprotokoll 4, artikkel 2 om bevegelsesfriheten, fastslår at personer som lovlig befinner seg på en stats område har rett til å ferdes fritt innenfor dette og til fritt å velge sitt oppholdssted. En begrensning av denne retten kan kun anses rettfærdiggjort hvis inngrepet forfølger et legitimt formål, har lovhjemmel og er nødvendig, herunder oppfyller kravet om proporsjonalitet.

Disse medlemmer viser til at det allerede i dag er adgang til å ilegge oppholdsforbud på bestemte steder under visse omstendigheter etter straffeprosessloven §§ 222 a, 222 b og 222 c.

Disse medlemmer viser til at den danske institusjonen for menneskerettigheter under behandlingen av forslaget uttalte at et generelt oppholdsforbud ville kunne bryte med menneskerettighetene, ved at den utgjorde en stor risiko for vilkårlighet og manglende mulighet for forutberegnelighet for innbyggerne. Videre uttrykte danske NIM bekymring for at forslaget kunne

skape risiko for diskriminerende praksis, og videre at det kan komme i konflikt med retten til forsamlingsfrihet.

Disse medlemmer viser til at Den europeiske menneskerettighetsdomstolen har slått fast at EMK art. 8 får anvendelse på visitasjon i gitte soner, slik at det må være lovhjemlet og forholdsmessig, som er de vanlige kriteriene for inngrep i rettigheten, jf. *Gillan and Quinton v. the United Kingdom*. Saken dreide seg om bestemmelser i den britiske terrorlovgivningen som ga britiske politipersoner vid adgang til å stoppe og ransake personer i det offentlige rom, uten noe spesielt krav til mistanke. EMD mente dette var i strid med EMK artikkel 8, fordi politiets kompetanse verken var tilstrekkelig begrenset eller underlagt tilstrekkelige rettssikkerhetsgarantier som kunne forhindre misbruk. EMD var særlig kritisk til at politiet kunne foreta visitasjon uten at det på forhånd forelå noen rimelig mistanke om at vedkommende var i besittelse av slike gjenstander, og at beslutningen utelukkende var basert på tjenestepersonellets antakelse eller intuisjon. En slik skjønsmessig kompetanse skapte etter EMDs oppfatning en klar risiko for vilkårlighet og diskriminering, og statistikk over visiterte personer viste også at adgangen hadde gitt slike utslag. En effektiv adgang til uavhengig eller rettslig prøving av slike «stop and searches» var også svært begrenset.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener det bør innføres visitasjonssoner i lovverket. Dette er bestemte områder hvor politiet i en tidsavgrenset periode gis hjemmel til å visitere personer for å avdekke våpen. Forslaget innebærer en utvidelse av dagens visitasjonshjemmel i politiloven § 7 a. Disse medlemmer foreslår en hjemmel som vil gi adgang til for en tidsavgrenset periode, å beslutte våpenvisitasjoner i et nærmere bestemt område. Det pekes herunder på at Danmark allerede har en lovgivning for visitasjonssoner, og at den svenske regjeringsplattformen inneholder et punkt om innføring av slike visitasjonssoner. Slik disse medlemmer ser det vil det være naturlig å se hen til hvilke løsninger våre naboland har valgt ved utarbeidelsen av det norske regelverket. Disse medlemmer mener en innføring av visitasjonssoner vil være et velegnet virkemiddel for å avdekke våpen i det offentlige rom og følgelig vil være effektivt for å forebygge voldshendelser med bruk av våpen i det offentlige rom, og dermed også styrke sikkerheten til de som ferdes i de aktuelle områdene. Disse medlemmer har merket seg at statsråden i sitt svarbrev argumenterer mot å vedta forslaget ved å fremholde at situasjonen i Sverige ikke er sammenlignbar med situasjonen i Norge. Til dette vil disse medlemmer bemerke at det at Sverige har et verre kriminalitetsbilde enn Norge ikke er et selvstendig argument for at vi ikke

skal møte våre kriminalitetsutfordringer med egnede og effektive tiltak. Videre bemerkes også at eksempelet Danmark – som har innført lovgivning for visitasjonssoner – ikke nevnes i statsrådets argumentasjon.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å sikre innføring av visitasjonssoner for våpenkontroll.»

Disse medlemmer foreslår videre innføring av en straffutmålingsbestemmelse som dobler strafferammen ved gjengrelaterte forbrytelser, etter mønster av bestemmelsen i straffeloven § 79. Disse medlemmer mener den skjerpede straffetrusselfen signaliserer samfunnets nulltoleranse for gjengkriminalitet, og vilje til å beskytte de lovlydige borgerne mot den utryggheten gjengkriminalitet skaper i befolkningen. Disse medlemmer har merket seg henvisningen til straffeloven § 79 bokstav c i statsrådets svarbrev. Til dette bemerkes at med de krav som § 79 bokstav c oppstiller for organisasjonsform, organiseringens formål og strafferamme for den handling som er begått, vil bestemmelsen som foreslås ha et vesentlig annet anvendelsesområde enn straffeloven § 79 bokstav c.

Disse medlemmer fremmer dermed følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å sikre innføring av dobbelt strafferamme for gjengrelatert kriminalitet.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre viser til at det allerede er adgang til å forhøye fengselsstraffen inntil det dobbelte, men ikke ut over seks år, når den straffbare handlingen er ledd i aktivitetene til en organisert kriminell gruppe, jf. straffeloven § 79.

Disse medlemmer viser til at forslagsstillerne ikke viser til forskning som tilsier at økt straff for organisert kriminalitet har noen preventiv effekt.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet foreslår innføring av straffeskjerpelsessoner i områder som er særlig utsatt for gjengrelatert kriminalitet, hvor strafferammene dobles for kriminalitet begått i disse områdene. Disse medlemmer viser til at man tidligere har hatt tilsvarende geografisk differensiering i straffenivå, herunder for narkotikakriminalitet i områder definert som «det åpne rusmiljøet» i Oslo. Disse medlemmer mener en slik straffeskjerpelse er et egnet virkemiddel for å skjerme de mest utsatte områdene for de gjengkriminelle oppgjør, og dermed vil være en effektiv beskyttelse for de som bor i disse områdene. Disse medlemmer merker seg at stats-

råden i sin vurdering av forslaget mener at geografisk differensiering i straffenivå er noe prinsipielt annet enn å forhøye strafferammen utelukkende på bakgrunn av hvor lovbruddet ble begått. Til dette fremholdes at prinsippet om geografisk differensiering i straffenivå har vært prøvd rettslig, og at det slik disse medlemmer ser det ikke vil være noen rettslige skranker for innføring av en slik lovgivning som foreslås.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å sikre en dobling av strafferammen for kriminalitet begått i områder som er særlig utsatt for gjengrelatert kriminalitet.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre mener at doblet strafferamme i enkelte områder skaper en stor fare for vilkårlighet og diskriminering. I praksis vil det si at hvis man begår et naskeri i ett område av eksempelvis Oslo, vil dette gi dobbelt så høy straff som hvis man begår naskeriet i en annen del av byen. Dette problematiseres ytterligere i de tilfellene hvor områder som for eksempel hovedsakelig har innbyggere med minoritetskjenne-tegn.

Disse medlemmer mener at dette bryter med det grunnlovfestede prinsippet om likhet for loven, og med forbudet mot diskriminering.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet foreslår en kraftig straffeskjerpelse for ulovlig våpenbesittelse. Slik disse medlemmer ser det, er bruk av våpen en vesentlig del av den oppblomstrende gjengkriminaliteten. Våpenbruk i det offentlige rom innebærer en økt risiko for at tilfeldige kan bli rammet av de kriminelle oppgjørene, en risiko som også er egnet til å skape følelser av utrygghet og frykt i befolkningen. Det er slik disse medlemmer ser det en naturlig og hensiktsmessig måte å reagere mot dette på ved å skjerpe straffenivået for ulovlig våpenbesittelse, og da særlig ulovlig våpenbesittelse på offentlig sted. Det foreslås videre at det ved dette arbeidet også vurderes minstenivå for straffutmåling i saker som gjelder ulovlig våpenbesittelse på offentlig sted. Videre bør forarbeidene til ny lovgivning klart og utvetydig uttrykke den politiske viljen til å straffe denne typen kriminalitet strengere enn i dag.

Disse medlemmer registrerer at statsråden i sin vurdering av forslaget viser til gjeldende strafferammer for ulovlig våpenbesittelse og argumenterer for at disse er tilstrekkelige. Til dette bemerkes at nivået på de utmålte straffer for ulovlig våpenbesittelse – særlig på offentlig sted – etter disse medlemmers syn er for lave, og en revisjon av lovverket med tilhørende utarbeidelse av lovforarbeid er den muligheten lovgiver har

for å signalisere at det ønskes en skjerpelse av nivået på de utmålte straffer for denne typen lovovertridelser. Slik disse medlemmer ser det, adresserer ikke en summarisk gjennomgang av strafferammene for ulovlig våpenbesittelse den problemstillingen som ligger til grunn for forslaget på en fullt ut dekkende måte.

Disse medlemmer fremmer på bakgrunn av ovennevnte følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag, for å sikre en kraftig skjerpelse av straffenivået for ulovlig våpenbesittelse.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet foreslår videre en revidering av gjeldende straffutmålingsbestemmelse ved idømmelse av fengselsstraff i realkonkurrens. Dette gjelder der en lovbrøyer dømmes til fengselsstraff for flere straffbare handlinger i samme dom, og er regulert i straffeloven § 79. Disse medlemmer mener dagens ordning med forhøyelse av fengselsstraffen med inntil det dobbelte, men med en øvre begrensning på 6 år, innebærer en for stor kvantumsrabatt for den som har begått flere straffbare handlinger som pådømmes samtidig. Det fremmes derfor forslag om en ny bestemmelse som innebærer addering av straffenivået for de tre strengeste lovbruddene som pådømmes samtidig, før det deretter fastsettes en felles straff etter gjeldende prinsipper for eventuelle øvrige pådømte lovbrudd i samme dom. Disse medlemmer viser til at den systematikken for pådømmelse i realkonkurrens som her foreslås, i hovedsak samsvarer med systematikken for straffutmåling i Tidöavtalen, som er samarbeidsavtalen mellom partiene som utgjør det parlamentariske grunnlaget for dagens svenske regjering. Til statsrådets vurdering av forslaget i svarbrevet, vil disse medlemmer bemerke at rene betenkninger i juridisk litteratur ikke utgjør noen skranke for Stortingets lovgivningskompetanse.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å sikre straffutmålingsbestemmelse ved utmåling av fengselsstraff for flere lovbrudd i samme dom hvor straffen for de tre strengeste forhold adderes før det eventuelt gis fellesstraff for øvrige pådømte lovbrudd.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre viser til at den eksisterende lovregelen om realkonkurrens har gode grunner for seg, og er fundert på en avveining av to prinsipper: kumulasjonsprinsippet og absorpsjonsprinsippet. Disse medlemmer viser til at det etter et moderne straffutmålingssyn ikke betraktes som rimelig å summere straffene for hver enkelt forbrytelse. Det vil i dag betraktes som primitivt å hevde at det å begå to lov-

brudd er «dobbelte så straffverdige» som ett, selv om det naturligvis er verre. Disse medlemmer viser til at det derfor ikke er ønskelig å utelukkende legge kumulasjonsprinsippet til grunn ved realkonkurrens. Videre vil det motsatte prinsippet, absorpsjonsprinsippet, heller ikke alene kunne legges til grunn, hvor bare straffen for det mest alvorlige lovbruddet anvendes, mens straffen for et mindre lovbrudd absorberes av det mest alvorlige. Med et slikt prinsipp ville man ikke fått tatt hensyn til mer enn det ene lovbruddet. Disse medlemmer mener at det er viktig å holde fast ved dagens prinsipp, hvor det anvendes en felles frihetsstraff som må være strengere enn den høyeste for noe enkelt av lovbruddenes fastsatte minstestraft, men ikke i noe tilfelle overstige den høyeste straff som for noen av dem er lovbestemt med mer enn det dobbelte, aldri med mer enn 6 år og aldri ut over 21 år – og for personer som var under 18 år på handlingstidspunktet, ikke ut over 15 år.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener det bør foretas en utredning av det nasjonale handlingsrommet for bruk av fengselsstraff overfor personer under 18 år som domfelles for gjengrelatert kriminalitet. Disse medlemmer mener den eskalerende gjengkriminaliteten er et samfunnsproblem som må møtes med den fulle tyngde av strafferettslige virkemidler, også overfor gjengkriminelle som er under 18 år. En kraftig og følbare reaksjon vil ha en preventiv effekt på de kriminelle gjengenes rekruttering av mindreårige, og det er, slik disse medlemmer ser det, av kritisk viktighet å få stanset gjengenes rekruttering av nye gjengkriminelle. Det bør derfor kartlegges hvor stort det nasjonale handlingsrommet er – innenfor rammene av våre folkerettslige forpliktelser – for anvendelse av fengselsstraff mot personer under 18 år som domfelles for gjengkriminalitet. Ved en slik utredning er det naturlig at det nasjonale handlingsrommet for varetektsfengsling av lovbrøyttere under 18 år også kartlegges. Disse medlemmer fremmer dermed følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede det nasjonale handlingsrommet for varetektsfengsling og for idømmelse av fengselsstraff for lovbrøyttere under 18 år som domfelles for gjengrelatert kriminalitet.»

Disse medlemmer foreslår en avvikling av dagens straffereaksjoner i form av ungdomsstraff og ungdomsoppfølging og innføring av en ny straffereaksjon for unge lovbrøyttere i form av et lukket institusjonsregime. Disse medlemmer mener dagens reaksjonsformer ungdomsstraff og ungdomsoppfølging ikke gir en tilstrekkelig følbare reaksjon til at den er effektiv i møtet med unge kriminelle, og foreslår følgelig at disse reaksjonsformene avskaffes. Til erstatning foreslås det

innføring av et lukket institusjonsregime for domfelte under 18 år.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme de nødvendige lovendringsforslag for innføring av et lukket institusjonsregime som straffereaksjon for straffedømte under 18 år, som erstatning for de gjeldende reaksjonsformene ungdomsstraff og ungdomsoppfølging, som foreslås avvirket.»

Disse medlemmer foreslår videre en reduksjon av den strafferettslige lavalder fra gjeldende 15 år, jf. straffeloven § 20. De kriminelle gjengene rekrutterer stadig yngre personer til å utføre alvorlige straffbare handlinger. Det må antas at vissheten om den kriminelle lavalder og at personer under 15 år kan utføre straffbare handlinger uten å holdes strafferettslig ansvarlig, er en medvirkende faktor både til at de unge personene rekrutteres, og til deres villighet til å utføre handlingen. Det må trekkes en nedre aldersgrense for straffansvar, men utviklingen i gjengkriminaliteten tilsier, slik disse medlemmer ser det, at den gjeldende aldersgrensen senkes. Disse medlemmer mener på den bakgrunn at den strafferettslige lavalderen bør senkes til nivået den lå på frem til lovendringen som ble vedtatt i 1987, for med det å holde de unge som lar seg verve til gjengkriminalitet, ansvarlig.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å senke den kriminelle lavalderen fra 15 år til 14 år.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre viser til at det følger av barnekonvensjonen at fengsling av barn kun skal brukes som en siste utvei.

Disse medlemmer viser til at Danmark senket den kriminelle lavalder fra 15 til 14 år i 2010. Forskning på senkningen av den kriminelle lavalder fant ingen holdepunkter for at reformen minsket sjansen for at 14-åringer skulle begå kriminelle handlinger. De fant derimot holdepunkter for at de som hadde tidlig kontakt med strafferettssystemet, hadde større sjanse for å begå nye lovbrudd etter det første lovbruddet enn 14-åringer som begikk lovbrudd før reformen ble vedtatt. Danmark møtte også kritikk fra blant annet FN's barnekomité. Den kriminelle lavalder ble satt opp til 15 år igjen i 2012.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener det bør opprettes et lukket institusjonstilbud for barn under den strafferettslige lavalder

som begår gjentatt kriminalitet. De kyniske gjengkriminelle rekrutterer i en ikke ubetydelig utstrekning barn under den kriminelle lavalder til å begå dels alvorlig kriminalitet som ledd i gjengenes virksomhet. Barn under den kriminelle lavalder kan ikke håndteres i straffesporret, og disse medlemmer mener at barnevernet har vist seg uegnet til å håndtere denne problematikken. Slik disse medlemmer ser det, står man i dag uten egnede tiltak overfor barn som begår kriminelle handlinger, og det foreslås derfor opprettet et lukket institusjonstilbud for dette segmentet av lovbrøytene.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å opprette et lukket institusjonstilbud for barn under den strafferettslige lavalder som har begått gjentatte eller alvorlige kriminelle handlinger.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre mener at allmennpreventive hensyn ikke hører hjemme i barnevernet. Det avgjørende skal være hensynet til barnets beste. Det er ikke barnevernstjenestens oppgave å ta hånd om barnet for å verne samfunnet. Hovedfunksjonen til barnevernet er omsorg, ikke straff. Ungdom kan bare tvangs plasseres ut fra hjelpebehovet og ikke som en straffereaksjon.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet foreslår en generell bevæpning av politiet. Disse medlemmer viser til at dette har vært Fremskrittspartiets politikk i mange år, og det er et standpunkt som de siste ti årene har vært støttet av Politiets Fellesforbund. Dette handler både om å utstyre politiet med de nødvendige virkemidler for å løse sitt samfunnsoppdrag og om polititjenestepersonenes egensikkerhet i møte med et kriminalitetsbilde hvor de kriminelle i økende grad er bevæpnet. Disse medlemmer mener den bekymringsverdige utviklingen i kriminalitetsbildet styrker argumentene for en generell bevæpning av norsk politi.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å sikre en generell bevæpning av politiet.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre viser til at det norske samfunnet tradisjonelt har hatt et politi med et sivilt preg, i skarp kontrast til stater hvor politiet har en mer militær fremtoning. At vi ikke har generell bevæpning i Norge, er viktig for å bygge tillit og sørge for at situasjoner løses med lavest mulig grad av maktbruk. Politiets

maktanvendelse må ha aksept fra folk, og makt må kun benyttes der det er absolutt påkrevet.

Disse medlemmer kommer ikke til å støtte forslaget fra medlemmene fra Fremskrittspartiet, ettersom dagens ordning, hvor politiet har en- og tohåndsvåpen nedlåst i kjøretøy, er en god løsning. Dette er en modell hvor patruljerende politi er ubevæpnet i langt de fleste oppdrag og samtidig har rask tilgang til våpen ved behov. Punktbevæpningen har bakgrunn i informasjon om trussel eller konkret sårbarhet og skal derfor være avgrenset i tid til trusselen er under kontroll eller opphører.

Disse medlemmer mener det skal være sterke grunner for en utvidelse av politiets bevæpningsfullmakter, og at de må begrunnes prinsipielt og med bakgrunn i trussel- og sårbarhetsvurderinger.

Disse medlemmer mener at dagens ordning med fremskutt lagring på en god måte balanserer de ulike hensynene som gjør seg gjeldende. Situasjoner som krever rask tilgang til skytevåpen, håndteres allerede på en forsvarlig måte gjennom ordningen, samtidig som de potensielt negative konsekvensene for samfunnet unngås.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet mener det må på plass en lovgivning som gjør det enklere for påtalemyndigheten å inndra verdier som er anskaffet ved kriminell virksomhet. Disse medlemmer mener det er avgjørende i kampen mot organisert kriminalitet at verdier som skriver seg fra kriminell virksomhet, inndras. Kriminalitet skal ikke lønne seg, og dette signaliseres best ved at alle verdier som er fremskaffet gjennom kriminalitet, inndras til fordel for statskassen. Dette har også en side mot de kriminelle gjengenes rekruttering av unge personer, da det er viktig at kriminelle ikke får besitte verdier som er fremskaffet ved kriminelle handlinger og derigjennom skaper et inntrykk av at kriminalitet er lønnsomt.

Disse medlemmer mener særlig at det bør foreslås regler om sivilrettslig inndragning, og er svært positive til signalene i statsrådets svarbrev om at departementet har som målsetting å igangsette et slikt lovarbeid. Disse medlemmer viser til at det ved vedtagelsen av det foreliggende forslaget vil gjøres et stortingsvedtak som senere kan følges opp for å kontrollere departementets måloppnåelse.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å gjøre det enklere for påtalemyndigheten å inndra verdier som er frembrakt ved kriminelle handlinger.»

Disse medlemmer foreslår etablering av et hurtigspor i domstolene for rask pådømmelse i saker der

gjerningspersonen var under 18 år på tidspunktet for de handlinger vedkommende er tiltalt for. Disse medlemmer mener det er viktig at unge lovbrøtere raskt får oppleve samfunnets reaksjon mot kriminell adferd, slik at det ikke fester seg et inntrykk blant unge av at lovbrudd kan begås uten konsekvenser. Rask etterforskning, pådømmelse og straffegjennomføring for unge lovbrøtere er et svært viktig preventivt grep for å synliggjøre hvordan en videre kriminell løpebane vil arte seg for den enkelte. Disse medlemmer merker seg de positive signalene om denne tematikken i statsrådets svarbrev, og at statsråden tiltrer vurderingene og intensjonen bak forslaget. Disse medlemmer vil også her påpeke at vedtagelsen av det foreliggende forslaget vil gi Stortinget en bedre posisjon for å følge opp det arbeidet som varsles i statsrådets svarbrev.

Komiteen fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å sikre etableringen av et hurtigspor for rask pådømmelse av lovbrudd begått av gjerningspersoner som var under 18 år på handlingstidspunktet.»

På bakgrunn av argumentasjonen foran vil komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre stemme mot forslagene fra forslagsstillerne, med unntak av forslag 13 fra Dokument 8:7 S (2023–2024) om et hurtigspor.

Særlig om forslagene i Dokument 8:13 S (2023–2024)

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener det er svært tvilsomt om et pilotprosjekt med en tverrfaglig tiltaksgruppe er et særlig egnet virkemiddel for å møte de utfordringene man nå opplever i utviklingen av kriminalitetsbildet blant unge, og vil følgelig ikke støtte det første forslagspunktet.

Disse medlemmer deler forslagsstillerens oppfatning om at det trengs en gjennomgang av lovverket for taushetsplikt og informasjonsplikt for å sikre god informasjonsflyt mellom de instanser som er involvert i håndteringen av ungdom som har høy risiko for å begå alvorlige lovbrudd. Disse medlemmer vil følgelig støtte det andre forslagspunktet i representantforslaget.

Disse medlemmer viser til at det tredje forslaget er et helsepolitisk spørsmål som vil ha budsjettmessige konsekvenser i helsebudsjettet, og som må vurderes innenfor rammene av de prioriteringer som gjøres for helsebudsjettet. Disse medlemmer vil følgelig ikke støtte det tredje forslagspunktet.

Disse medlemmer deler intensjonen bak det fjerde punktet i representantforslaget og viser herunder til argumentasjonen for eget forslag om inndragning jf.

merknadene til Dokument 8:7 S (2023–2024). Disse medlemmer viker likevel tilbake fra å detaljstyre politidistriktene i så stor grad som dette forslaget legger opp til, da det i et overordnet perspektiv er svært viktig at politidistriktene gis en stor grad av autonomi. Disse medlemmer vil på denne bakgrunn ikke støtte det fjerde forslagspunktet.

Disse medlemmer er helt enig i intensjonen bak representantforslagets femte punkt. Slik disse medlemmer ser det, bør dette gjøres ved at det gjennomføres langtidsplanlegging av politiets årlige budsjetter, etter mønster av langtidsplanen for Forsvaret. Dette er en tematikk som reiser budsjetterings- og prioriteringsspørsmål og vurderes som mindre egnet til vedtagelse i et representantforslag.

Disse medlemmer vil på denne bakgrunn ikke støtte representantforslagets femte forslagspunkt.

Komiteens medlem fra Venstre viser til at representanter fra Venstre i Representantforslag 13 S (2023–2024) fremmer fem forslag som tar sikte på å forebygge og bekjempe organisert kriminalitet.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre viser til at Sverige er rammet av en alvorlig voldsbølge knyttet til gjengmiljøer. Situasjonen i Sverige er svært urovekkende, og det er viktig at det norske samfunnet tar riktige grep for å forhindre smitte fra det som foregår i Sverige.

Disse medlemmer viser til at i møte med situasjoner som oppleves utrygge, må man sørge for at tiltakene som iverksettes, bunner i kunnskap og en helhetlig tankegang. Når frykten griper folk, er trygghet det første man søker, på bekostning av mye annet. Mange finner falsk trygghet i politi med synlige våpen og trussel om strengere straffer, også rettet mot barn og unge. Ingen kan være uenige i at innbyggerne skal føle seg trygge, men spørsmålet er om det faktisk fører til mer trygghet å utelukkende ty til strengere straffer. Venstre mener at dette er feil medisin.

Disse medlemmer viser til at Danmark har testet ut disse strengere straffene. På 14 år har de der innført fire «bandepakker» med hardere straffer som et sentralt element. Ifølge danske forskere er det ikke strengere straffer som fører til mindre gjengkriminalitet.

Disse medlemmer vil se på det som faktisk fungerer, og da burde hovedfokuset ligge på å redusere antallet mennesker som ender opp med å utføre kriminelle handlinger.

FORSTERKET AKUTTINNSATS

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre viser til at noe som har fungert i Danmark, er forebygging, gjennom bl.a. prosjektet «Aktive drenge». I Danmark har antallet unge

gjengkriminelle og antallet unge som blir anmeldt og dømt, gått kraftig ned etter at de startet forebyggingsprosjekt som «Aktive drenge» i 2017. For å få bukt med ungdomskriminaliteten må man komme ungdommene i møte. Det er behov for en særlig forebyggende innsats som rettes inn mot de unge som er i risikogruppen for å bli trukket inn i kriminelle miljøer. Hvis man skal stoppe tilstrømningen til de kriminelle miljøene, må man få tak i disse ungdommene.

Etter modell fra Danmark ønsker disse medlemmer gjennom initiativet kalt «Tett på» å forhindre ungdomskriminalitet og unngå at man i Norge får lignende situasjoner som i Sverige. Initiativet har som mål å forene samfunnsvern med ivaretagelse av ungdom som har høy risiko for å begå alvorlige lovbrudd, i første omgang som pilotprosjekt i Kristiansand og Oslo. Disse barna trenger mye hjelp fra mange instanser. For at barna skal få tilstrekkelig hjelp, trengs det forebygging, ikke strengere straffer.

TVERRFAGLIG LAG RUNDT UNGDOMMEN

Disse medlemmer vil bygge et tverrfaglig lag rundt hver enkelt ungdom som har høy risiko for å begå alvorlige lovbrudd. Bak hver enkelt ungdom med høy risiko for å begå alvorlige lovbrudd skjuler det seg ofte en historie med kompleks problematikk knyttet til faktorer som rus, sosial eksklusjon, sosioøkonomiske utfordringer, lav skoledeltakelse, psykiske og fysiske helseutfordringer, skjøre relasjoner og omsorgssvikt. Derfor er det viktig at laget rundt barnet er bredt sammensatt av de riktige og viktige aktørene i den unges liv. Representanter fra politi, skole, helsevesen og barnevern må jobbe sammen for å styre ungdommen vekk fra en kriminell løpebane, og de må lytte til ungdommens egne ønsker om hjelpetiltak.

Disse medlemmer viser til at ved etableringen av et tverrfaglig lag – en tiltaksgruppe – rundt ungdommen skal ungdommens medbestemmelsesrett etableres helt innledningsvis. Det er politiets forebyggende enhet som skal gi ungdom politiet har peilet seg ut til å være i risikogruppen, tilbud om å delta i «Tett på». Deltakelse er betinget av samtykke fra ungdommen.

Disse medlemmer viser til at i et innledende møte med tiltaksgruppen skal ungdommen gi uttrykk for sine ønsker og behov i tiden fremover, og dette skal danne grunnlaget for den videre oppfølgingen. Dersom ungdommen gir uttrykk for å ville delta på én eller flere fritidsaktiviteter, skal medlemskontingent, utstyr m.m. finansieres av «Tett på». Ungdommen skal få den nødvendige hjelpen til å melde seg på fritidsaktiviteter og mulighet til å bli fulgt til og fra fritidsaktivitet av en mentor e.l.

Disse medlemmer viser til at tiltaksgruppen skal utarbeide en felles tiltaks- og oppfølgingsplan

skreddersydd til ungdommens utfordringer og behov. Planen skal inneholde konkrete tiltak med beskrivelse av forventet resultat, tidsplan og ansvarsfordeling. Tiltaksgruppen skal ha jevnlig samarbeidsmøter hvor tiltaksplanen oppdateres, evalueres og justeres underveis.

Disse medlemmer peker på at et annet eksempel på instanser som kan inngå i teamet, er ambulante familieteam (AFT). Dette er fleksible miljøterapeutiske team som jobber med ungdommens familie som helhet, og som på kort varsel skal kunne bistå og hjelpe i uforutsette hendelser i familier, ofte knyttet til sammensatt og kompleks helseproblematikk.

Disse medlemmer viser til at andre eksempler på hva som kan inngå i oppfølgingen av ungdommen, er lavterskel psykologtilbud og sinnemestringsprogrammer.

Disse medlemmer merker seg at tverrfaglige tiltaksgrupper skal opprettes i de tilfellene hvor den enkelte ungdommen har behov for det, uavhengig av den enkelte kommunes økonomi. Derfor skal tiltaksgruppene i pilotkommunene finansieres gjennom et spleiselag mellom stat og kommune.

Disse medlemmer viser til at ordningen med tverrfaglige tiltaksgrupper i første omgang skal rulles ut som et fireårig pilotprosjekt i to forsøkskommuner, Oslo og Kristiansand. Pilotprosjektet skal evalueres.

SIKRE GOD FLYT MELLOM HJELPEINSTANSENE

Det må etter komiteens syn ryddes opp i lovverket knyttet til taushetsplikt og informasjonsplikt, for å sikre god informasjonsflyt mellom de ulike hjelpeinstansene som skal hjelpe ungdommen.

Komiteen mener derfor at det må gjennomføres en juridisk gjennomgang av relevant lovverk knyttet til taushetsplikt og informasjonsplikt for alle relevante instanser, med spesielt henblikk på mulighetsrommet for informasjonsflyt. Det kan være relevant å se hen til den «danske modellen» i den danske rettspleieloven, som åpner for fri tverretatlig informasjonsflyt, forutsatt at opplysningene ikke brukes av politiet i en straffesak.

Det bør etter komiteens syn også undersøkes om det er behov for å utarbeide felles retningslinjer for vurdering av taushetsplikten i saker der det er behov for tverrfaglig samarbeid, og hvor det ikke er gitt på forhånd hvilke instanser som best kan bidra til å sikre tilstrekkelig, samordnet og samtidig hjelp.

BUFFERKAPASITET INNEN PSYKISK HELSEVERN

Etter komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre sitt syn sørges for en bufferkapasitet innen psykisk helsevern, som gjør at ungdommene får den hjelpen de trenger, når de trenger den.

Disse medlemmer viser til at tverrfaglig helsekartlegging for barn der barnevernstjenesten vurderer omsorgsovertakelse, er nedfelt i barnevernsloven fra 1. januar 2023. For barn som ikke omfattes av tverrfaglig helsekartlegging, og hvor det er høy risiko for skjevutvikling, mener disse medlemmer at det må settes av og finansieres en bufferkapasitet innenfor psykisk helsevern til kartlegging av psykisk og somatisk helse for barna i målgruppen.

Disse medlemmer mener at det må utarbeides et omforent kartleggingsbatteri med tilhørende oversikt over aktuelle tiltak til bruk i denne typen saker. Det bør etter disse medlemmers syn også vurderes om inntakskriteriet i spesialisthelsetjenesten skal endres, slik at denne gruppen barn og unge får en høyere prioritet.

INNDRAGNING

Etter disse medlemmers syn må tilgjengelige virkemidler tas i bruk for å sørge for at kriminalitet ikke lønner seg. Disse medlemmer viser til at profitt er et sentralt motiv for mye kriminalitet, og at inndragning er et viktig verktøy mot den grove, profittmotiverte kriminaliteten.

Disse medlemmer viser til en betenkning av professor Jon Petter Rui fra 2014, hvor det fremgår følgende:

«Det er grunn til å merke seg at antallet høye inndragningskrav har vært marginalt i perioden 2010 til 2014. Særlig gjelder dette saker hvor kravene har vært fra 2 millioner kroner og oppover. Når en holder disse tallene opp mot oversikter over samlede inndragningsbeløp per år, blir det klart at det aller meste av det som utgjør samlet inndragningsbeløp, stammer fra mindre alvorlige saker. Det må også kunne legges til grunn at det må være et meget stort potensiale for inndragning i saker som gjelder grov, profittmotivert kriminalitet.»

Disse medlemmer viser til at inndragningstallene ifølge en rapport fra Politihøgskolen fra juli 2023 er på omtrent samme nivå i dag som de var for 25 år siden. Et av funnene i rapporten var at inndragning i liten grad benyttes i store, profittmotiverte saker, selv om regelverket finnes i dag. Under halvparten av respondentene i undersøkelsen opplever at straffesaker med inndragningspotensial blir fulgt opp. Respondentene forteller også at etterforskning knyttet til pengesporet blir nedprioritert på grunn av liten kapasitet og manglende kunnskap hos både etterforskerne og påtalejuristene. Ifølge undersøkelsen ender det ofte opp med at de kriminelle blir dømt, men at de sitter igjen med mye av utbyttet fordi det ikke har vært omfattet av etterforskningen. Rapporten peker på tre suksesskriterier for å styrke inndragningsarbeidet: prioritering, kompetanse og kapasitet.

Disse medlemmer viser til at Nasjonal faggruppe for finansiell sporsikring i 2019 kartla inndragningsresultatene for norsk politi, mulige årsaker til de lave resultatene og mulige tiltak som kunne bidra til å bedre resultatene. De anbefalte blant annet et inndragningsteam i hvert politidistrikt med en påtalejurist, en etterforsker og en revisor.

Disse medlemmer viser til at politidistriktene i 2019 ble pålagt å ansette en inndragningsspesialist innen 21. november 2021. I desember 2022 viste en kartlegging gjort av E24 at kun halvparten av politidistriktene hadde fått på plass en slik spesialist.

Disse medlemmer mener på denne bakgrunn at det bør opprettes dedikerte inndragningsteam i hvert politidistrikt, bestående av en jurist, en etterforsker og en revisor. Disse medlemmer viser til høringsinnspill fra Politijuristene, hvor de skriver følgende, til innpekt for disse medlemmers syn:

«Pengesporetterforskning er komplisert etterforskning som krever spesialkunnskap.

Politiet besitter dessverre ikke tilstrekkelig kunnskap eller ressurser og har heller ikke organisert sin etterforskningsledelse slik at det legger til rette for å etterforske pengetransaksjoner som en naturlig del av eks. bedrageri og narkotikakriminalitet.

Det kan ta svært lang tid å etterforske pengeplasseringer og pengespor, mens det tar ett sekund å flytte pengene for dem som disponerer kontoen. Når etterforskningen er i gang, har ofte midlene som kriminaliteten har gitt blitt borte, ført over til andre personer, el.

Hvorfor velger noen mennesker å bedrive kriminell virksomhet? Etter Politijuristenes erfaring handler det om at kriminell virksomhet kan gi raske penger, status, ære og makt i visse miljøer.

Politijuristene tenker at en av hovedgrunnene til at de unge lar seg inspirere til å bli med i gjenger, er at kriminaliteten gir mulighet for høy profitt. Dersom det er økonomiske problemer i familien, blir deltagelse i en gjeng med utbetalinger av bonus, et lokkemiddel til å la seg verve.

Dersom man skal gjøre deltagelse i gjenger lite attraktivt, må politiet settes i stand til å inndra verdiene. I dag er dessverre ikke politiet i stand til det. Det fører til at verdiene, profitten og de finansielle musklene forblir i gjengene. De som deltar i gjenger synes ikke at noen fengselsår er avskrekkende nok til å avstå fra å kunne nyte rikdommen på et senere tidspunkt.

Politijuristene mener tiden er inne for å opprette egne inndragningsteam med tverrfaglig kompetanse i hvert politidistrikt. Inndragningsteamene skal følge de kriminelle penger og sørge for at den kriminelle virksomheten går konkurs. Først da vil gjengkriminalitet miste sin status og evne til fortsatt drift.

Politijuristene foreslår at hvert inndragningsteam i hvert politidistrikt bør bestå av minst 3 ansatte. En påtalejurist, en økonom og en etterforsker med kompetanse på pengespor. Inndragningsteamenes mandat bør være å velge ut straffesaker som har gitt stort økonomisk utbytte. Utbyttet må inndras til fordel for statskassen. Inndragningsteamene vil etter all sannsynlighet kunne bidra til et netto overskudd for staten.»

ARBEID MED ORGANISERT KRIMINALITET HOS POLITIDISTRIKTENE

For å ta tak i denne typen organisert kriminalitet kreves det etter disse medlemmers syn et langsiktig og kontinuerlig arbeid for å avdekke den organiserte kriminelle virksomheten. For å skaffe kjennskap om nettverk og personer kreves det dedikasjon over tid og en strategisk og målrettet satsing som man ikke må la bygges ned slik at nettverk igjen kan få fotfeste.

Det er etter disse medlemmers syn imperativt at det bygges opp spesialkompetanse i politidistriktene, der dette kreves som følge av kriminalitetsbildet, for å møte og bekjempe trusselen fra organiserte kriminelle miljøer på en god måte. Videre må politidistriktenes arbeid med organisert kriminalitet sikres kapasitet og ressurser over tid. Kripos har i dag ansvaret for en del av den riksdekkende innsatsen mot organisert kriminalitet og bistår politidistriktene ved behov. Samarbeidet mellom Kripos og politidistriktene er særdeles viktig og må sikres.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen igangsette et pilotprosjekt i Oslo og Kristiansand kommune med etablering av en tverrfaglig tiltaksgruppe rundt barn og unge som har høy risiko for å begå alvorlige lovbrudd, etter modell fra Danmark.»

«Stortinget ber regjeringen sikre en bufferkapasitet innenfor psykisk helsevern til kartlegging av psykisk og somatisk helse for barn og unge som har høy risiko for å begå alvorlige lovbrudd.»

«Stortinget ber regjeringen opprette dedikerte inn- dragningsteam i hvert politidistrikt. Gruppen skal bestå av en jurist, en etterforsker og en revisor.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at arbeidet med organisert kriminalitet og gjenger prioriteres og tilføres ressurser i politidistriktene der dette kreves som en følge av kriminalitetsbildet, og at dette sikres langsiktighet og forutsigbarhet.»

Komiteen fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen foreta en juridisk gjennomgang av relevant lovverk knyttet til taushetsplikt og informasjonsplikt for alle relevante instanser som jobber med barn og unge som har høy risiko for å begå alvorlige lovbrudd, med spesielt henblikk på mulighetsrommet for informasjonsflyt.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ønsker å peke på at noen overordnede prinsipper utfordres i denne saken.

Det gjelder også det tradisjonelle maktfordelingsprinsippet og skillet mellom den lovgivende, dømmende og utøvende makt. Noen av forslagene endrer ansvarsforholdet mellom kriminalomsorgen, konfliktrådene og den dømmende makt, uten at dette har vært tilstrekkelig belyst i forkant, og ved at den dømmende makt selv har initiert denne endringen.

Disse medlemmer viser til at Stortinget som lovgiver står fritt til å vedta de lovendringer Stortingets flertall måtte ønske, men det må understrekes at forslagene som her fremmes om direkte endringer i loven, ikke er tilstrekkelig utredet i henhold til utredningsinstruksjonen, og at budsjettkonsekvenser, samt hensynet til tilstrekkelig sammenheng i berørte lovparagrafer, ikke er hensiktsmessig belyst, med den faren dette kan medføre for følgefeil, som Stortinget da står ansvarlig for. Enkelte av bestemmelsene som foreslås endret, blir også i begrenset grad belyst i forarbeidene til det som nå er foreslått å være gjeldende lovtekst. Det betyr lovendringer på strafferettens område som vil stå uten den veiledningen som forarbeider normalt gir.

Disse medlemmer viser til at lovforslag tradisjonelt utarbeides av departementene og høres i tråd med utredningsinstruksjonen før de legges frem for Stortinget. Det har vært to ordinære høringer i denne saken, hvor alle innspill er nøye vurdert.

Disse medlemmer påpeker at dersom de endringer i lovteksten som er foreslått i forbindelse med komitébehandlingen, blir vedtatt av Stortinget i denne saken, har flertallet av høringsinstansene ikke hatt anledning til å ta stilling til det sentrale nye forslaget om at domstolen skal kunne idømme fengselsstraff av ubegrenset lengde ved siden av ungdomsstraff. Dette er problematisk.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede forslag som ivaretar intensjonen i lovendringene som er skissert i brev fra justiskomiteen av 28. november 2023 til Justis- og beredskapsdepartementet, og fremme lovendringsfor- slag i løpet av våren 2024.»

3. Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre:

Forslag 1

Konfliktrådsloven § 25 fjerde ledd skal lyde:

I saker der det er idømt ungdomsstraff og en ungdomsplan ikke kommer i stand, overføres saken til kriminalomsorgens regionale nivå, eller påtalemyndighe- ten med innstilling om at saken bringes inn for retten

med begjæring som nevnt i konfliktrådsloven § 31 tredje ledd bokstav b eller c.

Forslag 2

Konfliktrådsloven § 31, tredje og fjerde ledd skal lyde:

Hvis ungdommen, etter at ungdomskoordinatoren har pålagt ungdommen å møte til samtale som nevnt i første ledd eller fastsatt vilkår etter annet ledd, på nytt bryter kravene eller vilkår fastsatt etter annet ledd bokstav a til e, kan ungdomskoordinatoren, etter samtykke fra politiet og kriminalomsorgen, innkalle til et nytt ungdomsplanmøte, eller overføre saken til kriminalomsorgens regionale nivå, eller påtalemyndigheten med innstilling om at saken bringes inn for retten med begjæring om

- a. fastsettelse av vilkår med elektronisk kontroll etter straffeloven § 52 c fjerde ledd
- b. at den subsidiære fengselsstraffen skal fullbyrdes helt eller delvis etter straffeloven § 52 c første ledd bokstav a, eller
- c. at den subsidiære fengselsstraffen helt eller delvis skal omgjøres til samfunnsstraff eller betinget fengsel etter straffeloven § 52 c første ledd bokstav a.

Når ungdomskoordinatoren har overført saken til kriminalomsorgens regionale nivå eller påtalemyndigheten med innstilling om å bringe saken inn for retten, avbrytes gjennomføringen av straffen fra det tidspunktet begjæringen er oversendt retten. Straffegjennomføringen avbrytes ikke ved begjæring etter tredje ledd bokstav a.

Forslag 3

Straffeprosessloven § 68 femte ledd andre punktum skal lyde:

Anke over tingrettens avgjørelse i sak etter straffeloven § 52 c første ledd bokstav a, og etter straffeloven § 52 c fjerde og femte ledd, besluttet av kriminalomsorgens regionale nivå eller påtalemyndigheten.

Forslag 4

Straffeloven § 52 c femte ledd tredje punktum skal lyde:

Etter begjæring fra kriminalomsorgen eller påtalemyndigheten kan retten beslutte at vilkår etter fjerde ledd skal lempes eller opphøre.

Forslag 5

Straffeloven § 52 c sjette ledd første punktum skal lyde:

Begjæring etter første ledd bokstav a og fjerde og femte ledd fremmes av kriminalomsorgen eller påtalemyndigheten

Forslag 6

Straffeloven § 52 b nytt annet ledd skal lyde:

Retten kan fastsette de særvilkår som følger av straffeloven § 37 a, b og d. Vilkårene kan endres eller oppheves i ungdomsplanen.

Någjeldende annet ledd blir tredje ledd.

Forslag 7

Straffeloven § 52 c første ledd bokstav a skal lyde:

Etter begjæring kan tingretten ved dom bestemme at hele eller deler av den subsidiære fengselsstraffen skal fullbyrdes eller omgjøres til samfunnsstraff eller betinget fengsel når den domfelte har

- a. brutt bestemmelser gitt i eller i medhold av konfliktrådsloven § 31 eller straffeloven § 52 b annet ledd, eller

Forslag 8

Konfliktrådsloven § 29 første ledd skal lyde:

Hvis ungdommen er pålagt å avstå fra å bruke alkohol og andre berusende eller bedøvende midler og avgiv nødvendige rusprøver etter § 25 første ledd bokstav f, § 28 første ledd, § 31 annet ledd bokstav c eller § 33 annet ledd bokstav c, eller straffeloven § 37 bokstav d skal konfliktrådet undersøke om pålegget følges,

Forslag 9

Straffeloven § 52 d punkt a skal lyde:

Sammen med ungdomsstraff kan det idømmes

- a. ubetinget fengselsstraff, jf. § 52 a fjerde ledd, jf. § 32 bokstav d, eller

Forslag fra Høyre og Fremskrittspartiet:

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen legge frem forslag til lovendringer som hjemler idømmelse av forbud mot opphold i bestemte områder i bestemte tidsrom for den som dømmes for gjengrelatert kriminalitet.

Forslag 11

Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å sikre en kraftig skjerpelse av straffenivået for ulovlig våpenbesittelse.

Forslag 12

Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag, for å gjøre det enklere for påtalemyndigheten å inndra verdier som er frembrakt ved kriminelle handlinger.

Forslag fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Venstre:*Forslag 13*

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om hvordan man kan sikre at ungdomsstraffen har reelt innhold uavhengig av hvor man bor. Slik regulering kan skje gjennom lov eller forskrift med en minimumsstandard for hvilke typer tiltak som skal være tilgjengelige i alle kommuner og helseforetak.

Forslag fra Høyre:*Forslag 14*

Stortinget ber regjeringen vurdere de praktiske og prinsipielle sidene ved en eventuell innføring av visitasjonssoner for våpenkontroll i Norge.

Forslag fra Fremskrittspartiet:*Forslag 15*

I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker gjøres følgende endring:

§ 172 lyde:

Når noen mistenkes for

- a. et lovbrudd som kan medføre straff av fengsel i 10 år eller mer, eller forsøk på et slikt lovbrudd, eller
- b. overtredelse av straffeloven § 272,

kan han pågripes såfremt det foreligger tilståelse eller andre forhold som i særlig grad styrker mistanken, selv om vilkårene i § 171 ikke er oppfylt. Ved vurderingen skal det særlig legges vekt på om det er egnet til å støte allmennhetens rettsfølelse eller skape utrygghet dersom den mistenkte er på frifot.

Forslag 16

Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å sikre innføring av visitasjonssoner for våpenkontroll.

Forslag 17

Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å sikre innføring av dobbelt strafferamme for gjengrelatert kriminalitet.

Forslag 18

Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å sikre en dobling av strafferammen for kriminalitet begått i områder som er særlig utsatt for gjengrelatert kriminalitet.

Forslag 19

Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å sikre en straffutmålingsbestemmelse ved utmåling av fengselsstraff for flere lovbrudd i samme dom hvor straffen for de tre strengeste forhold

adderer før det eventuelt gis fellesstraff for øvrige pådømte lovbrudd.

Forslag 20

Stortinget ber regjeringen utrede det nasjonale handlingsrommet for varetektsfengsling og for idømmelse av fengselsstraff for lovbrutere under 18 år som domfelles for gjengrelatert kriminalitet.

Forslag 21

Stortinget ber regjeringen utrede og fremme de nødvendige lovendringsforslag for innføring av et lukket institusjonsregime som straffereaksjon for straffedømte under 18 år, som erstatning for de gjeldende reaksjonsformene ungdomsstraff og ungdomssoppfølging, som foreslås avviklet.

Forslag 22

Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å senke den kriminelle lavalderen fra 15 år til 14 år.

Forslag 23

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å opprette et lukket institusjonstilbud for barn under den strafferettslige lavalder som har begått gjentatte eller alvorlige kriminelle handlinger.

Forslag 24

Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å sikre en generell bevæpning av politiet.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre:*Forslag 25*

Stortinget ber regjeringen utrede muligheten for å formalisere ordningen med Samordning av lokale rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak (SLT) og gjøre det landsdekkende, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Forslag 26

Stortinget ber regjeringen utrede muligheten for å lovfeste eller på annen måte tydeliggjøre kommunenes ansvar for kriminalitetsforebygging, herunder vurdere modellen i den svenske loven om kommunenes ansvar for kriminalitetsforebygging, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Forslag 27

Stortinget ber regjeringen igangsette et pilotprosjekt i Oslo og Kristiansand kommune med etablering av en tverrfaglig tiltaksgruppe rundt barn og unge som har høy risiko for å begå alvorlige lovbrudd, etter modell fra Danmark.

Forslag 28

Stortinget ber regjeringen sikre en bufferkapasitet innenfor psykisk helsevern til kartlegging av psykisk og somatisk helse for barn og unge som har høy risiko for å begå alvorlige lovbrudd.

Forslag 29

Stortinget ber regjeringen opprette dedikerte inn-dragningsteam i hvert politidistrikt. Gruppen skal bestå av en jurist, en etterforsker og en revisor.

Forslag 30

Stortinget ber regjeringen sørge for at arbeidet med organisert kriminalitet og gjenger prioriteres og tilføres ressurser i politidistriktene der dette kreves som en følge av kriminalitetsbildet, og at dette sikres langsiktighet og forutsigbarhet.

4. Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

A.

vedtak til lov

om endringer i konfliktrådsloven, straffeloven og straffeprosessloven mv. (strafferettslige reaksjoner for ungdom og varetekt med elektronisk kontroll)

I

I lov 20. juni 2014 nr. 49 om konfliktrådsbehandling gjøres følgende endringer:

§ 1 fjerde ledd skal lyde:

Et møte i konfliktrådet kan være meklingsmøte, stormøte, tilrettelagt møte, ungdomsplanmøte, oppfølgingsmøte eller andre møter i regi av konfliktrådet.

Ny § 2 a skal lyde:

§ 2 a *Definisjoner*

Med sivil sak menes i loven her en sak innbrakt til konfliktrådet av partene selv eller andre offentlige etater enn påtalemyndigheten. Henlagte straffesaker kan bringes inn som en sivil sak.

Med mekling i konfliktråd menes reaksjon

- overført fra påtalemyndigheten til mekling i konfliktråd etter straffeprosessloven § 71 a første ledd, eller
- der domstolen har satt mekling i konfliktråd som sær-vilkår for fullbyrdingsutsettelse etter straffeloven § 37 første ledd bokstav i.

Med ungdomsstraff menes reaksjon idømt av domstolen etter straffeloven §§ 52 a til 52 b.

Med ungdomsoppfølging menes reaksjon overført fra påtalemyndigheten etter straffeprosessloven § 71 a annet ledd.

Med ungdommen menes den som er domfelt, og som gjennomfører ungdomsstraff, eller den som er siktet, og som gjennomfører ungdomsoppfølging. I §§ 22 b og 22 c skal begrepet også omfatte den som er mistenkt for en straffbar handling som kan føre til ungdomsstraff eller ungdomsoppfølging.

Med oppfølging i konfliktråd menes reaksjon

- overført fra påtalemyndigheten til oppfølging i konfliktråd etter straffeprosessloven § 71 a første ledd, eller
- der domstolen har satt oppfølging i konfliktråd som sær-vilkår for fullbyrdingsutsettelse etter straffeloven § 37 første ledd bokstav i.

§ 4 andre ledd skal lyde:

Meklere oppnevnes av konfliktrådslederen.

§ 4 femte ledd skal lyde:

Konfliktrådslederen skal frata meklere vervet dersom de ikke lenger oppfyller kravene i §§ 5, 6 eller 7.

Overskriften i § 5 skal lyde:

§ 5 *Generelle krav til konfliktrådsledere, ungdoms-koordinatorer, ansatte i øvrige stillinger som innebærer behandling av enkeltsaker og meklere*

§ 5 første ledd innledningen skal lyde:

Konfliktrådsledere, ungdoms-koordinatorer, ansatte i øvrige stillinger som innebærer behandling av enkeltsaker, og meklere må være

§ 6 første ledd innledningen skal lyde:

Utelukket fra ansettelse som konfliktrådsleder, ungdoms-koordinator eller i øvrige stillinger som innebærer behandling av enkeltsaker, og fra oppnevning som meklere er

§ 6 tredje og nytt fjerde ledd skal lyde:

Ved ansettelse og oppnevning skal konfliktrådsledere, ungdoms-koordinatorer, ansatte i øvrige stillinger som innebærer behandling av enkeltsaker, og meklere levere en uttømmende og utvidet politiattest, jf. politiregisterloven § 41, til konfliktrådet. Utelukkelse etter første og annet ledd kan bare skje for forhold som fremgår av politiattesten. Ungdoms-koordinatorer, ansatte i øvrige stillinger som innebærer behandling av enkeltsaker, og meklere har plikt til å underrette konfliktrådet dersom de ikke lenger fyller kravene til tilfredsstillende vandel. Konfliktrådsledere har en tilsvarende plikt til å underrette Sekretariatet for konfliktrådene.

Konfliktrådet kan gjøre unntak fra utelukkelse som nevnt i første ledd nr. 5 til 11 dersom det er åpenbart at vedkommende likevel er personlig egnet og manglende

utelukkelse ikke vil kunne virke støtende eller motvirke den alminnelige tillit.

§ 8 første ledd skal lyde:

Forvaltningsloven gjelder for konfliktrådernes virksomhet med de særregler som er fastsatt i eller i medhold av loven her.

§ 10 første ledd skal lyde:

I sivile saker avgjør konfliktrådslederen om saken egner seg for konfliktrådsbehandling.

§ 11 skal lyde:

§ 11 Samtykke og verge

Konfliktrådsbehandling krever partenes samtykke med mindre annet er fastsatt i eller i medhold av loven her. Samtykket skal være reelt og informert. Partene skal i hovedsak være enige om saksforholdet som konflikten gjelder. I en sak med flere fornærmede eller skadelidte må samtlige samtykke til konfliktrådsbehandling.

Dersom en part er under 18 år, må også partens verges samtykke i at en sak blir behandlet av konfliktrådet. Vergene skal varsles om konfliktrådsmøtet og har rett til å være til stede i møtet. Dersom vergen ikke kan eller vil ivareta partens interesse i saken, eller hensynet til barnets beste tilsier det, skal midlertidig verge oppnevnes etter vergemålslovens regler.

For mindreårige fornærmede i straffesaker gjelder straffeprosessloven § 93 g annet ledd. I sivile saker kan samtykke og varsel etter annet ledd unnlates dersom den mindreårige har fylt 15 år og konfliktrådet eller meklere finner det ubetenkelig.

Ved ungdomsoppfølging kreves bare samtykke fra ungdommen og dennes verges. Ved ungdomsstraff skal det i stedet for samtykke vurderes om reaksjonen er egnet for ungdommen.

§ 12 første ledd andre punktum oppheves.

§ 13 skal lyde:

§ 13 Valg av konfliktråd

Sivile saker skal behandles ved konfliktrådet for den kommunen hvor klager eller fornærmede bor eller oppholder seg. Når konfliktrådet finner det hensiktsmessig, kan en sivil sak overføres til et annet konfliktråd. Partenes syn skal tillegges vekt ved avgjørelsen av hvilket konfliktråd som skal behandle saken.

Ved mekling i konfliktråd beslutter påtalemyndigheten hvilket konfliktråd som skal behandle saken. Konfliktrådet kan avtale med påtalemyndigheten at saken skal overføres til et annet konfliktråd. Partene skal på forhånd gis mulighet til å uttale seg om slik overføring.

Saker om ungdomsstraff, ungdomsoppfølging og oppfølging i konfliktråd behandles ved konfliktrådet der ungdommen, siktede eller domfelte bor. Skal det gjennomføres et møte med fornærmede som bor et annet sted,

avgjør konfliktrådet hvor møtet skal gjennomføres. Konfliktrådet kan beslutte overføring av en sak til et annet konfliktråd. Påtalemyndigheten, samt ungdommen og dennes verges, siktede eller domfelte skal på forhånd gis anledning til å uttale seg. Påtalemyndigheten skal straks informeres om en beslutning om overføring.

Er konfliktrådene uenige om hvor saken skal behandles, avgjør Sekretariatet for konfliktrådene hvilket konfliktråd som skal behandle saken.

§ 15 andre ledd skal lyde:

Partenes advokat eller rettshjelper kan ikke tillates å delta som støtteperson, med unntak av de tilfeller som er nevnt i kapittel IV.

§ 17 skal lyde:

§ 17 Avtalen

Ved mekling i konfliktråd og ved gjenopprettende møte med fornærmede under ungdomsstraff, ungdomsoppfølging og oppfølging i konfliktråd skal en eventuell avtale settes opp skriftlig og undertegnes av partene. Er en part umyndig, må avtalen også godkjennes av vergene. Godkjennelse fra vergene kan unnlates for mindreårige som har fylt 15 år, og som utøver rettighetene som fornærmet eller etterlatt etter straffeprosessloven § 93 g annet ledd, hvis den mindreårige har rett til å inngå avtale på egenhånd og meklere finner det ubetenkelig. Meklere avgjør om avtalen partene kommer frem til kan godkjennes. Avtalen skal godkjennes skriftlig. Ved gjenopprettende møte med fornærmede under ungdomsstraff og ungdomsoppfølging, kan det ikke inngås avtale om økonomisk kompensasjon.

I sivile saker og annen gjenopprettende prosess under gjennomføring av ungdomsstraff, ungdomsoppfølging og oppfølging i konfliktråd, skal en eventuell avtale settes opp skriftlig og undertegnes av partene dersom partene er enige om det. Er en part umyndig, må avtalen også godkjennes av vergene. Godkjennelse fra vergene kan unnlates hvis den mindreårige har rett til å inngå avtale på egenhånd, og meklere finner det ubetenkelig. Meklere avgjør om avtalen partene kommer frem til kan godkjennes. Partene skal gjøres oppmerksom på at meklers godkjennelse ikke har selvstendig rettslig virkning.

Meklere skal ikke godkjenne en avtale som i urimelig grad favoriserer en part, eller som er uheldig av andre tungtveiende grunner. I saker med flere meklere må alle meklere være enige dersom avtalen skal anses godkjent.

En avtale som forutsetter en ytelse til den skadelidte, skal fastsette omfanget av ytelsen og forfallstid. Det skal også fastsettes om avtalen representerer det endelige oppgjøret mellom partene.

En avtale i konfliktrådet avskjærer verken fornærmedes rett til å søke om erstatning etter voldserstat-

ningsloven eller statens rett til å søke regress fra skadevolderen.

§ 18 skal lyde:

§ 18 *Partenes adgang til å trekke seg fra inngått avtale*

Ved mekling i konfliktråd kan hver av partene trekke seg fra en avtale ved å gi beskjed til konfliktrådet innen to uker etter at avtalen er godkjent av meklere. Dette gjelder likevel ikke en avtale som er oppfylt. Partene skal opplyses skriftlig om adgangen til å trekke seg fra avtalen og om konsekvensene av dette.

I sivile saker, og ved ungdomsstraff, ungdomsoppfølging og oppfølging i konfliktråd, skal partene informeres om at det kan avtales en frist for å trekke seg fra avtalen.

Overskriften i kapittel III skal lyde:

Kapittel III. Særlig om mekling i konfliktråd

Overskriften i § 20 skal lyde:

§ 20 *Konfliktrådets behandling av saker om mekling i konfliktråd*

§ 20 første ledd skal lyde:

Konfliktrådet har plikt til å behandle saker som gjelder mekling i konfliktråd. Behandlingen skal være påbegynt så snart som mulig etter at saken er mottatt. Der som utsettelse av saken er påkrevd, skal påtalemyndigheten gis underretning om når saken forventes å bli behandlet.

§ 21 skal lyde:

§ 21 *Brudd i behandlingen*

I saker som er overført til mekling i konfliktråd etter straffeprosessloven § 71 a første ledd, og møtet ikke gjennomføres eller avtale ikke kommer i stand, skal konfliktrådet straks oversende saken til påtalemyndigheten. Dersom siktede bryter en inngått avtale, skal påtalemyndigheten varsles. Påtalemyndigheten kan åpne strafforfølgning på nytt dersom møtet ikke gjennomføres, avtale ikke kommer i stand eller den siktede bryter avtalen vesentlig.

I saker der mekling i konfliktråd er satt som vilkår for betinget dom etter straffeloven § 37 første ledd bokstav i, og møtet ikke gjennomføres, skal konfliktrådet straks oversende saken til påtalemyndigheten. Dersom domfelte bryter en inngått avtale, skal påtalemyndigheten varsles. Påtalemyndigheten avgjør om saken skal bringes inn for retten for fastsettelse av nye vilkår eller fullbyrding av straffen, jf. straffeloven § 39.

§ 22 skal lyde:

§ 22 *Reaksjonenes innhold*

Reaksjonene ungdomsstraff og ungdomsoppfølging består av gjennomføring av et ungdomsplanmøte, utarbeidelse av en individuelt tilpasset ungdomsplan, oppfølging av planen og jevnlig møter med ungdom-

mens oppfølgingsteam. I tillegg skal konfliktrådet legge til rette for gjennomføring av et gjenopprettende møte med fornærmede og annen gjenopprettende prosess og relasjonsbygging som del av reaksjonene.

Nye §§ 22 a til 22 e skal lyde:

§ 22 a *Forvaltningssamarbeid*

Konfliktrådet skal samarbeide med offentlige organer og andre tjenesteytere for å gi ungdommen et helhetlig og samordnet tjenestetilbud under straffegjennomføringen.

Konfliktrådet skal i tillegg samarbeide med offentlige organer og andre tjenesteytere slik at konfliktrådet og de andre organene og tjenesteyterne kan ivareta sine oppgaver etter lov og forskrift.

Med tjenesteyter menes kommunale, fylkeskommunale og statlige tjenesteytere, private tjenesteytere som utfører oppgaver på vegne av slike tjenesteytere, og skoler som får statstilskudd etter privatskolelova § 6-1.

§ 22 b *Ungdommens rett til medvirkning*

Ungdommen har rett til å medvirke i alle forhold som vedrører ungdommen, både før og under gjennomføringen av ungdomsstraff eller ungdomsoppfølging. Ungdommen skal få tilstrekkelig og tilpasset informasjon og har rett til fritt å gi uttrykk for sine meninger. Ungdommen skal bli lyttet til, og ungdommens meninger skal vektlegges.

§ 22 c *Informasjonsdeling*

Når ungdommen og dennes verger samtykker, kan konfliktrådet, andre offentlige organer, tjenesteytere, herunder helsepersonell, og andre aktører dele personopplysninger om ungdommen. Ungdommen og dennes verger skal informeres om hva opplysningene kan brukes til, og hvem det kan bli aktuelt å dele opplysningene med.

§ 22 d *Koordineringsgruppen*

Når ungdomsstraff eller ungdomsoppfølging antas å være en egnet reaksjon, kan påtalemyndigheten melde inn en sak til konfliktrådet for drøftelse i koordineringsgruppen. Koordineringsgruppen skal drøfte om saken egner seg for ungdomsstraff eller ungdomsoppfølging, og hvilke tiltak som kan være aktuelle og hensiktsmessige i en eventuell ungdomsplan.

Dersom det er behov for en tverrfaglig drøftelse av en konkret problemstilling under straffegjennomføringen, kan ungdomskoordinatorer melde inn saken til drøftelse i koordineringsgruppen.

Koordineringsgruppen skal bestå av faste deltakere fra konfliktrådet, politiet, påtalemyndigheten og kriminalomsorgen. Sammensetningen av koordineringsgruppen kan ellers variere etter hvordan tiltaksapparatet og tjenestetilbudet er organisert i den enkelte kommunen. I tillegg kan konfliktrådet innkalle offentlige organer, and-

re tjenesteytere eller aktører som antas å ha kunnskap eller informasjon av betydning for koordineringsgruppens drøftelse av en konkret sak.

Konfliktrådet innkaller til og skriver referat fra møter i koordineringsgruppen. Anser koordineringsgruppen ungdomsstraff eller ungdomsoppfølging som egnede reaksjoner, skal ungdomskoordinatoren også utforme en skisse til ungdomsplan. Referatet og skissen oversendes påtalemyndigheten.

Opplysningene i referatet fra møtet i koordineringsgruppen og en eventuell skisse skal bare meddeles retten og partene i møte for stengte dører og under pålegg om taushetsplikt.

§ 22 e Vedtak og klage

Under gjennomføring av ungdomsstraff og ungdomsoppfølging skal følgende avgjørelser regnes som enkeltvedtak etter forvaltningsloven:

- avgjørelse om ungdomsplanens innhold og endringer i ungdomsplanen etter § 25
- avgjørelse etter søknad om utenlandsopphold etter § 27 annet ledd bokstav b
- nedleggelse av forbud mot bruk av alkohol eller andre berusende eller bedøvende midler etter § 28
- avgjørelse om utsettelse av gjennomføringen etter straffeprosessloven § 459 eller avbrudd i gjennomføringen etter § 30
- fastsettelse av nye vilkår ved brudd under gjennomføring av ungdomsstraff i medhold av § 31 annet ledd
- fastsettelse av nye vilkår ved brudd under gjennomføring av ungdomsoppfølging i medhold av § 33 annet ledd.

Vedtak truffet etter disse bestemmelsene kan påklages av ungdommen og ungdommens verger. Sekretariatet for konfliktrådene er klageorgan. Klage fremsettes skriftlig eller muntlig til det konfliktrådet som fattet vedtaket.

Ved klagesak har ungdommen rett til fritt rettsråd uten behovsprøving etter rettshjelploven § 11.

§ 23 skal lyde:

§ 23 Gjennomføringstid

Ved ungdomsstraff fastsetter domstolen gjennomføringstiden. Gjennomføringstiden kan være fra 120 dager til to år. Dersom den fengselsstraffen som ville ha blitt idømt uten ungdomsstraff er klart lengre enn to år, kan en gjennomføringstid på inntil tre år fastsettes.

Ved ungdomsoppfølging fastsetter påtalemyndigheten gjennomføringstiden. Gjennomføringstiden kan være fra 120 dager til ett år.

Gjennomføringstiden løper fra ungdomsplanmøtet.

§ 24 skal lyde:

§ 24 Ungdomsplanmøte

Ungdomsplanen skal utformes i ungdomsplanmøtet. Ungdomsplanmøtet skal avholdes uten ugrunnet opp-

hold etter at saken er overført fra domstolen eller påtalemyndigheten.

Ungdomsplanmøtet ledes av en ungdomsordinator, som skal sikre at relevante aktører er representert. Dette kan være representanter fra kriminalomsorgen, skole, barneverntjenesten, helse- og omsorgstjenesten eller andre som kan bidra under straffegjennomføringen.

Ved gjennomføring av ungdomsstraff skal ungdommen, dennes verger samt representanter fra kriminalomsorgen og politiet være til stede i ungdomsplanmøtet. Forsvarer oppnevnt etter straffeprosessloven § 100 annet ledd har rett til å være til stede.

Ved gjennomføring av ungdomsoppfølging skal ungdommen og dennes verger være til stede i ungdomsplanmøtet. En representant fra politiet skal delta dersom konfliktrådet finner det hensiktsmessig.

Ny § 24 a skal lyde:

§ 24 a Gjenopprettende prosess og relasjonsbygging

Etter at saken er overført fra domstolen eller påtalemyndigheten, skal konfliktrådet straks starte forberedelsene med å legge til rette for gjennomføring av et gjenopprettende møte med fornærmede og for annen gjenopprettende prosess og relasjonsbygging.

Det gjenopprettende møtet med fornærmede skal fortrinnsvis være mellom ungdommen og dennes verger og fornærmede og dennes verger. I tillegg til én eller flere meklere kan ungdomskoordinatoren delta. Dersom konfliktrådet finner det hensiktsmessig, skal en representant fra politiet delta. Ved ungdomsstraff gjelder tilsvarende også for en representant fra kriminalomsorgen.

For øvrig gjelder § 11 første ledd, annet ledd og tredje ledd første punktum og § 12 tilsvarende for det gjenopprettende møtet med fornærmede. Tilsvarende gjelder § 11 første ledd, annet ledd og tredje ledd annet punktum og § 12 for annen gjenopprettende prosess under straffegjennomføringen.

§ 25 skal lyde:

§ 25 Ungdomsplan

Ungdomsplanen skal tilpasses ungdommens konkrete og individuelle behov for tiltak som kan bidra til å forebygge ny kriminalitet. Ungdomsplanen kan gå ut på at ungdommen skal

- yte ikke-økonomisk kompensasjon til den som er påført en skade, et tap eller en annen krenkelse
- delta i kriminalitetsforebyggende programmer eller andre tilsvarende tiltak eller gjennomgå behandling
- overholde vilkår om opplæring eller avtale om arbeid eller samfunnsnyttige oppgaver
- møte til samtale med politiet, kriminalomsorgen eller annen aktør i oppfølgingsteamet
- overholde vilkår om meldeplikt for politiet, kriminalomsorgen eller konfliktrådet

- f. avstå fra å bruke alkohol og andre berusende eller bedøvende midler og avgj nødvendige rusprøver etter § 29
- g. overholde *vilkår* om innetid
- h. *overholde vilkår om oppholdssted*
- i. unngå kontakt med bestemte personer
- j. *gjennomføre andre hensiktsmessige tiltak som er egnet til å ivareta ungdommens behov og motvirke ny kriminalitet.*

*Ungdomsplanen skal godkjennes av ungdomskoordi-
natoren. Ved utformingen av ungdomsplanen har ung-
dommen rett til å medvirke, jf. § 22 b. Ungdommens ver-
ger har rett til å uttale seg.*

Ungdomskoordinatoren har ansvaret for at ung-
domsplanen gjennomføres.

I saker der det er idømt *ungdomsstraff* og en *ung-
domsplan ikke kommer i stand, overføres saken til krimi-
nalomsorgens regionale nivå med innstilling om at saken
bringes inn for retten med begjæring som nevnt i konflikt-
rådsloven § 31 tredje ledd bokstav b eller c.*

*Ved ungdomsoppfølging sendes saken tilbake til på-
talemyndigheten dersom en ungdomsplan ikke kommer
i stand. Påtalemyndigheten avgjør om strafforfølging
skal åpnes på nytt.*

*Ungdomskoordinatoren kan endre fastsatte tiltak,
forutsatt at det nye tiltaket er bedre egnet til å ivareta ung-
dommens behov, og at ungdomsplanen etter endringen er
av tilsvarende eller lavere omfang og intensitet. Annet
ledd gjelder tilsvarende ved endring av ungdomsplanen.*

§ 26 første ledd andre og tredje punktum skal lyde:

Oppfølgingsteamet ledes av ungdomskoordina-
toren og består ellers av *ungdommen og dennes verger* og
andre som har oppgaver i forbindelse med gjennomfø-
ringen av ungdomsplanen. Ungdomskoordinatoren
kan også anmode andre med tilknytning til *ungdom-
men* eller saken om å delta.

§ 27 skal lyde:

§ 27 *Generelle pålegg overfor ungdommen*

*Ungdommen skal under ungdomsplanmøtet, i møte
med oppfølgingsteamet og i andre møter eller avtaler
som fremgår av ungdomsplanen*

- a. møte til fastsatt tid og sted
 - b. være upåvirket av alkohol eller andre berusende eller bedøvende midler.
- Ungdommen skal ikke*
- a. vise en atferd som kan true sikkerheten til personer som deltar under gjennomføringen eller påvirke miljøet på negativ måte
 - b. *oppholde seg i utlandet i gjennomføringstiden med mindre ungdomskoordinatoren gir tillatelse.*

Ungdommen skal ikke begå nye straffbare handlinger før utløpet av gjennomføringstiden.

§ 28 første ledd skal lyde:

Hvis det fremstår som nødvendig for å motvirke en ny straffbar handling som er rettet mot noens liv, helse eller frihet, kan ungdomskoordinatoren på ethvert tids-
punkt i løpet av gjennomføringstiden forby *ungdom-
men* å bruke alkohol eller andre berusende eller bedø-
vende midler og pålegge *ungdommen* å avgj nødvendige
rusprøver etter § 29.

§ 29 skal lyde:

§ 29 *Ruskontroll*

Hvis *ungdommen* er pålagt å avstå fra å bruke alko-
hol og andre berusende eller bedøvende midler og avgj
nødvendige rusprøver etter § 25 første ledd bokstav f, § 28
første ledd, § 31 annet ledd bokstav c eller § 33 annet ledd
bokstav c, skal konfliktrådet undersøke om pålegget føl-
ges.

Undersøkelsen kan innebære uanmeldte besøk i
hjemmet. Når *ruskontroll* skal gjennomføres, kan kon-
fliktrådet pålegge *ungdommen* å avgj urinprøve, utånd-
ingsprøve eller blodprøve eller medvirke til annen un-
dersøkelse som kan skje uten fare eller særlig ubehag.
Bestemmelsen i straffeloven § 37 første ledd bokstav d jf.
tredje ledd gjelder tilsvarende der rusprøve skal avgis.

Er det grunn til å anta at *ungdommen* møter påvir-
ket av alkohol eller andre berusende eller bedøvende
midler, skal konfliktrådet snarest undersøke forholdet.
Ungdommen kan pålegges å avgj urinprøve, utåndings-
prøve eller blodprøve eller å medvirke til annen under-
søkelse som kan skje uten fare eller særlig ubehag. Be-
stemmelsen i straffeloven § 37 første ledd bokstav d jf.
tredje ledd gjelder tilsvarende der rusprøve skal avgis.

Tiltak som er en del av undersøkelse etter *tredje
ledd eller etter § 28 første ledd, § 31 annet ledd bokstav c
eller § 33 annet ledd bokstav c*, er ikke en del av ung-
domsplanen.

§ 30 skal lyde:

§ 30 *Avbrudd i påbegynt gjennomføring*

Ungdomskoordinatoren kan *avbryte* gjennomfø-
ringen av ungdomsstraffen eller ungdomsoppfølgingen
dersom *ungdommens* helsetilstand tilsier det eller det
for øvrig foreligger særlig tungtveiende grunner som
ikke kan avhjelpest på annen måte.

Når det fremstår som nødvendig for at avbruddet
skal være sikkerhetsmessig *forsvarlig, skal ungdomsko-
ordinatoren fastsette* slike vilkår for avbruddet som
nevnt i § 31 annet ledd eller § 33 annet ledd.

*Dersom hensynet til en hensiktsmessig og forsvarlig
gjennomføring taler for det, kan ungdomskoordinatoren
avbryte gjennomføringen i forbindelse med klagesak etter
§ 22 e.*

§ 31 skal lyde:

§ 31 *Brudd under gjennomføring av ungdomsstraffen*

Hvis *ungdommen* forsettlig eller uaktsomt bryter *vilkår eller pålegg etter § 25 første ledd, § 27 første og annet ledd* eller § 28 første ledd, kan ungdomskoordinatoren pålegge *ungdommen* å møte til samtale for å motvirke nye brudd. Under samtalen skal *ungdommen* gjøres kjent med følgene av gjentatte brudd.

Hvis det fremstår som nødvendig for å motvirke nye brudd, skal *ungdomskoordinatoren fastsette* vilkår om at *ungdommen* skal

- a. overholde *vilkår* om oppholdssted
- b. *unngå* kontakt med bestemte personer
- c. *avstå fra* å bruke alkohol eller andre berusende eller bedøvende midler *og avgi nødvendige rusprøver etter § 29*
- d. møte *til samtale med politiet, kriminalomsorgen eller annen aktør i oppfølgingsteamet*
- e. *overholde vilkår om meldeplikt for politiet, kriminalomsorgen eller konfliktrådet.*

Ungdommen har rett til å medvirke, jf. § 22 b. Ungdommens verger har rett til å uttale seg.

Hvis *ungdommen*, etter at ungdomskoordinatoren har *pålagt ungdommen å møte til samtale* som nevnt i første ledd eller fastsatt vilkår etter annet ledd, på nytt bryter kravene eller vilkår fastsatt etter annet ledd bokstav a til e, kan ungdomskoordinatoren, etter samtykke fra politiet og kriminalomsorgen, innkalle til et nytt *ungdomsplanmøte*, eller overføre saken til kriminalomsorgens regionale nivå med innstilling om at saken bringes inn for retten med begjæring om

- a. *fastsettelse av vilkår med elektronisk kontroll etter straffeloven § 52 c fjerde ledd*
- b. at den *subsidiære* fengselsstraffen skal fullbyrdes helt eller delvis *etter straffeloven § 52 c første ledd bokstav a, eller*
- c. at den *subsidiære* fengselsstraffen helt eller delvis skal *omgjøres til samfunnsstraff eller betinget fengsel etter straffeloven § 52 c første ledd bokstav a.*

Når ungdomskoordinatoren har overført saken til kriminalomsorgens regionale nivå med innstilling om å bringe saken inn for retten, avbrytes gjennomføringen av straffen fra det tidspunktet begjæringen er oversendt retten. *Straffegjennomføringen avbrytes ikke ved begjæring etter tredje ledd bokstav a.*

Hvis *ungdommen* unnlater å møte til bruddsamtale etter første ledd, kan ungdomskoordinatoren beslutte å avbryte gjennomføringen av straffen. Det samme gjelder der *ungdommen*, etter at bruddsamtalet er gjennomført, på nytt bryter kravene.

Ungdomskoordinatoren kan anmode politiet om å avhente ungdommen etter straffeprosessloven § 461 tredje ledd hvis det er nødvendig for å få gjennomført samtale etter første ledd.

§ 32 skal lyde:

§ 32 *Ny straffbar handling under gjennomføring av ungdomsstraffen*

Begår *ungdommen* en ny straffbar handling før gjennomføringstiden utløper, kan påtalemyndigheten bringe saken inn for retten med begjæring om at den *subsidiære* fengselsstraffen skal fullbyrdes helt eller delvis *eller omgjøres til samfunnsstraff eller betinget fengsel* etter straffeloven § 52 c første ledd bokstav b. Ungdomskoordinatoren kan, etter samtykke fra politiet og kriminalomsorgen, anmode påtalemyndigheten om å bringe saken inn for retten. Når påtalemyndigheten beslutter å bringe saken inn for retten, avbrytes gjennomføringen av straffen fra *tidspunktet for ny rettskraftig avgjørelse.*

Hvis *ungdommen* blir siktet for en straffbar handling som kan føre til fullbyrding *eller omgjøring* av den *subsidiære* fengselsstraffen etter straffeloven § 52 c første ledd bokstav b, kan påtalemyndigheten beslutte at gjennomføringen av ungdomsstraffen avbrytes.

§ 33 skal lyde:

§ 33 *Brudd under gjennomføring av ungdomsoppfølging*

Hvis *ungdommen* forsettlig eller uaktsomt bryter *vilkår eller pålegg etter § 25 første ledd, § 27 første og annet ledd* eller § 28 første ledd, kan ungdomskoordinatoren pålegge *ungdommen* å møte til samtale for å motvirke nye brudd. Under samtalen skal *ungdommen* gjøres kjent med følgene av gjentatte brudd.

Hvis det fremstår som nødvendig for å motvirke nye brudd, skal *ungdomskoordinatoren fastsette* vilkår om at *ungdommen* skal

- a. overholde *vilkår* om oppholdssted
- b. *unngå* kontakt med bestemte personer
- c. *avstå fra* å bruke alkohol eller andre berusende eller bedøvende midler *og avgi nødvendige rusprøver etter § 29*
- d. møte *til samtale med politiet, kriminalomsorgen eller annen aktør i oppfølgingsteamet*
- e. *overholde vilkår om meldeplikt for politiet, kriminalomsorgen eller konfliktrådet.*

Ungdommen har rett til å medvirke, jf. § 22 b. Ungdommens verger har rett til å uttale seg.

Hvis *ungdommen*, etter at ungdomskoordinatoren har *pålagt ungdommen å møte til samtale* som nevnt i første ledd eller fastsatt vilkår etter annet ledd, på nytt bryter kravene eller vilkår fastsatt etter annet ledd bokstav a til e, kan ungdomskoordinatoren innkalle til et nytt *ungdomsplanmøte*, eller overføre saken til påtalemyndigheten. Påtalemyndigheten vurderer om strafforfølgningen skal *gjenopptas*. *Gjennomføringen* av reaksjonen avbrytes fra det tidspunktet påtalemyndigheten beslutter at strafforfølgningen *gjenopptas*.

Hvis *ungdommen* unnlater å møte til bruddsamtale etter første ledd, kan ungdomskoordinatoren beslutte å avbryte gjennomføringen av reaksjonen. Det samme

gjelder der *ungdommen*, etter at bruddsamtalet er gjennomført, på nytt bryter kravene.

§ 34 skal lyde:

§ 34 *Ny straffbar handling under gjennomføring av ungdomsoppfølging*

Begår *ungdommen* en ny straffbar handling før gjennomføringstiden utløper, avgjør påtalemyndigheten om strafforfølgingen skal gjenopptas. Gjennomføringen av reaksjonen avbrytes fra tidspunktet for endelig påtaleavgjørelse eller ny rettskraftig avgjørelse.

Hvis *ungdommen* blir siktet for en straffbar handling som kan føre til at påtalemyndigheten gjenopptar strafforfølgingen, kan påtalemyndigheten beslutte at gjennomføringen av ungdomsoppfølgingen avbrytes.

§ 35 skal lyde:

§ 35 *Forskriftshjemmel*

Departementet kan gi forskrift med utfyllende bestemmelser om gjennomføring av *ungdomsplanmøte, gjenopprettende møte med fornærmede og annen gjenopprettende prosess og relasjonsbygging og om håndtering av brudd*.

§ 36 tredje ledd skal lyde:

Reglene i §§ 22 e, 27, 30 og 34 gjelder tilsvarende så langt de passer.

II

I lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff gjøres følgende endringer:

§ 32 første ledd skal lyde:

Sammen med fengselsstraff kan det idømmes

- samfunnsstraff på vilkår som angitt i § 51 bokstav a,
- bot, jf. § 54 første punktum bokstav a, jf. annet punktum,
- rettighetstap, jf. § 59 bokstav a, eller
- ungdomsstraff, jf. § 52 a fjerde ledd.

§ 37 første ledd bokstav j oppheves. Nåværende bokstav k og l blir bokstav j og k.

§ 45 andre ledd skal lyde:

Kriminalomsorgen kan ved prøveløslatelse sette vilkår som nevnt i første ledd bokstav a og b, unntatt slike vilkår som nevnt i § 37 bokstav k (andre særvilkår som retten finner hensiktsmessig).

§ 52 a. skal lyde:

§ 52 a. *Vilkår for å idømme ungdomsstraff*

Ungdomsstraff etter konfliktrådsloven kapittel IV kan idømmes i stedet for fengselsstraff når

- lovbryteren var under 18 år på handlingstidspunktet,
- ungdomsstraff anses som en egnet reaksjon,*
- lovbryteren har bosted i Norge, og*

d. hensynet til straffens formål ikke med tyngde taler mot en reaksjon i frihet.

Ungdomsstraff etter første ledd kan idømmes når det skal utmåles en felles straff for flere lovbrudd og lovbrøyteren var over 18 år på handlingstidspunktet for ett eller flere av lovbruddene. Det er en forutsetning for slik pådømmelse at lovbruddene i hovedsak ble begått før lovbrøyteren fylte 18 år, og at de lovbruddene som ble begått etter fylte 18 år, vurderes som mindre alvorlige. Vilkårene i første ledd bokstav b til d gjelder tilsvarende.

Lovbryteren har rett til å medvirke i vurderingen av om ungdomsstraff er en egnet reaksjon.

Dersom hensynet til straffens formål med tyngde taler mot at hele reaksjonen gjennomføres i frihet, kan ungdomsstraff idømmes sammen med en ubetinget fengselsstraff i inntil 6 måneder når fengselsstraff er særlig påkrevd.

§ 52 b. første ledd bokstav a første punktum skal lyde:

En gjennomføringstid på mellom 120 dager og to år.

§ 52 c. skal lyde:

§ 52 c. *Brudd på vilkår for ungdomsstraff*

Etter begjæring kan tingretten ved dom bestemme at hele eller deler av den subsidiære fengselsstraffen skal fullbyrdes eller omgjøres til samfunnsstraff eller betinget fengsel når den domfelte har

- brutt bestemmelser gitt i eller i medhold av konfliktrådsloven § 31, eller
- begått en ny straffbar handling før utløpet av gjennomføringstiden.

Ved omgjøringen skal retten ta hensyn til ungdomsstraff som allerede er gjennomført.

Ved omgjøring etter første ledd bokstav b kan retten avsi samlet dom for begge handlinger eller særskilt dom for den nye handlingen.

Dersom elektronisk kontroll anses nødvendig for å sikre at domfelte overholder vilkår om oppholdssted eller vilkår om å unngå kontakt med bestemte personer, kan retten, etter begjæring, istedenfor omgjøring etter første ledd bokstav a ved dom fastsette at straffegjennomføringen skal fortsette med slike vilkår. Domfelte har rett til å medvirke ved fastsetting av vilkår etter første punktum.

Vilkår etter fjerde ledd fastsettes for en bestemt tid inntil 6 måneder og kan prøves på nytt etter 3 måneder. Vilkårene kan forlenges med 6 måneder inntil gjennomføringstidens utløp. Etter begjæring fra kriminalomsorgen kan retten beslutte at vilkår etter fjerde ledd skal lempes eller opphøre. Rettens avgjørelse om forlengelse, lemping eller opphør treffes ved kjennelse. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om gjennomføringen av elektronisk kontroll, herunder om saksbehandlingen og behandling av personopplysninger ved slik kontroll.

Begjæring etter første ledd bokstav a og fjerde og femte ledd fremmes av kriminalomsorgen. Begjæring etter første ledd bokstav b fremmes av påtalemyndighe-

ten. Begjæringen etter første ledd bokstav a og b må være brakt inn for retten innen 3 måneder etter utløpet av gjennomføringstiden. Begjæring etter fjerde og femte ledd må være brakt inn for retten før utløpet av gjennomføringstiden.

Reglene om forsvarer og om pågripelse og varetektsfengsel i straffeprosessloven § 96 tredje ledd og § 99 første ledd tredje punktum og kapittel 14 gjelder tilsvarende. Reglene om varsling i straffeprosessloven § 243 gjelder tilsvarende for rettsmøter om omgjøring. Kriminalomsorgen skal varsles etter de samme regler som påtalemyndigheten.

Ny § 52 d. skal lyde:

§ 52 d. *Forening av ungdomsstraff med andre straffer*

Sammen med ungdomsstraff kan det idømmes

- a. *ubetinget fengselsstraff på inntil 6 måneder, jf. § 52 a fjerde ledd, jf. § 32 bokstav d, eller*
- b. *rettighetstap, jf. § 59 bokstav e.*

§ 53 fjerde ledd femte punktum skal lyde:

I tillegg kan retten fastsette særvilkår som nevnt i § 36 og § 37 bokstav a til h og j.

§ 59 bokstav c til ny e skal lyde:

- c. *bot, jf. § 54 første punktum bokstav c, jf. annet punktum,*
- d. *forvaring, jf. § 41, eller*
- e. *ungdomsstraff, jf. § 52 d bokstav b.*

§ 78 bokstav a skal lyde:

- a. *det foreligger en situasjon eller tilstand som nevnt i § 80 bokstav b, c, d, e, h eller i,*

§ 83 åttende ledd nytt andre punktum skal lyde:

Er ungdomsstraff idømt sammen med ubetinget fengselsstraff, gjøres fradraget først i fengselsstraffen.

Overskriften i § 93 skal lyde:

§ 93 *Foreldelsesfristen for idømt frihetsstraff, samfunnsstraff og ungdomsstraff*

§ 93 nytt sjettede ledd skal lyde:

Idømt ungdomsstraff foreldes etter reglene i første ledd på grunnlag av den subsidiære fengselsstraffen som er fastsatt, jf. § 52 b første ledd bokstav b. Reglene i femte ledd gjelder tilsvarende så langt de passer.

§ 361 første ledd bokstav a skal lyde:

- a. *ettergjør eller forfalsker et dokument, eller anskaffer et ettergjort eller forfalsket dokument med forsett om å bruke det eller la det fremstå som ekte eller uforfalsket,*

III

I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker gjøres følgende endringer:

§ 21 a. tredje ledd skal lyde:

Reglene i bestemmelsen her gjelder tilsvarende så langt de passer for saker etter § 28 fjerde ledd tredje til sjette punktum, § 242 a, § 264 sjette ledd, § 267 første ledd tredje punktum, jf. § 264 sjette ledd og § 292 a.

§ 28 femte ledd skal lyde:

Det kan ikke gis utskrift av den delen av rettsboken som er nevnt i § 21 a, § 40 femte ledd eller § 52 tredje ledd.

§ 56 første ledd fjerde punktum oppheves.

§ 57 første ledd tredje punktum oppheves.

§ 68 femte ledd skal lyde:

Anke over tingrettens avgjørelse i sak etter straffeloven § 39 annet ledd og § 52 første ledd bokstav a, *besluttes* av myndighet som nevnt i lov om straffegjennomføring § 58 annet ledd. *Anke over tingrettens avgjørelse i sak etter straffeloven § 52 c første ledd bokstav a, og etter straffeloven § 52 c fjerde og femte ledd, besluttet av kriminalomsorgens regionale nivå.* Anke over lagmannsrettens avgjørelse i sak som nevnt i første og annet punktum, besluttet av statsadvokaten. § 310 tredje ledd gjelder tilsvarende.

§ 69 tredje ledd første punktum skal lyde:

Påtaleunntatelse kan også gis på vilkår som nevnt i straffeloven § 35, § 36 og § 37 første ledd bokstavene a til h og j.

§ 71 a. andre, tredje og nytt fjerde ledd skal lyde:

For siktede som var mellom 15 og 18 år på handlingstidspunktet, kan påtalemyndigheten, når straffeskylde anses bevist, beslutte at saken skal overføres til ungdomsoppfølging i konfliktrådet med varighet fra 120 dager til ett år. Overføring forutsetter at saken egner seg for slik behandling, og at det foreligger samtykke fra siktede og dennes eventuelle verger.

Overføring til oppfølging i konfliktrådet etter første ledd, og ungdomsoppfølging i konfliktrådet etter annet ledd, besluttet på det vilkår at siktede ikke begår nye straffbare handlinger før utløpet av gjennomføringstiden. For overføring etter første ledd kan det også settes vilkår som nevnt i § 69 annet og tredje ledd.

Overføring til ungdomsoppfølging etter annet ledd kan gjøres betinget av at siktede yter slik erstatning og oppreisning som den fornærmede eller andre skadelidte har rett til og gjør krav på, og som påtalemyndigheten mener den siktede har evne til å betale.

§ 76 femte ledd skal lyde:

Ved rettsmøter i tingretten og lagmannsretten kan tilsatte i kriminalomsorgen møte i saker

- om fullbyrding av subsidiær fengselsstraff etter straffeloven § 52 første ledd bokstav a,
- om fullbyrding av subsidiær fengselsstraff, omgjøring til samfunnsstraff eller betinget fengsel etter straffeloven § 52 c første ledd bokstav a,
- om fastsetting av vilkår for fortsatt gjennomføring av ungdomsstraff etter straffeloven § 52 c fjerde og femte ledd,
- om ileggelse av reststraff etter prøveløslatelse etter straffegjennomføringsloven § 44 annet ledd,
- om fullbyrding skal utsettes etter § 459 første ledd, og
- som kriminalomsorgen har brakt inn for retten etter straffeloven § 39 første og annet ledd.

Bestemmelser om påtalemyndighetens rettigheter og plikter gjelder tilsvarende.

§ 100 andre ledd andre punktum skal lyde:

I tillegg kan retten oppnevne offentlig forsvarer for deltakelse i ungdomsplanmøte, jf. konfliktrådsloven § 24 tredje ledd.

§ 107 a. første ledd skal lyde:

Fornærmede har rett til å få oppnevnt bistandsadvokat i saker:

- om overtredelse av straffeloven §§ 168, 253, 257, 282, 284, 291, 294, 295, 296, 299, 302, 304, 312 og 314,
- hvor det er grunn til å tro at fornærmede som følge av handlingen får betydelig skade på kropp eller helse.

§ 161 a. første og andre ledd skal lyde:

Når siktede var under 18 år på handlingstidspunktet, kan det, på samme vilkår som i § 161 første ledd, foretas en personundersøkelse for mindreårige. Dersom det tas ut tiltale mot den mindreårige, bør det foretas slik personundersøkelse før saken pådømmes. Ved vurderingen av om personundersøkelse bør foretas, skal det særlig legges vekt på sakens alvor og om saken kan opplyses tilstrekkelig på annen måte.

Det bør foretas en ny personundersøkelse dersom det har gått mer enn ett år fra personundersøkelsen ble foretatt til saken pådømmes, eller dersom barnets personlighet, livsforhold eller fremtidsmuligheter vesentlig er endret.

Ny § 184 b. skal lyde:

§ 184 b.

Retten kan beslutte at fengsling etter § 184 skal gjennomføres som opphold på bestemte steder med elektronisk kontroll, dersom slik gjennomføring utenfor fengsel anses egnet. Oppholdspåbudet kan kombineres med forøyninger nevnt i § 181 første ledd annet punktum.

Oppholdspåbud etter første ledd kan bare ilegges dersom siktede og myndige husstandsmedlemmer samtykker. Er siktede under 18 år, må også siktedes verger samtykke. Mindreårige husstandsmedlemmer skal få anledning til å uttale seg etter alder og modenhet, og den mindreåriges verger må samtykke. Dersom oppholdsstedet er en institusjon eller en kommunal boenhet, må institusjonen eller kommunen samtykke.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om oppholdspåbud etter bestemmelsen her, herunder om saksbehandling og om behandling av personopplysninger i forbindelse med den elektroniske kontrollen.

§ 222 c. skal lyde:

§ 222 c.

Påtalemyndigheten kan forby et barn under 15 år å oppholde seg på et bestemt sted dersom det er grunn til å tro at opphold på stedet øker faren for at barnet begår en ellers straffbar handling. § 170 a gjelder tilsvarende.

Oppholdsforbud som nevnt i første ledd kan ilegges et barn mellom 15 og 18 år dersom det er grunn til å tro at opphold på stedet øker faren for at barnet begår en straffbar handling.

Oppholdsforbudet skal gjelde for en bestemt tid, høyst 6 måneder av gangen. Oppholdsforbud kan bare opprettholdes så lenge vilkårene er oppfylt.

Før beslutning om oppholdsforbud tas, skal påtalemyndigheten gi barnet mulighet til å uttale seg.

Påtalemyndighetens beslutning om å ilegge et oppholdsforbud skal være skriftlig og angi den forbudet er rettet mot og grunnlaget for forbudet. § 222 a femte ledd tredje og syvende punktum gjelder tilsvarende så langt de passer.

Påtalemyndigheten skal spørre vergen om vedkommende samtykker i oppholdsforbudet. Er barnet over 15 år, skal også barnet spørres om vedkommende samtykker i oppholdsforbudet. Samtykkene skal gis skriftlig.

Dersom vergen, eller barnet dersom det er over 15 år, ikke samtykker i oppholdsforbudet, må påtalemyndigheten snarest råd og så vidt mulig innen fem dager etter at samtykke ble nektet, bringe beslutning om oppholdsforbud inn for retten. § 222 a sjettede ledd fjerde punktum og åttende ledd annet, tredje, femte og sjette punktum gjelder tilsvarende så langt de passer.

§ 230 andre ledd første punktum skal lyde:

Vitner som har taushetsplikt etter finansforetaksloven § 9-6 eller § 9-7, verdipapirhandeloven § 10-5 eller verdipapirsentralloven § 8-1, plikter å gi forklaring til politiet om forhold som omfattes av taushetsplikten eller taushetsplikt etter avtale.

§ 434 sjettede ledd skal lyde:

Begjæring fra fornærmede eller påtalemyndigheten om behandling av krav som nevnt i § 3 må fremsettes så

tidlig at den annen part har tilstrekkelig tid til å forberede seg på behandlingen.

§ 452 nytt tredje ledd skal lyde:

Dom der domfelte var under 18 år på handlingstidspunktet skal oversendes den myndigheten som er ansvarlig for fullbyrdingen etter § 455 annet ledd innen en uke etter at dommen er rettskraftig. Påtalemyndighetens beslutning om at saken skal overføres til ungdomsoppfølging etter § 71 a annet ledd skal oversendes konfliktrådet innen en uke etter at det er truffet endelig påtaleavgjørelse.

§ 455 andre ledd nytt andre punktum skal lyde:

Fullbyrding av ungdomsstraff, ungdomsoppfølging, mekling i konfliktrådet og oppfølging i konfliktrådet settes i verk av konfliktrådet.

Nåværende andre ledd andre punktum blir nytt andre ledd tredje punktum.

§ 459 skal lyde:

§ 459

Fullbyrding av frihetsstraff, samfunnsstraff, ungdomsstraff, ungdomsoppfølging eller oppfølging i konfliktrådet skal utsettes dersom domfelte eller siktede er blitt utilregnelig på grunn av sterkt avvikende sinnstilstand eller vedkommendes helsetilstand ellers gjør fullbyrding utilrådelig.

Ellers kan fullbyrding av reaksjoner som nevnt i første ledd utsettes når vektige grunner tilsier det.

Utsettelse etter annet ledd kan gjøres betinget av sikkerhetsstillelse. Det kan også settes andre vilkår. Ved utsettelse av ungdomsstraff, ungdomsoppfølging eller oppfølging i konfliktrådet kan det kun stilles vilkår etter konfliktrådsloven § 31 annet ledd eller § 33 annet ledd.

Kriminalomsorgen treffer vedtak etter bestemmelsene her i saker som gjelder frihetsstraff eller samfunnsstraff. Forvaltningsloven gjelder i slike tilfeller med de unntak som er nevnt i straffegjennomføringsloven § 7. Konfliktrådet treffer vedtak i saker som gjelder ungdomsstraff, ungdomsoppfølging eller oppfølging i konfliktrådet. Forvaltningsloven gjelder i slike tilfeller med de unntak som følger av eller i medhold av konfliktrådsloven. Oppstår det uenighet om fullbyrdingen skal utsettes fordi domfelte eller siktede er blitt alvorlig sinnslidende eller hans helsetilstand ellers gjør fullbyrding utilrådelig, kan domfelte eller siktede kreve spørsmålet avgjort ved kjennelse etter § 462.

§ 461 nytt tredje ledd skal lyde:

Konfliktrådet meddeler en domfelt som er idømt ungdomsstraff pålegg om å møte til fastsatt tid og sted for at fullbyrdingen kan påbegynnes. Dersom domfelte unnlater å etterkomme pålegg om å fremstille seg, kan han avhentes av politiet etter begjæring fra konfliktrådet. Det samme gjelder om domfelte ikke etterkommer pålegg om

å møte til samtale for å motvirke nye brudd jf. konfliktrådsloven § 31 første ledd første punktum.

IV

I lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene gjøres følgende endringer:

§ 41 første ledd skal lyde:

Har en rett feilaktig begynt å behandle en sak uten meddommere eller med oppnevnte meddommere istedenfor uttrukne, skal feilen så vidt mulig rettes ved at domstolens sammensetning uten opphold forandres, og forhandlingen gjentas i den utstrekning som anses påkrevet.

§ 72 andre ledd første punktum skal lyde:

Dom på samfunnsstraff eller ungdomsstraff medfører utelukkelse etter første ledd nr. 1 eller 3, avhengig av lengden av den subsidiære fengselsstraffen.

V

I lov 18. juni 1965 nr. 4 om vegtrafikk gjøres følgende endringer:

§ 24 a. andre ledd første punktum skal lyde:

Blir en som ikke har førerrett ilagt straff for en overtredelse som ville ha ført til tap av retten til å føre motorvogn for en viss minstetid eller for alltid etter tvingende regler i eller i medhold av § 33, skal det i samme dom, forelegg eller beslutning om overføring til konfliktrådet fastsettes en sperrefrist for å gi førerrett til vedkommende.

§ 33 nr. 1 første ledd skal lyde:

1. Blir den som har førerrett ilagt straff, kan det i samme dom, forelegg eller beslutning om overføring til konfliktrådet fastsettes tap av retten til å føre førerkortpliktig motorvogn for en bestemt tid eller for alltid, dersom hensynet til trafikksikkerheten eller allmenne hensyn ellers krever det.

§ 33 nr. 5 nytt andre punktum skal lyde:

Når tap av førerrett er fastsatt i beslutning om overføring til konfliktrådet, plikter rettighetshaveren å levere førerkortet til politiet straks saken er overført til konfliktrådet.

§ 35 første ledd skal lyde:

Den som blir ilagt straff, kan i samme dom, forelegg eller beslutning om overføring til konfliktrådet for en bestemt tid eller for alltid forbys å føre motorvogn som det ikke kreves førerkort for, dersom hensynet til trafikksikkerheten eller allmenne hensyn ellers krever det.

§ 40 første ledd første punktum skal lyde:

Dersom særlige grunner taler for det, kan politimesteren eller den han gir myndighet forkorte den perioden for tap av retten til å føre førerkortpliktig motorvogn mv.

som er fastsatt ved *dom, forelegg eller beslutning om overføring til konfliktrådet*, jf. § 33 nr. 1 og 2, jf. nr. 6.

VI

I lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp skal § 11 første ledd ny nr. 9 lyde:

9. *til ungdom som vurderer å klage eller som klager etter konfliktrådsloven § 22 e.*

VII

I lov 4. august 1995 nr. 53 om politiet skal § 13 lyde:

§ 13. *Inngrep overfor barn*

Politiet kan vise eller bringe hjem barn som *antas å være under 15 år*, som driver omkring på egen hånd på offentlig sted etter kl. 22.00, og *barn under 18 år* som bryter oppholdsforbud nedlagt etter straffeprosessloven § 222 c.

Politiet kan også ta hånd om barn som *antas å være under 15 år*, som påtreffes under omstendigheter som klart innebærer en alvorlig risiko for *barnets* helse eller utvikling, og i så tilfelle umiddelbart sørge for at *barnet* blir brakt til verge eller annen foresatt eller om nødvendig til barnevernsmyndighetene. *Politiet kan* også gripe inn overfor barn over 15 år hvis det er grunn til å anta at inngripen vil være tjenlig.

Dersom politiet har grunn til å tro at *et barn* under 15 år har begått en ellers straffbar handling, eller at *et barn* under 18 år har begått en straffbar handling *eller har brutt et oppholdsforbud nedlagt etter straffeprosessloven § 222 c*, kan *barnet og vergene* pålegges å møte for politiet til samtale for å forebygge ytterligere lovbrudd. Før samtalen starter skal *barnet og vergene* gjøres kjent med at de ikke har plikt til å forklare seg.

Innkallingen skal være skriftlig og angi formålet med samtalen, møtestedet og møtetid. Så vidt mulig skal det gis minst tre dagers varsel. Har de innkalte fått innkallingen, og de likevel har uteblitt uten at det er opplyst at de har gyldig forfall, kan politiet beslutte at *de* skal avhentes. Adgangen til slik avhenting skal fremgå av innkallingen.

VIII

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

Overskriften i § 13-12 skal lyde:

§ 13-12 *Medlemmer som oppholder seg i institusjon, utfører samfunnsstraff, ungdomsstraff, ungdomsoppfølging eller oppfølging i konfliktråd*

§ 13-12 første ledd bokstav f og ny bokstav g skal lyde:

- f. medlemmer som sitter i varetekt, og
- g. medlemmer som utfører ungdomsstraff, ungdomsoppfølging eller oppfølging i konfliktråd.

§ 13-12 tredje ledd første punktum skal lyde:

Medlemmer som nevnt i første ledd bokstavene d, e, f og g er yrkesskadedekket for skader som oppstår under arbeidet på arbeidsstedet i arbeidstiden.

IX

I lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell mv. skal § 12 tredje ledd første punktum lyde:

Ved anmodning om rusprøve fra politiet, ved vilkår for påtaleunntatelse, fra kriminalomsorgen, ved vilkår for betinget dom, og fra *konfliktrådet*, ved gjennomføring av ungdomsstraff og ungdomsoppfølging, skal lege, sykepleier, helsesekretær og bioingeniør ta blodprøve eller lignende rusprøve av personer som var under 18 år på handlingstidspunktet.

X

I lov 28. mai 2010 nr. 16 om behandling av opplysninger i politiet og påtalemyndigheten skal § 40 nr. 6 lyde:

- 6. I ordinær politiattest skal det ikke oppgis *dom på*
 - a. betinget fengsel eller bot, dersom lovbruddet er begått av person under 18 år mer enn 2 år før utstedelsen av *attesten*,
 - b. ungdomsstraff eller samfunnsstraff *der den subsidiære fengselsstraffen er inntil 6 måneder*, dersom lovbruddet er begått av person under 18 år mer enn 2 år før utstedelsen av *attesten*, *eller*
 - c. *ungdomsstraff eller samfunnsstraff der den subsidiære fengselsstraffen er over 6 måneder, dersom lovbruddet er begått av person under 18 år mer enn 5 år før utstedelsen av attesten.*

XI

INKURIEOPPRETTINGER

1. I lov 22. mai 1902 nr. 13 militær straffelov gjøres følgende endringer:

§ 9 første ledd nr. 5 skal lyde:

- 5. enhver som gjør seg skyldig i overtredelse av § 108, eller som på krigsskueplassen gjør seg skyldig i forbrytelse mot §§ 101 til 105.

I § 12 nr. 2 bokstav a erstattes henvisningen til «§§ 40, 41, 59 og 60» av en henvisning til «§§ 41, 59 og 60».

I § 45 erstattes henvisningen til «§§ 39, 40, 42 og 44» av en henvisning til «§§ 39, 42 og 44».

2. I lov 1. juni 1917 nr. 1 om skjønn og ekspropriasjonsaker skal § 11 andre ledd lyde:

I vidtløftige saker kan skjønnsstyreren bestemme at en eller to varamedlemmer skal følge forhandlingene for å tre inn i retten om noen av *skjønnsmedlemmene* får forfall.

3. I lov 23. oktober 1959 nr. 3 om oreigning av fast eigedom gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

Lov 23. oktober 1959 nr. 3 om oreigning av fast eigedom (oreigningslova)

§ 30 skal lyde:

Så framt føresegnene i lova her ikkje med reine ord er avgrensa til å gjelda inngrep etter § 2, gjeld dei òg, så langt dei høver og ikkje *strir* mot særføresegner om tilhøvet, i saker om oreigningsinngrep med heimel i eller i medhald av ei eller fleire av desse lovene:

1. Lov 14. desember 1917 nr. 17 om regulering og kraftutbygging i vassdrag (vassdragsreguleringsloven)
2. Lov 17. juli 1925 nr. 11 om Svalbard
3. Lov 14. juli 1950 nr. 2 om forskjellige tiltak til gjennomføring av oppmerking og overvåking av riksgrensen
4. Lov 15. desember 1950 nr. 7 om særlige rådgjerder under krig, krigsfare og liknende forhold
5. Lov 29. juni 1951 nr. 19 om militære rekvisisjoner
6. Lov 28. juni 1957 nr. 16 om friluftslivet (friluftsløven)
7. Lov 16. juni 1961 nr. 12 om ymse beitespørsmål
8. Lov 21. juni 1963 nr. 23 om vegar (veglova)
9. Lov 9. juni 1972 nr. 31 om svensk reinbeiting i Norge og norsk reinbeiting i Sverige (grensereinbeiteløven)
10. Lov 6. juni 1975 nr. 31 om utnytting av rettar og lunnende m.m. i statsallmenningane (fjellova)
11. Lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner
12. Lov 29. mai 1981 nr. 38 om jakt og fangst av vilt (viltloven)
13. Lov 21. desember 1984 nr. 101 om reindrift i kommunene Meldal, Midtre Gauldal, Oppdal, Rennebu, Rindal, Sunndal og Surnadal
14. Lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energiløven)
15. Lov 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart (luftfartsloven)
16. Lov 25. mars 1994 nr. 7 om sikring mot naturskader
17. Lov 12. mai 1995 nr. 23 om jord (jordlova)
18. Lov 23. juni 2000 nr. 56 om helsemessig og sosial beredskap (helseberedskapsloven)
19. Lov 24. november 2000 nr. 82 om vassdrag og grunnvann (vannressursloven)
20. Lov 4. juli 2003 nr. 83 om elektronisk kommunikasjon (ekomloven)
21. Lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven)
22. Lov 17. juni 2005 nr. 101 om eigedomsregistrering (matrikkellova)
23. Lov 15. juni 2007 nr. 40 om reindrift (reindriftsloven)
24. Lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven)
25. Lov 19. juni 2009 nr. 101 om erverv og utvinning av mineralressurser (mineralloven)

26. Lov 25. juni 2010 nr. 45 om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og Sivilforsvaret (sivilbeskyttelsesloven)

27. Lov 16. desember 2011 nr. 65 om næringsberedskap (næringsberedskapsloven)

28. Lov 21. juni 2013 nr. 100 om fastsetjing og endring av eigedoms- og rettshøve på fast eigedom m.m. (jordskifteløva)

4. I lov 15. desember 1967 nr. 9 om patenter skal § 44 a fjerde ledd lyde:

Tinglysingsloven §§ 23 til 25 og §§ 30 til 32 a gjelder tilsvarende så langt de passer.

5. I lov 8. februar 1980 nr. 2 om pant skal § 2-4 første ledd lyde:

(1) Pantsettelse av eierseksjon skal omfatte:

- a. den bruksenhet i bygning som pantsetteren har eiendomsrett eller eksklusiv bruksrett til, og
- b. den tilhørende sameieandel i eiendomen.

6. I lov 17. desember 1982 nr. 86 om rettsgebyr gjøres følgende endringer:

§ 10 første ledd nr. 15 skal lyde:

15. sak som behandles etter forsvarsloven § 42,

§ 27 første punktum skal lyde:

Avskrifter, utskrifter og kopier av dokument i rettsforretninger skal gis gebyrfritt.

7. I lov 21. juni 1985 nr. 79 om enerett til foretaksnavn og andre forretningskjennetegn mv. gjøres følgende endringer:

I § 3-6 niende ledd første punktum erstattes henvisningen til «§ 36 a» av en henvisning til «§ 3-6 a».

8. I lov 16. juni 1989 nr. 69 om forsikringsavtaler gjøres følgende endringer:

§ 2-5 første ledd skal lyde:

Når det er nødvendig som følge av avtale med fremmed stat, kan Kongen gi supplerende bestemmelser til lovens tredje del.

§ 3-1 andre ledd bokstav e skal lyde:

- e. muligheten for tvisteløsning i klageorgan, jf. § 22-2, eller andre liknende ordninger som er etablert for å løse tvister.

§ 8-5 andre ledd første punktum skal lyde:

Avslår forsikringsforetaket et krav om erstatning helt eller delvis, mister sikrede retten til erstatningen dersom ikke sak er anlagt eller tvisteløsning etter § 22-2 eller nemndbehandling etter §§ 2 eller 3 i lov om natur-

skadeforsikring *er krevd* innen seks måneder etter at sikrede fikk melding i et skriftlig dokument om avslaget.

§ 16-2 tredje ledd første punktum skal lyde:

Er forsikringen pantsatt, og er pantsettelsen registrert senest dagen før frisdagen, jf. *dekningsloven* § 1-2, kan vederlagskrav etter paragrafen her ikke gjøres gjeldende i strid med panthaverens rett.

9. I lov 26. juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse skal § 11-44 andre ledd andre punktum lyde:

Frist etter § 11-18 *tredje* ledd tredje punktum fastsettes av namsmyndigheten.

10. I lov 17. juni 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile tvister oppheves § 4-4 fjerde ledd tredje punktum.

11. I lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her gjøres følgende endringer:

§ 5 andre ledd første punktum skal lyde:

Nordiske borgere er unntatt fra kravet om oppholdstillatelse for å ta opphold eller arbeid i riket, jf. § 55.

§ 100 b andre ledd skal lyde:

Bestemmelsen i § 100 *sjette* ledd om opptak av fingeravtrykk og fotografi med tvang gjelder tilsvarende.

12. I lov 26. mars 2010 nr. 8 om beskyttelse av varemerker skal § 61 tredje ledd lyde:

Ved inngrep i rett til fellesmerke eller garanti- eller kontrollmerke anses bare merkehaveren som fornærmet.

13. Lov 18. juni 2010 nr. 25 om endring i lov 16. juli 1999 nr. 66 om Schengen informasjonssystem (SIS) oppheves.

14. I lov 17. juni 2016 nr. 55 om endringer i konkursloven mv. (grenseoverskridende insolvensbehandling) gjøres følgende endringer:

I del II i endringen av lov 17. juni 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile tvister § 4-4 oppheves fjerde ledd.

15. I lov 20. april 2018 nr. 8 om grensetilsyn og grensekontroll av personer skal § 3 første ledd lyde:

Loven gjelder i riket, på og ved innretninger og anlegg som nyttes på eller er tilknyttet norsk kontinental-sokkel, og i tilstøtende sone, jf. *lov* 27. juni 2003 nr. 57 om Norges territorialfarvann og tilstøtende sone § 4.

16. I lov 1. juni 2018 nr. 24 om nasjonal sikkerhet skal § 11-4 andre ledd lyde:

Den som forsettlig eller grovt uaktsomt bryter taushetsplikt etter § 5-4 andre ledd eller § 6-6 *fjerde* ledd, straffes med bot eller fengsel inntil 1 år eller begge deler, hvis ikke forholdet går inn under en strengere straffebehandling.

17. I lov 20. desember 2018 nr. 115 om endringer i sjøloven mv. (fjerning av vrak) oppheves del II.

XII

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.
2. Kongen kan gi nærmere overgangsregler.

B.

I

Stortinget ber regjeringen vurdere om domstolen bør ha en mer aktiv rolle i straffegjennomføringen både med hensyn til fastsetting av vilkår i straffen og for å kunne følge opp gjennomføringen av denne, etter mønster fra narkotikaprogram med domstolskontroll.

II

Stortinget ber regjeringen vurdere endringer i angjeldende lovverk vedrørende rett til oppnevnt forsvarer i ungdomsplanmøte både ved ungdomsoppfølging og ved ungdomsstraff.

III

Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å sikre etableringen av et hurtigspor for rask pådømmelse av lovbrudd begått av gjerningspersoner som var under 18 år på handlingstidspunktet.

IV

Stortinget ber regjeringen foreta en juridisk gjennomgang av relevant lovverk knyttet til taushetsplikt og informasjonspplikt for alle relevante instanser som jobber med barn og unge som har høy risiko for å begå alvorlige lovbrudd, med spesielt henblikk på mulighetsrommet for informasjonsflyt.

V

Stortinget ber regjeringen utrede forslag som ivaretar intensjonen i lovendringene som er skissert i brev fra justiskomiteen av 28. november 2023 til Justis- og beredskapsdepartementet, og fremme lovendringsforslag i løpet av våren 2024.

Oslo, i justiskomiteen, den 5. desember 2023

Per-Willy Amundsen

leder og ordfører

Stortinget - Justiskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref.

Vår ref.
23/4430 - CFH

Dato
07.11.2023

Dokument 8:7 S (2023-2024) - Representantforslag om tiltak for bekjempelse av ungdoms- og gjengkriminalitet

Regjeringen tar gjengkriminalitet, og særlig utfordringene i Oslo, på alvor. Vi følger opp Hurdalsplattformen og styrker arbeidet mot kriminelle gjenger i Oslo.

I regjeringens første statsbudsjett ble det bevilget 200 millioner kroner til blant annet en varig styrket innsats mot gjengkriminalitet. 40 millioner kroner av disse ble særskilt tildelt Oslo politidistrikts innsats mot kriminelle miljøer og gjenger. I statsbudsjett for 2024 ønsker regjeringen å styrke arbeidet mot gjengkriminalitet i Oslo ytterligere, ved å foreslå 15 millioner kroner til mer synlig politi i utsatte områder i Oslo og en målrettet innsats mot kriminelle gjenger.

Lokalt politi gir folk trygghet og er viktig i det forebyggende arbeidet, spesielt når det gjelder forebygging blant barn og unge. Regjeringen skal åpne 20 nye tjenestesteder i politiet over hele landet. Mortensrud i Oslo er ett av stedene som nå får et nytt politikontor. Det er også åpnet en ny politipost på Tøyen i Oslo, samt nylig kommet nabolagspoliti på Grønland. Dette vil bidra til et mer tilstedeværende politi i utsatte områder i hovedstaden.

Jeg vil i det følgende kommentere de konkrete punktene i representantforslaget.

1. Stortinget ber regjeringen legge frem forslag til lovendringer som hjemler idømmelse av forbud mot opphold i bestemte områder i bestemte tidsrom for den

som dømmes for gjengrelatert kriminalitet

Etter straffeloven § 57 første ledd kan den som har begått en straffbar handling ilegges kontaktforbud når det er grunn til å tro at personen ellers vil begå en straffbar handling overfor en annen person, forfølge en annen person eller på annet vis krenke en annens fred. Forbudet kan gå ut på at den det retter seg mot, forbys å oppholde seg i bestemte områder eller å forfølge, besøke eller på annet vis kontakte en annen person, jf. andre ledd. Kontaktforbud ilegges for en bestemt tid inntil fem år eller, når særlige grunner tilsier det, på ubestemt tid, jf. § 58 andre ledd første punktum.

Straffeloven § 57 åpner dermed etter omstendighetene allerede i dag for å idømme forbud mot opphold i bestemte områder i bestemte tidsrom for dem som dømmes for gjengrelatert kriminalitet, så lenge forbudet er forholdsmessig, jf. blant annet HR-2021-1434-A avsnitt 19. Jeg kan i lys av dette og vurderingene av lignende spørsmål i Prop. 128 L (2022–2023) *Endringer i straffeprosessloven mv. (elektronisk kontroll av besøksforbud)* punkt 9.5 side 59–60 ikke se at det er behov for å fremme forslag til slike lovendringer som representantene etterlyser, og mener derfor at representantforslaget ikke bør vedtas.

2. Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å sikre innføring av visitasjonssoner for våpenkontroll.

I Norge er det etablert en mulighet for visitasjon utenfor straffesakssporet. Politiloven § 7 a åpner for at politiet på offentlig sted kan visitere person eller kjøretøy når det er grunn til å undersøke om noen er i besittelse av eller oppbevarer våpen. Slik visitasjon kan bare foretas for å hindre straffbare handlinger som krenker noens liv, helse eller frihet, og bare i situasjoner eller på steder hvor slike straffbare handlinger erfaringsmessig finner sted, eller i situasjoner eller på steder hvor det er grunn til å anta at noen planlegger eller forbereder slike straffbare handlinger. Visitasjon etter politiloven § 7 a må – i likhet med andre inngrep politiet foretar – utføres så hensynsfullt og skånsomt som mulig.

Norsk politi har ikke etterlyst muligheten for å kunne etablere visitasjonssoner. Situasjonen i Sverige er ikke helt sammenlignbar med situasjonen i Norge. Situasjonen i Sverige er langt mer alvorlig når det gjelder konfliktnivå og alvorlig vold. En eventuell utvidelse av visitasjonsadgangen ut over det politiet har adgang til i dag vil kreve grundige utredninger sett opp mot retten til privatliv og hensynet til å unngå vilkårlighet og usaklig diskriminering.

3. Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å sikre innføring av dobbelt strafferamme for gjengrelatert kriminalitet

Straffeloven § 79 åpner for fastsettelse av fengselsstraff utover lengstestrafen. Etter bokstav c kan straffen forhøyes inntil det dobbelte, men ikke i noe tilfelle med mer enn 6

år og aldri ut over 21 år, når en straffbar handling «er utøvet som ledd i aktivitetene til en organisert kriminell gruppe». Dersom gjerningspersonen var under 18 år på handlingstidspunktet, er maksimumsstraffen 15 år. Med organisert kriminell gruppe menes «et samarbeid mellom tre eller flere personer som har som et hovedformål å begå en handling som kan straffes med fengsel i minst 3 år, eller som går ut på at en ikke ubetydelig del av aktivitetene består i å begå slike handlinger».

Det er viktig at strafferammen for gjengrelatert kriminalitet virker avskrekkende på mulige gjerningspersoner, og oppfattes som tilstrekkelig av fornærmede og samfunnet for øvrig. Straffeloven § 79 bokstav c gir imidlertid allerede i dag en adgang til å forhøye fengselsstraffen ved organisert kriminalitet. Formålet med denne bestemmelsen er nettopp å slå hardt ned på kriminalitet som blir utført på en profesjonell og organisert måte, i tråd med intensjonen bak representantforslaget.

4. Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å sikre en dobling av strafferammen for kriminalitet begått i områder som er særlig utsatt for gjengrelatert kriminalitet

Jeg er i tvil om innføring av dobbel strafferamme for lovbrudd begått i områder som er særlig utsatt for gjengrelatert kriminalitet, vil være et hensiktsmessig tiltak for å forebygge og bekjempe slik kriminalitet. En regel som åpner for å straffe samme lovbrudd ulikt avhengig av hvor lovbruddet ble begått, vil dessuten harmonere dårlig med norsk straffutmålingstradisjon, hvor handlingens straffverdighet og utvist skyld er de sentrale hensynene når straffen skal fastsettes.

Representantene påpeker at man tidligere har hatt tilsvarende geografisk differensiering i straffenivå, herunder for narkotikakriminalitet i områder definert som «det åpne rusmiljøet» i Oslo. Til dette vil jeg bemerke at geografisk differensiering i straffenivå er noe prinsipielt annet enn å forhøye strafferammen utelukkende på bakgrunn av hvor lovbruddet ble begått.

Jeg nevner at det også i 2020 ble fremmet et representantforslag om å innføre strengere straff for kriminalitet begått i kriminalitetsbelastede områder, se Dokument 8:115 S (2019–2020) *Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen og Kari Kjønnaas Kjos om tiltak mot ungdoms- og gjengkriminalitet* forslag nr. 7. Forslaget fikk ikke flertall i Stortinget.

5. Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å sikre en kraftig skjerpelse av straffenivået for ulovlig våpenbesittelse

Strafferammen for ulovlig bevæpning på offentlig sted er bot eller fengsel inntil 1 år, jf. straffeloven § 189. Hvis den ulovlige bevæpningen *med skytevåpen* er grov, noe som blant annet beror på hvilken type våpen det er snakk om og om bevæpningen er særlig

farlig eller samfunnsskadelig, er strafferammen bot eller fengsel inntil 3 år, jf. straffeloven § 189 a.

Våpenloven har regler om at den som vil erverve eller ha skytevåpen, må ha tillatelse fra politiet, jf. våpenloven § 5. Ulovlig erverv eller besittelse av skytevåpen straffes etter våpenloven § 39 med bot eller fengsel inntil 3 måneder. Den som gjentatt eller på graverende måte overtrer våpenlovens bestemmelser om blant annet ulovlig erverv og besittelse av skytevåpen, straffes for ulovlig befatning med skytevåpen etter straffeloven § 190. Strafferammen er i disse tilfellene bot eller fengsel inntil 2 år. Hvis den ulovlige befatningen med skytevåpen anses som grov, er strafferammen bot eller fengsel inntil 6 år, jf. straffeloven § 191. Ved vurderingen av om overtredelsen er grov, har det blant annet betydning om den er særlig farlig eller samfunnsskadelig.

Befatning med skytevåpen mv. med hensikt om å begå en straffbar handling, straffes med fengsel inntil 6 år, jf. straffeloven § 191 a. Grov overtredelse av § 191 a straffes med fengsel inntil 10 år, jf. straffeloven § 191 b. Vurderingen av om overtredelsen er grov, beror blant annet på om den straffbare handlingen som befatningen tok sikte på, ville volde fare for betydelig skade på kropp, eiendom eller miljø, og ville være særlig farlig eller samfunnsskadelig.

Jeg deler forslagsstillernes syn om at våpenbruk i det offentlige rom er alvorlig. Det kan øke risikoen for at tilfeldige rammes og skape en følelse av utrygghet i befolkningen. Gjennomgangen foran illustrerer imidlertid at strafferammene for ulovlig våpenbesittelse er forholdsvis vide allerede i dag, og jeg er ikke kjent med at påtalemyndigheten har gitt uttrykk for at det er behov for en skjerpelse av strafferammen for denne typen lovbrudd. Strafferammene synes å være dekkende også for de mer alvorlige tilfellene. Videre vil jeg fremheve at det er viktig å sikre at strafferammene for ulovlig våpenbesittelse står i et rimelig forhold til strafferammene for lovbrudd som betraktes som mer alvorlige og straffverdige, for eksempel trusler ved bruk av skytevåpen og grov kroppsskade ved bruk av skytevåpen mv. Forholdsmessigheten mellom lovbrudd er et sentralt hensyn ved fastsettelsen av strafferammer.

6. Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å sikre straffutmålingsbestemmelse ved utmåling av fengselsstraff for flere lovbrudd i samme dom, hvor straffen for de tre strengeste forholdene adderes før det eventuelt gis fellesstraff for øvrige pådømte lovbrudd

Ved fastsettelse av en samlet fengselsstraff for flere lovbrudd, gjelder reglene i straffeloven § 79 bokstav a. Bestemmelsen fastslår at fengselsstraffen i disse tilfellene kan forhøyes inntil det dobbelte, men ikke i noe tilfelle med mer enn 6 år og aldri ut over 21 år, og for personer som var under 18 år på handlingstidspunktet, ikke ut over 15 år. Forhøyelse av fengselsstraffen regnes av lengstestraffen i det strengeste straffebudet. Straffen kan imidlertid aldri bli lenger enn summen av lengstestraffene.

Straffeloven § 79 bokstav a bygger på straffskjerpelsesprinsippet – at en samlet straff skal utmåles innenfor en forhøyet strafferamme. Et annet prinsipp for straffutmåling er kumulasjonsprinsippet. Dette prinsippet går ut på at straffen utmåles fullt ut for hvert enkelt lovbrudd, og deretter uavkortet legges sammen til en samlet straff.

Representantenes forslag om å endre straffeloven slik at det for lovbruddene med de tre strengeste strafferammene skal fastsettes en egen fengselsstraff, og at disse straffene deretter skal legges sammen til en samlet straff, vil innebære å innføre en straffutmålingsordning i tråd med kumulasjonsprinsippet.

Straffskjerpelsesprinsippet medfører at den samlede straffen i mange tilfeller blir lavere enn hvis straffen for de enkelte lovbruddene fastsettes særskilt (kumulasjonsprinsippet). Å innføre en straffutmålingsordning i tråd med kumulasjonsprinsippet vil imidlertid bryte med etablert norsk strafferett og utmålingspraksis, og bør være gjenstand for en grundig behandling. I juridisk litteratur er det fremholdt at kumulasjonsprinsippet «ikke [passer] med moderne straffutmålingsprinsipper, som bygger på en totalbedømmelse hvor både den straffbare handling og gjerningsmannens person spiller inn», se Andenæs, Alminnelig strafferett, 6. utgave ved Rieber-Mohn og Sæther, side 467. Dette er også lagt til grunn i Prop. 137 L (2016–2017) *Endringer i straffeloven m.m. (skjerpet straff ved flere grove integritetskrenkelser og styrket oppreisningsvern ved krenkelser begått av flere i fellesskap)* punkt 3.2.2 side 9. For øvrig nevner jeg at det i denne proposisjonen ble foreslått å øke maksimumsstraffen etter straffeloven § 79 bokstav a til fengsel inntil 26 år ved to eller flere lovbrudd med en strafferamme på fengsel inntil 15 år eller mer. Formålet med lovforslaget var å skjerpe straffenivået i saker om flere grove integritetskrenkelser, blant annet ved at straffenivået for de enkelte lovbrudd i slike saker skulle ha større betydning ved utmålingen av den samlede straffen. Forslaget innebar dermed en tilstramming i hvordan straffskjerpelsesprinsippet var forutsatt praktisert i slike saker. Forslaget fikk imidlertid ikke flertall i Stortinget.

Jeg nevner at det også i Dokument 8:115 S (2019–2020) ble fremmet et representantforslag som gikk ut på å fravike straffskjerpelsesprinsippet, se forslag nr. 4. Forslaget fikk ikke flertall i Stortinget.

7. Stortinget ber regjeringen utrede det nasjonale handlingsrommet for varetektsfengsling og for idømmelse av fengselsstraff for lovbrytere under 18 år som domfelles for gjengrelatert kriminalitet

Varetektsfengsling og idømmelse av fengselsstraff er inngripende virkemidler. For barn, hvis modenhet og tidsperspektiv avviker fra voksnes, kan belastningene være enda større. Det tilsier at det bør være strenge vilkår for å varetektsfengsle et barn eller idømme et barn fengselsstraff.

Straffeprosessloven § 184 annet ledd annet punktum bestemmer at personer under 18 år ikke skal varetektsfengsles hvis det ikke er «tvingende nødvendig». Vilkåret «tvingende nødvendig» innebærer et absolutt krav om at det ikke finnes noe alternativ til fengsling, se Prop. 135 L (2010–2011) *Endringer i straffeloven, straffeprosessloven, straffegjennomføringsloven, konfliktrådsloven m.fl. (barn og straff)* punkt 14.4 side 171. Når det gjelder idømmelse av fengselsstraff, bestemmer straffeloven § 33 at den som var under 18 år på handlingstidspunktet, bare kan idømmes ubetinget fengsel når det er «særlig påkrevd». Om vilkåret er oppfylt, må vurderes ut fra lovbruddets art og forholdene ellers. Der andre reaksjonsformer er tilstrekkelige og hensiktsmessige må disse benyttes. Som hovedregel bør andre reaksjoner være prøvd overfor lovbrøyteren før ubetinget fengselsstraff idømmes, se Ot.prp. nr. 90 (2003–2004) side 435.

De strenge vilkårene for varetektsfengsling og idømmelse av fengselsstraff som disse bestemmelsene oppstiller, må forstås og tolkes i lys av Norges forpliktelser etter FNs barnekonvensjon. Konvensjonen, som er inkorporert i norsk rett, begrenser nasjonale myndigheters adgang til varetektsfengsling av og idømmelse av fengselsstraff overfor barn. Med barn menes i konvensjonen enhver under 18 år, jf. artikkel 1. Etter konvensjonen artikkel 37 bokstav b kan pågrepelse, frihetsberøvelse eller fengsling av et barn bare benyttes som «en siste utvei». Artikkel 37 bokstav b er forstått slik at fengsling bare kan skje der andre alternative tiltak ikke kan benyttes, se Prop. 135 L (2010–2011) punkt 7.4.4 side 58–59 med videre henvisninger. I lys av dette har jeg vanskelig for å se at en slik utredning som representantene foreslår, vil være hensiktsmessig.

8. Stortinget ber regjeringen utrede og fremme de nødvendige lovendringsforslag for innføring av et lukket institusjonsregime som straffereaksjon for straffedømte under 18 år, som erstatning for de gjeldende reaksjonsformer ungdomsstraff og ungdomsoppfølging, som foreslås avviklet.

Blant annet for å ivareta Norges folkerettslige forpliktelser etter FNs barnekonvensjon, trådte reaksjonene ungdomsstraff og ungdomsoppfølging i kraft 1. juli 2014, etter enstemmig vedtak i Stortinget. Justis- og beredskapsdepartementet har i perioden fra ungdomsreaksjonene ble innført arbeidet med å kartlegge utfordringer og forbedringspunkter. Kartleggingen viser at mange unge får hjelp til et liv uten kriminalitet, men også at det er utfordringer, og at reaksjonene har et forbedringspotensial.

Regjeringen ønsker å videreutvikle ungdomsstraff og ungdomsoppfølging, og innføre mer effektive virkemidler for å forebygge ny kriminalitet. Regjeringen har derfor denne høsten fremmet Prop. 139 L (2022–2023) *Endringer i konfliktrådsloven, straffeloven og straffeprosessloven mv. (strafferettslige reaksjoner for ungdom og varetekt med elektronisk kontroll)* med forslag til forbedringer. Forslagene skal blant annet sikre raskere iverksettelse av straffen, forenkle det rettslige rammeverket for reaksjonene og gi domstolene flere handlingsalternativer og større rom for individuelle vurderinger. Det

foreslås blant annet mulighet til å kombinere ungdomsstraff med ubetinget fengsel og bruk av elektronisk kontroll («fotlenke»). Videre skal det tilrettelegges for et bedre tverrsektorielt samarbeid og for bygging av relasjoner rundt ungdommen. Fornærmede skal oppleve å bli ivaretatt på en god måte, samtidig som ungdommens rettssikkerhet og rett til medvirkning skal ivaretas.

Terskelen for å fengsle barn er som nevnt høy, men i noen tilfeller vil idømmelse av fengselsstraff være særlig påkrevd. Ungdomsenhetene i kriminalomsorgen ble opprettet for å ivareta Norges internasjonale forpliktelser om å holde barn adskilt fra voksne i fengsel, samt for å sikre en god, helhetlig og rehabiliterende oppfølging av barn som må fengsles. Barn som blir idømt fengselsstraff gjennomfører i dag som hovedregel straffen ved en av ungdomsenhetene. Da det tidvis har vært flere mindreårige innsatte enn det er plass til i ungdomsenhetene i dag (8 plasser), foreslår regjeringen at det i 2024 bevilges om lag 11 millioner kroner til en utvidelse av Ungdomsenhet øst på Eidsvoll med to plasser.

9. Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å senke den kriminelle lavalderen fra 15 år til 14 år, slik den var frem til 1987

Straffeloven § 20 første ledd fastslår at den som på handlingstidspunktet er under 15 år, ikke kan straffes. Også i Danmark, Finland, Island og Sverige er den kriminelle lavalderen 15 år.

Fra 1896 til 1990 var den kriminelle lavalderen 14 år. Ved lov 12. juni 1987 nr. 51, som trådte i kraft 1. januar 1990, ble lavalderen hevet fra 14 til 15 år. Hevingen ble vedtatt på bakgrunn av departementets forslag i Ot.prp. nr. 26 (1986–87) *Om lov om endringer i straffeloven m m (heving av den kriminelle lavalder)*, som fulgte opp et forslag i NOU 1983: 57 *Straffelovgivningen under omforming: Straffelovkommisjonens delutredning I*.

Straffelovkommisjonen begrunnet forslaget om å heve den kriminelle lavalderen fra 14 til 15 år blant annet med at lavalderen var 15 år i de andre nordiske landene. En slik heving hadde dessuten vært foreslått flere ganger tidligere, blant annet av Straffelovrådet i 1963 og i St.meld. nr. 104 (1977–78) *Om kriminalpolitikken* («Kriminalmeldingen»). Kommisjonen tok samtidig til orde for at det sosiale hjelpeapparatet burde styrkes, slik at det ble bedre i stand til å ta seg av lovbrøtere i 14-årsalderen, se NOU 1983: 57 kapittel 21 punkt 2.3.1 side 159.

Departementet la til grunn at det var «allmenn enighet om at barn ikke bør straffes», blant annet ut fra rettferdighetshensyn, skadelige virkninger av straff og tvil omkring straffens forebyggende virkning overfor barn. Videre hadde styrkingen av det sosiale hjelpeapparatet kommet så langt at en heving av den kriminelle lavalderen etter departementets syn kunne gjennomføres straks. Særlig på «bakgrunn av de alvorlige betenkeligheter som kan anføres mot fengsling av unge mennesker», konkluderte departementet med at lavalderen burde heves til 15 år. Departementet sluttet seg derfor

til Straffelovkommisjonens forslag og la også «en viss vekt på» lavalderen i de andre nordiske landene, se Ot.prp. nr. 26 (1986–87) punkt 4.2 side 9–10.

Den kriminelle lavalderen ble sist vurdert under forberedelsen av straffeloven 2005. Departementet ga uttrykk for at det så «med bekymring på omfanget av kriminaliteten begått av barn og unge under 15 år», men at problemet – etter departementets syn – «verken kan eller bør [...] løses ved å senke den kriminelle lavalder». Ingen av høringsinstansene hadde under høringen av NOU 2002: 4 *Ny straffelov – Straffelovkommisjonens delutredning VII* tatt til orde for at disse utfordringene burde løses ved å senke lavalderen. Departementet hadde i flere år dessuten prioritert høyt arbeidet med andre tiltak mot barne- og ungdomskriminalitet. Flere tiltak, herunder lovtiltak, var også iverksatt etter høringen, se Ot.prp. nr. 90 (2003–2004) punkt 15.2 side 216. Den kriminelle lavalderen på 15 år ble derfor opprettholdt.

Siden vedtakelsen av straffelovens alminnelige del i 2005 har det vært en utvikling i synet på og reglene for fengsling av mindreårige. Overfor barn mellom 15 og 18 år er det hovedsakelig andre reaksjoner enn fengsel som er aktuelle i dag, herunder særlig ungdomsstraff og ungdomsoppfølging. Disse reaksjonene ble innført fra 1. juli 2014 etter forslag i Prop. 135 L (2010–2011) *Endringer i straffeloven, straffeprosessloven, straffegjennomføringsloven, konfliktrådsloven m.fl. (barn og straff)*. Regjeringen har nylig lagt frem forslag til en rekke tiltak for å forbedre reaksjonene ungdomsstraff og ungdomsoppfølging, se Prop. 139 L (2022–2023) *Endringer i konfliktrådsloven, straffeloven og straffeprosessloven mv. (strafferettslige reaksjoner for ungdom og varetekt med elektronisk kontroll)*.

Slik jeg ser det, er spørsmålet om fastsetting av den kriminelle lavalderen et svært viktig kriminalpolitisk spørsmål. En eventuell endring av lavalderen bør i alle tilfeller utredes grundig, slik at virkningene av justeringen for barn og unge samt mulige alternative tiltak blir løftet frem og behørig belyst. Forslaget om å senke den kriminelle lavalderen bør vurderes opp mot alternative og potensielt mer treffende tiltak, herunder tiltak rettet mot dem som introduserer barn og ungdom for kriminalitet. Jeg understreker også at en justering av den kriminelle lavalderen til 14 år, ikke vil løse utfordringer knyttet til barn *under* 14 år som begår ellers straffbare handlinger. Samfunnet må derfor uansett ha hensiktsmessige virkemidler for å håndtere slike utfordringer. Etter mitt syn kan det for øvrig være grunn til å avvente Stortingets behandling av forslagene i Prop. 139 L (2022–2023) og virkningene av de aktuelle endringene før det eventuelt igangsettes et utredningsarbeid.

10. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å opprette et lukket institusjonstilbud for barn under den strafferettslige lavalder som har begått gjentatte eller alvorlige kriminelle handlinger.

Barnevernet skal å gi hjelp, beskyttelse og omsorg. Det hender at barn som er under barnevernets omsorg også begår gjentatte eller alvorlige lovbrudd. Barnevernet har imidlertid verken mandat, kompetanse eller virkemidler til å beskytte samfunnet mot

disse barna. Barn under 15 år som begår kriminalitet kan ikke straffes. Videre er det som nevnt en høy terskel for å fengsle barn mellom 15 og 18 år, og de få barna som fengsles innsettes som hovedregel ved en av ungdomsenhetene.

Barn som begår alvorlige lovbrudd har ofte store og sammensatte utfordringer som krever innsats fra flere sektorer. For å unngå at barn utvikler store problemer og begår kriminalitet er det svært viktig med et godt og samordnet tjenestetilbud i kommunene der barna bor og lever sine liv. Tidlig innsats og tilstrekkelig og riktig hjelp kan spare samfunnet for store kostnader og enkeltmennesker for store lidelser og tap.

11. Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å sikre en generell bevæpning av politiet.

Alt operativt tjenestepersonell i politiet er utdannet og trent til å bruke skytevåpen. For å sikre rask responstid og god beredskap er alle politiets patruljebiler fremskutt lagring av våpen.

Spørsmålet om generell bevæpning av norsk politi har de siste årene vært grundig utredet og vurdert blant annet i NOU 2017:9 Politi og bevæpning og sist en i vurdering som en del av flere tema i Maktmiddelutvalgets rapport – Politiets bruk av maktmidler. Maktmiddelutvalget har sett på Politiets samlede bruk av maktmidler og presenterer et oppdatert kunnskapsgrunnlag. Utvalget beskriver, vurderer og anbefaler forskjellige modeller og tiltak.

Maktmiddelutvalgets rapport har vært på høring og mitt departement jobber med å vurdere og følge opp ulike forslag. Det er for tidlig å konkludere når det gjelder spørsmålet om generell bevæpning.

12. Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å gjøre det enklere for påtalemyndigheten å inndra verdier som er frembrakt ved kriminelle handlinger

Regjeringen skal etter planen fremme en melding om økonomisk kriminalitet for stortinget innen utgangen av 2023. I denne meldingen er også tiltak for å forenkle og effektivisere reglene om inndragning av utbytte fra kriminalitet omtalt. Målet er å sette i gang et lovarbeid for å foreslå regler om sivilrettslig inndragning, det vil si inndragning av utbytte basert på et lavere beviskrav og med en løsere tilknytning til straffesak.

I forbindelse med dette lovarbeidet skal det også vurderes om det er rom for forenklinger i eller endringer av, reglene om sikring av fremtidige inndragningskrav.

13. Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å sikre etableringen av et hurtigspor for rask pådømmelse av lovbrudd begått av gjerningspersoner som var under 18 år på handlingstidspunktet

Jeg er enig i at det er særlig viktig med rask pådømmelse av lovbrudd begått av gjerningspersoner som er under 18 år.

Regjeringen har nylig lagt frem Prop. 139 L (2022–2023) *Endringer i konfliktrådsloven, straffeloven og straffeprosessloven mv. (strafferettslige reaksjoner for ungdom og varetekt med elektronisk kontroll)*. Flere av forslagene i proposisjonen har som formål å sikre raskere iverksettelse av ungdomsstraff og ungdomsoppfølging. I tillegg skal enkelte av forslagene også sikre raskere iverksettelse av øvrige reaksjoner.

Jeg har videre bedt Domstoladministrasjonen, i samarbeid med Politidirektoratet, Kriminalomsorgsdirektoratet, Riksadvokaten og Sekretariatet for konfliktrådene, om å utrede etablering av et hurtigspor for behandling av straffesaker i Oslo hvor gjerningspersonen er under 18 år. Utredningen skal skje med utgangspunkt i gjeldende regelverk og forslagene i ovennevnte Prop. 139 L (2022–2023). Den skal også ses i sammenheng med tidligere gjennomført arbeid, herunder arbeid knyttet til felles analyse av tidsbruk og prosjektet med hurtigbehandling av straffesaker med et klart og oversiktlig bevisbilde. Utredningen skal leveres til departementet innen 31. desember 2023. Utredningen vil danne grunnlag for den videre oppfølgingen i departementet. Jeg mener det er hensiktsmessig å avvente denne utredningen før man tar stilling til om det er behov for lovendringer.

Med hilsen

Emilie Mehl

Dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur

Stortinget - Justiskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref.

Vår ref.
23/4496 - CFH

Dato
10.11.2023

Dokument 8:13 S (2023-2024) - Representantforslag om å forebygge og bekjempe organisert kriminalitet

Regjeringen er opptatt av å forebygge og bekjempe organisert og gjengrelatert kriminalitet. Flere tiltak regjeringen har gjennomført, og jobber med, har direkte relevans for bekjempelse av de kriminelle nettverkene og gjenger. Det gjelder for eksempel tiltak mot økonomisk kriminalitet, der inndragning av utbytte og tiltak mot hvitvasking av penger er sentralt.

Den organiserte kriminaliteten og kriminelle nettverkene en uensartet persongruppe. Det dreier seg dels om tunge multikriminelle aktører, dels om ungdom på terskelen til en kriminell løpebane. Kriminelle nettverk og -gjenger en betydelig utfordring og det er viktig at politiet sammen med andre ansvarlige samfunnsaktører arbeider mot rekruttering av unge personer til kriminelle miljøer.

Tiltakene mot ungdomskriminalitet, samt målrettede budsjettildelinger er del av tiltak mot gjengene. I regjeringens første statsbudsjett ble det bevilget 200 millioner kroner til blant annet en varig styrket innsats mot gjengkriminalitet. 40 millioner kroner av disse ble særskilt tildelt Oslo politidistrikts innsats mot kriminelle miljøer og gjenger. I statsbudsjett for 2024 ønsker regjeringen å styrke arbeidet mot gjengkriminalitet i Oslo ytterligere, ved å foreslå 15 millioner kroner til mer synlig politi i prioriterte områder i Oslo og en målrettet innsats mot kriminelle gjenger.

Regjeringen har nylig lagt frem Prop. 139 L (2022–2023) *Endringer i konfliktrådsloven, straffeloven og straffeprosessloven mv. (strafferettslige reaksjoner for ungdom og varetekt med elektronisk kontroll)*. Flere av forslagene i proposisjonen har som formål å sikre raskere iverksettelse av ungdomsstraff og ungdomsoppfølging. I tillegg skal enkelte av forslagene også sikre raskere iverksettelse av øvrige reaksjoner. Jeg har videre bedt Domstoladministrasjonen, i samarbeid med Politidirektoratet,

Kriminalomsorgsdirektoratet, Riksadvokaten og Sekretariatet for konfliktrådene, om å utrede etablering av et hurtigspor for behandling av straffesaker i Oslo hvor gjerningspersonen er under 18 år. Utredningen skal skje med utgangspunkt i gjeldende regelverk og forslagene i ovennevnte Prop. 139 L (2022–2023).

Jeg viser forøvrig til mitt svar på Dokument 8:7 S (2023-2024) – Representantforslag om tiltak for bekjempelse av ungdoms- og gjengkriminalitet.

Jeg vil i det følgende kommentere de konkrete punktene i representantforslaget. Jeg har fått innspill fra Helse- og omsorgsdepartementet til svar på spørsmål nr. 3.

1. Stortinget ber regjeringen igangsette et pilotprosjekt i Oslo og Kristiansand kommune med etablering av en tverrfaglig tiltaksgruppe rundt barn og unge som har høy risiko for å begå alvorlige lovbrudd, etter modell fra Danmark.

Barn og unge som begår eller er i risiko for å begå, alvorlige lovbrudd må følges opp av et samlet tjenesteapparat på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer. Hvordan dette organiseres varierer med utgangspunkt i omfang og lokale utfordringer.

Vi er kjent med at både Kristiansand kommune og Oslo kommune har erfaringer med denne målgruppen. Begge kommunene arbeider med ulike former for tverrfaglige team som følger opp barn og unge som begår lovbrudd. Dette er et kontinuerlig arbeid som ikke bør være drevet av prosjektbasert innsats, men inngå i eksisterende strukturer og dra veksler på tilgjengelige ressurser lokalt.

2. Stortinget ber regjeringen gjennomføre en juridisk gjennomgang av relevant lovverk knyttet til taushetsplikt og informasjonsplikt for alle relevante instanser som jobber med barn og unge som har høy risiko for å begå alvorlige lovbrudd, med spesielt henblikk på mulighetsrommet for informasjonsflyt.

Det ble gjennomført en gjennomgang av lovverk knyttet til taushetsplikt, opplysningsrett og informasjonsplikt i forbindelse med utarbeidelsen av høringsnotat 2. september 2020 om forslag til endringer i forvaltningsloven m.m. og den påfølgende Prop. 166 L (2020-2021) Endringer i forvaltningsloven m.m. (utvidet adgang til informasjonsdeling). I denne proposisjonen ble det blant annet fremmet forslag til ny § 13 g i forvaltningsloven, som på bestemte vilkår gir Kongen hjemmel til å gi forskrift om at taushetsplikt etter § 13 ikke skal være til hinder for at bestemte organer kan dele opplysninger for å utføre oppgaver som er lagt til avgiver- eller mottakerorganet. Forslaget ble vedtatt av Stortinget ved lov 18. juni 2021 nr. 127. Forvaltningsloven § 13 g åpner dermed for å fastsette i forskrift at organer som har taushetsplikt etter forvaltningsloven, skal kunne dele taushetsbelagte opplysninger med andre organer for å løse bestemte oppgaver. Det kan fastsettes at slike opplysninger skal kunne deles både med andre organer som omfattes av forvaltningsloven, og med organer som er underlagt andre regler.

Det har også blitt gjennomført en gjennomgang av slikt lovverk i forbindelse med utarbeidelsen av Justis- og beredskapsdepartementets veileder «Taushetsplikt,

opplysningsrett og opplysningsplikt i forvaltningen – en veileder», som ble publisert i februar 2023. Veilederen er basert på en utredning av professor Morten Holmboe og senere ferdigstilt i samarbeid mellom Justis- og beredskapsdepartementet og Holmboe. En referansegruppe med medlemmer fra andre departementer og sentrale underliggende organer kom med innspill til utredningen underveis. Et viktig formål med veilederen er å få fram hvilket handlingsrom som foreligger for å dele taushetsbelagte opplysninger. Den omtaler derfor reglene om taushetsplikt og adgangen til å dele taushetsbelagte opplysninger både innenfor de ulike sektorene i forvaltningen og mer generelt. For eksempel gjelder avvergingsplikten etter straffeloven § 196, som går foran taushetsplikt, både for alle i forvaltningen og for andre, mens grupper som helsepersonell og barnevernet har også sine spesifikke regler

3. Stortinget ber regjeringen sikre en bufferkapasitet innenfor psykisk helsevern til kartlegging av psykisk og somatisk helse for barn og unge som har høy risiko for å begå alvorlige lovbrudd.

Regjeringen vil styrke tilbudet til barn og unge med psykiske lidelser, både i kommunene og i spesialisthelsetjenesten. Barn og unge som har begått lovbrudd kan være særlig utsatt også på andre områder, og Helsedirektoratet gir derfor anbefalinger til kommunen i retningslinje om tidlig oppdagelse av utsatte barn og unge. Kommunens ledelse bør sikre at ansatte som arbeider med barn og unge har generell kunnskap om beskyttelses- og risikofaktorer og tegn og signaler, slik at de tidlig kan identifisere de som lever i en risikosituasjon. Det er ledelsen i kommunes ansvar hvordan de løser rett kompetanse og kunnskap om beskyttelses- og risikofaktorer og tegn og signaler hos ansatte i relevante yrkesgrupper. Kunnskapen bør særlig finnes hos ansatte som arbeider der barn og unge tilbringer størstedelen av dagen, som i barnehage og skole, samt ansatte i helse- og omsorgstjenester som har regelmessig oppfølging av barn og unge, som helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Kunnskapen bør også finnes hos fastleger og tannhelsetjenesten, i det kommunale barnevernet og i helse- og omsorgstjenester som har ansvar for voksne som har barn (barn som pårørende). Kunnskapen kan også være hensiktsmessig å ha i tjenester som av ulike årsaker har ansvar for oppfølging av foreldre, som NAV-kontoret.

Det er under etablering, i et samarbeid mellom barnevern og helse, en ordning med tverrfaglig helsekartlegging. Dette er et svært spesialisert tilbud med formål å kartlegge ulike behov, herunder helsemessige problemer, hos pasienten for å gi barnevernstjenesten et godt grunnlag for plassering i fosterhjem, barnevernsinstitusjon eller lignende. Målgruppen er altså barn og unge der det er besluttet at vedkommende skal flyttes ut av hjemmet. Tverrfaglig helsekartlegging er til nærmere vurdering av direktoratene.

4. Stortinget ber regjeringen opprette dedikerte inndragningsteam i hvert politidistrikt. Gruppen skal bestå av en jurist, en etterforsker og en revisor.

Regjeringen skal etter planen fremme en melding om økonomisk kriminalitet for stortinget innen utgangen av 2023. I denne meldingen vil også inndragning av utbytte

fra kriminalitet bli omtalt. I Hurdalsplattformen fremgår det at regjeringen vil: «*utvide lovverket for å innføre sivilrettsleg inndraging slik at kriminelle ikke får behalde økonomiske verdier fra kriminell verksemd*» Et av tiltakene vil være å sette i gang et lovarbeid for å foreslå regler om sivilrettslig inndragning, det vil si inndragning av utbytte basert på et lavere beviskrav og med en løsere tilknytning til straffesak. I forbindelse med dette lovarbeidet skal også behovet for organisatoriske endringer vurderes, herunder spørsmålet om opprettelse av en egen inndragningsenhet.

For øvrig er det iverksatt flere tiltak de senere årene som det foreløpig er vanskelig å måle effekten av. Et av disse tiltakene er opprettelse av et nasjonalt kompetansesenter for inndragning ved Økokrim og innføring av inndragningsspesialister i hvert politidistrikt.

5. Stortinget ber regjeringen sørge for at arbeidet med organisert kriminalitet og gjenger prioriteres og tilføres ressurser i politidistriktene der dette kreves som en følge av kriminalitetsbildet, og at dette sikres langsiktighet og forutsigbarhet.

Bekjempelse av organisert kriminalitet har vært løftet frem som en prioritering siden regjeringens tiltredelse, helt fra Hurdal-plattformen. Når politiet har fått store budsjettøkninger, som hovedregel uten øremerkinger, så bør det som utgangspunkt gi muligheten til å prioritere innsatsen mot kriminelle nettverk.

Bekjempelse av denne typen kriminalitet krever god etterretning og kunnskap om de aktuelle miljøene. Jeg vil i den forbindelse nevne nasjonal operasjon mot kriminelle nettverk som ble iverksatt i 2019 av riksadvokaten og politidirektøren Riksadvokaten og politidirektøren viderefører den nasjonale innsatsen mot kriminelle nettverk som omfatter både forebyggende og reaktive tiltak. Den nasjonale operasjonen er en varig innsats med formål å svekke kriminelle nettverk i Norge, og hindre rekruttering av unge til kriminelle miljøer.

Riksadvokaten har nylig anmodet statsadvokatembetene om at nasjonal operasjon mot kriminelle nettverk brukes effektivt slik at politidistrikter og påtalemyndigheten kan bekjempe organisert kriminalitet på en bedre måte. Statsadvokatembetene vurderer målrettede tiltak for å få bedre resultater i politidistriktene.

Med hilsen

Emilie Mehl

Dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur

Statsråd Emilie Enger Mehl
Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 0805 Dep
0030 OSLO

Vår ref.:
THL

Deres ref.:

Dato:
28.11.2023

Prop. 139 L (2022-2023) Endringer i konfliktrådsloven, straffeloven og straffeprosessloven mv. (strafferettslige reaksjoner for ungdom og varetekt med elektronisk kontroll)

Justiskomiteen har for tiden ovennevnte sak til behandling. Komiteen viser til komiteens høring om saken 7. november 2023 og innspill fra Oslo tingrett.

Komiteen ber om departementets vurdering av forslagene og den lovtekniske utformingen av lovforslagene:

«Konfliktrådsloven § 25 4. ledd skal lyde:

I saker der det er idømt ungdomsstraff og en ungdomsplan ikke kommer i stand, overføres saken til kriminalomsorgens regionale nivå, eller påtalemyndigheten med innstilling om at saken bringes inn for retten med begjæring som nevnt i konfliktrådsloven § 31 tredje ledd bokstav b eller c

Konfliktrådsloven § 31, 3. og 4 ledd skal lyde:

Hvis ungdommen, etter at ungdomskoordinatoren har pålagt ungdommen å møte til samtale som nevnt i første ledd eller fastsatt vilkår etter annet ledd, på nytt bryter kravene eller vilkår fastsatt etter annet ledd bokstav a til e, kan ungdomskoordinatoren, etter samtykke fra politiet og kriminalomsorgen, innkalle til et nytt ungdomsplanmøte, eller overføre saken til kriminalomsorgens regionale nivå, eller påtalemyndigheten med innstilling om at saken bringes inn for retten med begjæring om a. fastsettelse av vilkår med elektronisk kontroll etter straffeloven § 52 c fjerde ledd b. at den subsidiære fengselsstraffen skal fullbyrdes helt eller delvis etter straffeloven § 52 c første ledd bokstav a, eller c. at den subsidiære fengselsstraffen helt eller delvis skal omgjøres til samfunnsstraff eller betinget fengsel etter straffeloven § 52 c første ledd bokstav a.

Når ungdomskoordinatoren har overført saken til kriminalomsorgens regionale nivå eller til påtalemyndigheten med innstilling om å bringe saken inn for retten, avbrytes gjennomføringen av straffen fra det tidspunktet begjæringen er oversendt retten. Straffegjennomføringen avbrytes ikke ved begjæring etter tredje ledd bokstav a.

Straffeloven § 52 c, 5. ledd tredje punktum skal lyde:

Etter begjæring fra kriminalomsorgen eller påtalemyndigheten kan retten beslutte at vilkår etter fjerde ledd skal lempes eller opphøre.

Straffeloven § 52 c, 6. ledd første punktum skal lyde:

Begjæring etter første ledd bokstav a og fjerde og femte ledd fremmes av kriminalomsorgen eller påtalemyndigheten

Straffeloven § 52 b nytt annet ledd skal lyde:

Retten kan fastsette de særvilkår som følger av straffeloven § 37 a, b og d. Vilkårene kan endres eller oppheves i ungdomsplanen.

Någjeldende annet ledd blir tredje ledd.

Straffeloven § 52 c, 1. ledd bokstav a) skal lyde:

Etter begjæring kan tingretten ved dom bestemme at hele eller deler av den subsidiære fengselsstraffen skal fullbyrdes eller omgjøres til samfunnsstraff eller betinget fengsel når den domfelte har

- a. Brutt bestemmelser gitt i eller i medhold av konfliktrådsloven § 31 eller straffeloven § 52 b annet ledd

Konfliktrådsloven § 29 første ledd skal lyde:

Hvis ungdommen er pålagt å avstå fra å bruke alkohol og andre berusende eller bedøvende midler og avgj nødvendige rusprøver etter § 25 første ledd bokstav f, § 28 første ledd, § 31 annet ledd bokstav c eller § 33 annet ledd bokstav c, eller straffeloven § 37 d) skal konfliktrådet undersøke om pålegget følges,

Straffeprosessloven § 68 femte ledd andre punktum skal lyde:

Anke over tingrettens avgjørelse i sak etter straffeloven § 52 c første ledd bokstav a, og etter straffeloven § 52 c fjerde og femte ledd, besluttes av kriminalomsorgens regionale nivå eller påtalemyndigheten

Straffeloven § 52 d) punkt a) skal lyde:

- a) Sammen med ungdomsstraff kan det idømmes a. ubetinget fengselsstraff, jf. § 52 a fjerde ledd, jf. § 32 bokstav d, eller»

Komiteen tillater seg å be om svar så raskt som mulig.

Med hilsen

(sign)

Per-Willy Amundsen
komitéleder

